

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
Civiltiesisko zinātņu katedra

MAĢISTRA DARBS

**Tiesiskās aizsardzības līdzekļu salīdzinājums priekšlikumā Regulai par vienotajiem
Eiropas tirdzniecības noteikumiem un Civillikumā**

PMSP pilna laika klātienes
4.semestra J-4 grupas studente

Vija Kalniņa

Stud.apl.nr.: vk08041

Zinātniskais vadītājs

asociētais profesors,

Dr.iur. **Jānis Kārkliņš**

Rīga, 2013

ANOTĀCIJA

Tirdzniecībā un ekonomiskās attīstībā nozīmīgā pirkuma līguma regulējums šobrīd tiek attīstīts arī Eiropas Savienības līmenī, izstrādājot Vienotos Eiropas tirdzniecības noteikumus (VETN). Šis jaunais, atbilstoši tiesību aktualitātēm izstrādātais tiesību instruments var kalpot arī par paraugu Civillikuma, kurš tiek kritizēts kā konservatīvs, neelastīgs un mūsdienu saistību tiesību dinamikai neatbilstošs, modernizēšanai.

Darbā autore salīdzina VETN un Civillikuma ietvertos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kas ir pieejami pirkuma līguma pusēm. Iedvesmojoties no VETN, autore piedāvā veidus, kā Civillikumā attiecībā uz pirkuma līgumu attīstīt tādas tiesiskās aizsardzības līdzekļus kā tiesības prasīt saistības izpildi, tiesības apturēt savas saistības izpildi, tiesības izbeigt līgumu un tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību.

Atslēgvārdi: tiesiskās aizsardzības līdzeklis, tiesības izbeigt līgumu, zaudējumi, tiesības prasīt izpildi, tiesības apturēt saistības izpildi

ANNOTATION

The regulation of a sales contract is now being developed in the European Union level by creation of the Common European Sales Law (CESL). This new legal instrument has been drafted by taking into consideration newest legal achievements and can be useful as a good example for modernizing the Latvian Civil Law that has been criticized as conservative, non-flexible and not appropriate for today's dynamics of contract law.

The author of the work compares the CESL and the Civil Law and analyzes legal remedies that are stipulated for parties of the sales contract. Taking a good example from the CESL, the author proposes development of the regulation in the Civil Law regarding sales contract's legal remedies such as right to enforce performance, right to withhold performance, right to terminate the contract and right to claim damages.

Key words: legal remedy, right to enforce performance, right to withhold performance, right to terminate the contract, damages

SATURA RĀDĪTĀJS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	5
IEVADS	6
I. VIENOTU EIROPAS LĪGUMSTIESĪBU NEPIECIEŠAMĪBA	8
1.1. Kopējais modelis (DCFR)	8
1.2. Zaļā grāmata	10
II. REGULA PAR VIENOTAJIEM EIROPAS TIRDZniecības NOTEIKUMIEM	17
2.1. Mērķis un piemērošanas jomas	17
2.2. Pirkuma līguma vispārīgs raksturojums	22
III. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU REGULĒJUMA KONCEPTS	30
3.1. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi Vienotajos Eiropas tirdzniecības noteikumos	30
3.2. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi Civillikumā	31
IV. TIESĪBAS PRASĪT SAISTĪBAS IZPILDI	34
4.1. Tiesību prasīt saistības izpildi raksturojums	35
4.2. Tiesību prasīt saistības izpildi regulējums Civillikumā	36
4.3. Tiesību prasīt saistības izpildi regulējuma precizēšana Civillikumā	38
V. TIESĪBAS APTURĒT SAVAS SAISTĪBAS IZPILDI	41
5.1. Tiesību apturēt savas saistības izpildi raksturojums	41
5.2. Tiesību apturēt savas saistības izpildi regulējums Civillikumā	43
5.3. Tiesību apturēt savas saistības izpildi regulējums Civillikumā precizēšana	45
VI. TIESĪBAS IZBEIGT LĪGUMU	50
6.1. Tiesību vienpusēji atkāpties no līguma raksturojums	50
6.2. Tiesību vienpusēji izbeigt līgumu regulējums Civillikumā	55
6.3. Tiesību izbeigt līgumu precizēšana Civillikumā	63
VII. ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBA	66
7.1. Zaudējumu jēdziens un veidi	66
7.2. Zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumi	70
SECINĀJUMI	73
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	76
DOKUMENTĀRĀ LAPA	83

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

LESD – Līgums par Eiropas Savienības darbību

VETN – Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi

UNIDROIT principi - UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts

ES – Eiropas Savienība

EK – Eiropas Komisija

B2C – tiesiskās attiecības starp komersantu un patērētāju (business to consumer)

B2B – tiesiskās attiecības starp komersantiem (business to business)

MVU – mazie un vidējie uzņēmumi

Vīnes konvencija - Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem

DCFR – Draft Common Frame of Reference (Kopējais modelis)

ELTP – Eiropas līgumtiesību principi

t.sk. – tajā skaitā

sk. – skatīt

u.c. – un citi

u.tml. – un tamlīdzīgi

IEVADS

Lai veicinātu iekšējā tirgus attīstību un indivīdu iesaisti iekšējā tirgus aktivitātēs, Eiropas Savienībā pastāvīgi tiek veikta dalībvalstu tiesību saskaņošana jautājumos, kas būtiski skar iekšējā tirgus pilnvērtīgas darbības interesi. Tā kā dalībvalstu tiesību unifikācija ir diezgan spēcīgs un efektīvs instruments to šķēršļu novēršanai, kas negatīvi ietekmē iekšējā tirgus darbību, unifikācijas process tiek turpināts, lai nodrošinātu vienotu regulējumu arī civiltiesībās.

Jau gandrīz 30 gadus notiek darbs pie vienota Eiropas Savienības civilkodeksa izstrādes, kā rezultātā tapuši Eiropas līgumu tiesību principi, kā arī Kopējā modeļa projekts. Tomēr apzinoties civiltiesību unifikācijas grandiozumu, ieviešanas grūtības, kā arī dalībvalstu un ekspertu nevienprātību, Eiropas civiltiesību unifikācija sāka ar pirkuma līguma regulējuma unificēšanu, izstrādājot priekšlikumu regulai „Par Vienotiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Lai arī regulas projekts ir daudz diskutēts un kritizēts, tas nenoliedzami paredz mūsdienīgu skatījumu uz dinamiskajām no pirkuma līguma izrietošajām attiecībām. Galvenais regulējuma elastīguma indikators ir tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējums.

Civillikuma pašreizējais tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējums atspoguļo Romiešu tiesībās pazīstamu un kontinentālās Eiropas tiesību sistēmai raksturīgu pieeju līguma pārkāpumu novēršanai. Taču jau iepriekš Civillikuma regulējums ir kritizēts kā stīvs un mūsdienīgu tiesiskajām attiecībām neatbilstošs.

Darba mērķis ir noskaidrot, vai un kā nepieciešams mainīt pirkuma līgumam piemērojamo tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējumu Civillikumā, lai tas pēc iespējas nodrošinātu efektīvu, elastīgu un no līguma izrietošo saistību dinamikai atbilstošu aizskartās puses tiesību ievērošanu un aizsardzību.

Darba uzdevumi ir izpētīt VETN nepieciešamības pamatojumu, VETN vispārīgo regulējumu un izpratni par pirkuma līgumu un ar to nodibinātajām attiecībām. Tāpat darba uzdevums ir salīdzināt VETN un Civillikumā attiecībā uz pirkuma līgumu paredzēto tiesiskās aizsardzības līdzekļus, to veidus, piemērošanas iespējas. Visbeidzot, darba uzdevums ir identificēt tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējuma problēmas Civillikumā un piedāvāt iespējamus risinājumus šīm problēmām.

Autore pētnieciskā darbā izmanto: 1) dialektikas pētniecisko metodi, lai parādītu tiesiskās aizsardzības līdzekļu attīstību un identificētu problēmu rašanās iemeslus; 2) tiesiski salīdzinošo pētniecisko metodi, lai salīdzinātu Civillikuma regulējumu ar VETN regulējumu, kā arī atsevišķos gadījumos arī Vīnes konvencijas u.c. tiesību aktu regulējumu; 3) analītisko pētniecības metodi, lai analizētu no avotiem gūto informāciju un izdarītu secinājumus; 4)

induktīvo pētniecības metodi, izdarot secinājumus, par problēmjaudājumu iespējamo risinājumu; 5) vēsturisko pētniecības metodi, lai noskaidrotu atsevišķu tiesību institūtu attīstības vēsturisko un politisko fonu.

Pētot tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējuma jautājumu, izmantoti regulas priekšlikuma dokumenti, tā apspriešanas dokumenti, kā arī Eiropas Tiesību institūta izstrādātie komentāri un ierosinājumi. Raksturojot Civillikumā ietvertos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, izmantoti tādu Latvijas tiesību zinātnieku kā prof. K. Torgāna, asoc.prof. J. Kārkliņa u.c. darbi, kā arī tiesu prakses materiāli. Lai salīdzinātu un skaidrotu atsevišķus jautājumus saistībā ar VETN regulējumu, izmantota arī Vīnes konvencija un tās komentāri. No ārvalstu literatūras izmantoti tādu tiesību zinātnieku kā P. Varul, O. Lando, G. Wagner u.c. darbi.

Darba pirmās trīs nodaļas vispārīgi raksturo VETN: Pirmajā nodaļā aprakstīts, kā EK nonākusi pie idejas izstrādāt VETN. Otrajā nodaļā ietverts vispārīgs VETN apskats, sniedzot ieskatu par VETN piemērošanas jomām, kā arī par pirkuma līguma izpratni VETN. Šajā nodaļā tiek iezīmētas būtiskākās atšķirības starp pirkuma līguma izpratni Civillikumā un VETN. Visbeidzot, trešajā nodaļā apskatīts tiesiskās aizsardzības līdzekļu koncepts, kas ievērots VETN un Civillikumā, sniedzot vispārīgu ieskatu tiesiskās aizsardzības līdzekļu piemērošanas struktūrā.

Nākamajās trīs nodaļās apskatīti savā ziņā radniecīgi tiesiskās aizsardzības līdzekļi – tiesības prasīt saistības izpildi, tiesības apturēt savas saistības izpildi un tiesības izbeigt līgumu. Šie tiesiskās aizsardzības līdzekļi aplūkoti secībā no vienkāršākā un salīdzinoši pusēm un līgumiskajām attiecībām labvēlīgākā tiesiskās aizsardzības līdzekļa līdz visstingrākajam un kategoriskajam tiesiskās aizsardzības līdzeklim – tiesībām izbeigt līgumu. Katra nodaļa no sākuma aplūko VETN ietverto regulējumu, pēc tam Civillikuma regulējumu un trešajā apakšnodaļā jau sniegts vērtējums un analīze par Civillikuma regulējuma uzlabošanas iespējām.

Darba 7.nodaļā vērtēts tāds nozīmīgs tiesiskās aizsardzības līdzeklis kā tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību. Ņemot vērā to, ka šā tiesiskās aizsardzības līdzekļa raksturošanai jāapskata vairāki aspekti, nodaļas struktūra veidota, apakšnodaļās izdalot tieši šos zīmīgos aspektus un aplūkojot tos gan no VETN, gan Civillikuma regulējuma puses.

Darbā netiek detalizēti apskatīti jautājumi par patērētāju tiesību regulējumu, digitālā satura pirkuma līgumiem un ar pirkuma līgumiem saistītie pakalpojuma līgumi. Tāpat darbā netiek apskatīts tāds atsevišķa pētījuma vērts Civillikuma pazīstams tiesiskās aizsardzības līdzeklis kā līgumsods.

I. VIENOTU EIROPAS LĪGUMSTIESĪBU NEPIECIEŠAMĪBA

2001.gadā Eiropas Komisija (turpmāk – EK) aizsāka diskusiju par Eiropas līgumtiesībām.¹ Diskusijas mērķis bija apzināt problēmas, ko rada atšķirīgais līgumtiesību regulējums ES dalībvalstīs un kādi risinājumi būtu iespējami šīm problēmām.² Ņemot vērā iesniegtos komentārus, EK 2003.gadā izstrādāja Darbības plānu, kas ierosināja uzlabot Eiropas līgumtiesību kvalitāti un saskaņotību, izdodot Kopējo modeli, kas sevī ietvertu galvenos līgumtiesību principus, vienotu terminoloģiju un izpratni par tiesību institūtiem kā arī paraugregulējumu, ko dalībvalstu likumdevēji varētu izmantot, pieņemot vai mainot nacionālos tiesību aktus.³ Blakus vispārīgajiem līgumtiesību jautājumiem tika aktualizēts arī patērētāju tiesību aizsardzības regulējuma aktualizēšana un uzlabošana.⁴

1.1. Kopējais modelis (DCFR)

2004.gadā tika izveidota Eiropas civilkodeksa darba grupa, kas uzsāka pētniecības un Kopējā modeļa izstrādes darbu.⁵ 2009.gadā darba grupa publicēja kopējā modeļa melnrakstu,⁶ un tas tika nodots sabiedrībai apspriešanai.

Lai noskaidrotu, vai Kopējais modelis vai kāds cits ES civiltiesību unificējošs dokuments vispār Eiropai ir nepieciešams, analīzes centrs „Clifford Chance Survey” 2005.gadā veica 175 Eiropas komersantu aptauju par jautājumiem, kas saistīti ar vienotām Eiropas līgumtiesībām⁷ (turpmāk – aptauja). Aptauja parādīja, ka 65% procenti komersantu uzskata, ka pārrobežu tirdzniecība ir ierobežota (no tiem 51% uzskata, ka tā ir ierobežota atsevišķās jomās; 14% uzskata, ka tā ir ierobežota lielā mērā), turklāt 62% no tiem norādīja, ka ierobežojumi atstāj uz komercdarbību finansiālu iespaidu. Aptaujas dalībniekiem, kuri uzskatīja, ka pastāv ierobežojumi pārrobežu darījumiem, tika lūgti izvērtēt septiņus pārrobežu darījumu šķēršļus, novērtējot 10 baļļu sistēmā, kur 1 nozīmēja, ka šķērslim nav nekāda iespaida uz pārrobežu darījumiem un 10 nozīmēja augstu šķēršļa ietekmi. Aptaujas dalībnieki

¹ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament On European Contract Law. COM(2001) 398, 11.7.2001. Available: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0398en01.pdf [last visited: 27.05.2012.]

² Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brusels, 01.07.2010., p.2

³ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council A more coherent European contract law. An action plan. COM(2003) 68, 12.2.2003. Available: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0068:FIN:EN:PDF> [last visited: 27.05.2012.]

⁴ Commission Communication on "European Contract Law and the revision of the aquis: the way forward" - COM(2004) 651, 11.10.2004.

⁵ Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brusels, 01.07.2010., p.2-3

⁶ Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition, Munich: Sellier. European law publishers., 2009

⁷ James S., Platter H. United Kingdom: Does Business Want an EU contract law? The Clifford Chance Survey, Pieejams: <http://www.mondaq.com/article.asp?articleid=32445> [aplūkots 26.05.2012.]

novērtēja šādus šķēršļus: valoda, kultūras atšķirības, birokrācija/korupcija, atšķirības ES tiesību piemērošanā, izdevumi par ārvalstu juridisko palīdzību, tiesību sistēmu atšķirības un nodokļi. Neviena no minētajiem šķēršļiem būtiski neizcēlās uz pārējo fona, un novērtējums visiem bija līdzīgs (robežās no 4,05 līdz 5,65), tomēr, kā apgrūtinošāki tika norādīti nodokļi (5,64), tiesību sistēmu atšķirības (5,35), izmaksas par ārvalstu juridisko palīdzību (5,16) un atšķirības ES tiesību piemērošanā (5,04). Trīs no būtiskākajiem šķēršļiem ir saistīti ar tiesību sfēru un atklāj, ka tiesību unifikācija tomēr ievērojami atvieglotu pārrobežu darījumus.

Aptaujas dalībniekiem tika lūgts sniegt viedokli par to, kā viņi vērtē Eiropas līgumtiesību unifikāciju, un izrādījās, ka vairāk kā četras piektdaļas respondentu šādu risinājumu labprāt pieņemtu.⁸ Turklāt šāds novērtējums bija līdzīgs visās ES dalībvalstīs kā arī dažādās nozarēs. Pievēršoties jautājuma par tiesībām izvēlēties piemērojamās tiesības pašiem, kā tas noteikts Romas I regulā⁹, 85% respondentu norādīja, ka iespēja izvēlēties piemērojamās materiālās tiesību normas ir ļoti svarīga. Šāds rezultāts sasaucas ar atbildēm uz jautājumu par obligātām ES tiesību normām, kas aizstātu nacionālās tiesību normas un regulētu pārrobežu darījumus, - tikai 30% respondentu atbalsta visiem obligātu regulējumu.

Aptaujas rezultāti parāda to, ka ES tiesību unifikācijas dokumentiem būtu praktisks pielietojums un tie varētu atrisināt problēmas, ko rada dalībvalstu tiesību sistēmu atšķirības. Turklāt komersanti vairāk atbalsta alternatīva tiesība regulējuma izstrādi, ko puses brīvprātīgi varētu piemērot savu tiesisko attiecību noregulēšanai.

Kopējais modelis ir politiska rakstura dokuments un nav vēl nekādā veidā padarīts dalībvalstīm saistošs. Kopējā modeļa mērķis nav būt saistošam – Kopējais modelis ir tikai akadēmiķu iniciatīva.¹⁰ Tieši akadēmiskā brīvība, brīvība no politiskiem apstākļiem ir ļāvusi zinātniekiem vienoties par Kopējā modelī ietvertajām normām, ļāvusi piedāvāt drosmīgākas idejas.¹¹ Kopējā modelī ir ietverti civiltiesību principi, definēti tiesību institūti un ietvertas paraugnormas, kas aptver arī līgumtiesības un delikttiesības.¹²

Kopējais modelis ir izstrādāts ņemot vērā arī vairākus citus tiesību projektus, kā Eiropas līgumtiesību principus, Vīnes konvenciju „Par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem” (turpmāk – Vīnes konvencija), kā arī UNIDROIT Starptautisko

⁸ James S., Platter H. United Kingdom: Does Business Want an EU contract law? The Clifford Chance Survey, Available: <http://www.mondaq.com/article.asp?articleid=32445> [last visited 26.05.2012.]

⁹ Par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I): Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 593/2008, 2008.gada 17.jūnijs, Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:LV:PDF> [aplūkots 21.04.2013.]

¹⁰ Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition, Munich: Sellier. European law publishers., 2009, p.6

¹¹ Ibid.

¹² Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brussels, 01.07.2010., p.3

komerciālo principus.¹³ Šie tiesību instrumenti piedāvā tiesību standartus, kas jau ir pierasti un ieviesti tiesisko attiecību regulācijā visā pasaulē,¹⁴ kā arī ir kalpojuši kā paraugi likumdevējiem, strādājot pie nacionālo regulējumu izstrādes. Tomēr visi šie instrumenti ir vairāk vērsti uz komerciāla rakstura attiecību regulēšanu un nav piemērojami B2C attiecībām (jeb attiecībām ar patērētājiem),¹⁵ kas kā nozīmīga problēma tika iezīmēta 2003.gada Darbības plānā. Turklāt šiem instrumentiem nav nekāda mehānisma, kas nodrošinātu vienādu to interpretāciju visās dalībvalstīs. Papildus tam šie instrumenti neizslēdz nacionālo tiesību normu piemērošanu situāciju risināšanai,¹⁶ tādējādi atgriežoties pie izejas pozīcijas – atšķirīgs katras valsts nacionālais regulējums ar visām no tā izrietošajām problēmām.

Kaut arī pats DCFR nav saistošs, tas tomēr ir iecerēts kā pirmais solis uz ES dalībvalstu līgumtiesību unificēšanu. DCFR ir ierosinājumi Kopējā modeļa principiem un normām, kas jau būtu saistošas visas ES līmenī.¹⁷ Tas darbotos kā „darba rīku kaste” likumdevējiem, kā vadlīnijas ceļā uz vienotām līgumtiesībām.¹⁸ Tādējādi unifikācija notiktu nevis „pa taisno” caur ES tiesībām, izmantojot ES tiesību instrumentus (kā regulas un direktīvas), bet gan pašām dalībvalstīm veicot attiecīgas izmaiņas savos normatīvajos aktos. Tomēr galīgais lēmums par Kopējā modeļa ieviešanu vai izmantošanu ES līmenī vēl nav pieņemts.

1.2. Zaļā grāmata

Jau tālejošāku un praktiskāku mērķu ietekmē Eiropas līgumtiesību unifikācijas jautājums tika apskatīts 2010.gadā EK publicētajā Zaļajā grāmatā par iespējamo politikas attīstību uz vienotām Eiropas līgumtiesībām patērētājiem un komersantiem. Zaļās grāmatas mērķis ir rast labāko risinājumu, kā novērst dalībvalstu nacionālo līgumtiesību atšķirības un neskaidrību par citas valsts regulējumu, samazinātu izmaksas par juridiskiem pakalpojumiem, nodrošinātu normatīvo aktu pieejamību visu ES dalībvalstu valodās. Visi minētie šķēršļi šobrīd apgrūtinā ES brīvā tirgus darbību un attīstību.¹⁹

---

¹³ Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brusels, 01.07.2010., p.3

¹⁴ Kritzer A. H. General observations on use of the UNIDROIT Principles to help interpret the CISG, Available: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/matchup/general-observations.html> [last visited 21.04.2013.]

¹⁵ Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brusels, 01.07.2010., p.3

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition, Munich: Sellier. European law publishers., 2009, p.36

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brusels, 01.07.2010., p.2

Par pamatu Zaļajā grāmatā aplūkotojumiem jautājumiem ir vairākas Eurobarometra aptaujas. Piemēram, 2007.gadā veiktā aptauja „Special Eurobarometer 292” līdās citiem jautājumiem pētīja arī sabiedrības attieksmi par unifikācijas procedūrām, t.sk. arī ES tiesību unifikāciju. Aptaujas rezultāti norādīja, ka 57% pilsoņu un komersantu priekšroku dod līgumu noteikumiem, kas balstīti uz harmonizētām ES tiesībām, īpaši gadījumos, kad tiek noslēgts līgums ar personu no citas valsts.²⁰

Savukārt 2009.gada aptaujā „Flash Eurobarometer” analizēta komersantu attieksme pret likuma piemērošanu un zaudējumu atlīdzību iekšējā tirgus apstākļos patērētāju tiesību aizsardzības jautājumos. Šī aptauja arī novērtē komersantu darbības paradumus, pētot komersantu izmantotos tirdzniecības kanālus. Aptaujā secināts, ka 75% mazumtirgotāju izmanto tradicionālo metodi, pārdodot preces pircējiem tieši veikalos.²¹ Tomēr salīdzinoši liela daļa tirdzniecībai izmanto arī distances tirdzniecību, izmantojot tādas tirdzniecības kanālus kā internets (51%), telefons (43%) un pasts (29%). Vērtējot tirdzniecību uz ārvalstīm, secināts, ka 2009.gadā 71% ES dalībvalstu komersantu tirdzniecību veica tikai savā valstī, bet attiecīgi 29% tirdzniecību veica uz vienu, 2-3, vairāk kā četrām valstīm vai uz Dāniju un Norvēģiju.²² Jāatzīmē, ka Latvijas rādītāji, salīdzinot ar vidējo rādītāju Eiropā, ir krietni negatīvāki, ja par pozitīvu tendenci uzskatām tirdzniecību uz ārpusi – vien 14% komersantu veica tirdzniecību ārpus Latvijas.²³

Aptaujā vērtēts arī ar ES līgumtiesību unifikācijas ietekmi saistīts jautājums – ja pārrobežu darījumu regulējums tiktu harmonizēts, cik daudzās ES dalībvalstīs mazumtirgotāji pārdotu savas preces. Pozitīvi uz šo jautājumu atbildēja 1/3 respondentu, no tiem 43% tirdzniecību attīstītu vairāk kā 10 valstīs.²⁴ Līdz ar to arī šī aptauja parāda to, ka vienotiem tirdzniecības noteikumiem ES ietvaros ir potenciāls ļaut izbaudīt iekšējā tirgus piedāvātos labumus plašākam iesaistīto personu lokam.

Visbeidzot 2010.gadā tika veiktas divas aptaujas – mazumtirgotāju un patērētāju – lai noskaidrotu viņu attieksmi pret tirdzniecību un patērētāju tiesību aizsardzību iekšējā tirgus apstākļos. Jautājumi veidoti tā, lai noskaidrotu iespējamo Vienoto tirdzniecības noteikumu ietekmi uz darījumiem, uz kuriem tie tiktu attiecināti. Aptaujās uzdoti jautājumi par distances

---

²⁰ European Commission Special Eurobarometer 292. Civil justice in the European Union. Report, , 2008, p.19, Available: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_292_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]

²¹ European Commission Flash Eurobarometer. Business attitudes towards enforcement and redress in the internal market. Analytical report, 2009, p.11, Available: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/FI278_Analytical_Report_final_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]

²² Ibid., p.15

²³ Ibid., p.16

²⁴ Ibid., p.17

tirdzniecību un pārrobežu tirdzniecības izplatību, interesi vairāk iesaistīties pārrobežu darījumos, ja tiesību regulējums tiktu harmonizēts, kā arī par patērētāju tiesību jautājumiem.²⁵

Veicot mazumtirgotāju aptauju, secināts, ka citu tirdzniecības kanālu kā tiešā tirdzniecība veikalā izmantošana salīdzinot ar 2009.gadu ir pieaugusi vidēji par 2% katrā no distances tirdzniecības veidiem.²⁶ Savukārt ārējā tirdzniecība ir sarukusi salīdzinājumā ar 2009.gadu – par 3% vairāk (kopā 74%) mazumtirgotāju darbojas tikai savā valstī, kā arī par 1% mazāk (kopā 13%) mazumtirgotāju veic tirdzniecību četrās vai vairāk valstīs.²⁷ Latvijas rādītāji saglabājušies tādi paši kā 2009.gadā.

Savukārt ieinteresētība attīstīt tirdzniecību citās valstīs, ja līgumtiesības būtu unificētas ES līmenī, ir palielinājusies par 1% (līdz kopā 43%), turklāt 20% mazumtirgotāju attīstītu savu darbību 10 vai vairāk ES dalībvalstīs.²⁸ Interesanti, ka pozitīvāk uz harmonizētām līgumtiesībām skatās tie mazumtirgotāji, kas jau veic pārrobežu tirdzniecību (86% attīstītu savu darbību ārpus savas valsts, ja līgumtiesības būtu unificētas), turpretī tikai 28% mazumtirgotāji (mazumtirgotāju grupa sastāda lielāko daļu aptaujas respondentu), kas neveic pārrobežu tirdzniecību, attīstītu savu darbību ārpus savas valsts, ja līgumtiesības būtu unificētas ES līmenī.²⁹

Visbeidzot, galvenie secinājumi par patērētāju attieksmi pret pārrobežu tirdzniecību, skar patērētāju iepirkšanās paradumus. Aptaujā netiek aplūkoti patērētāju iepirkšanās paradumi vispār, bet uzmanība vērsta tieši uz distances tirdzniecību.

Aptaujas rezultāti rāda, ka patērētāji 37% no distances pirkumiem veic tieši internetā un šis īpatsvars ir krietni pieaudzis, salīdzinot ar 2006.gadu, kad pirmo reizi tika veikta patērētāju aptauja par distances tirdzniecību.³⁰ Tomēr, neskatoties uz distances tirdzniecības popularitātes pieaugumu, pārrobežu iepirkšanos, izmantojot internetu, veic tikai 7% patērētāju – lielākā daļa patērētāju, ja vispār veic pārrobežu iepirkšanos, tad to dara tradicionālajā veidā uz vietas veikalā, parasti tad, kad ir devušies ceļojumā uz ārvalstīm.³¹ Tādējādi tirdzniecība ārpus savas mītnes valsts robežām patērētājiem ir vairāk saistīta ar tūrismu, savukārt tirdzniecība internetā saglabājas kā joma, kurā ir liels potenciāls, lai attīstītu pārrobežu tirdzniecību ar patērētājiem. Kā apstākļi, kas veicina patērētāju pasivitāti pārrobežu

---

²⁵ European Commission Flash Eurobarometer 300. Retailers' attitude towards cross-border trade and consumer protection, 2011, p.4, Available: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/retailers_eurobarometer_2011_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]

²⁶ Ibid, p.5

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid, p.25

²⁹ Ibid.

³⁰ European Commission Flasheurobarometer 299. Cross-border trade and consumer protection. Analytical report, 2011, p.5, Available: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/consumer_eurobarometer_2011_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]

³¹ Ibid.

tirdzniecībā, ir jānorāda patērētāju informētība par viņu tiesību aizsardzību – tikai 32% respondentu norādīja, ka viņiem ir zināms, kur vērsties pēc palīdzības vai konsultācijām par viņu tiesību aizsardzību.³²

Visi šie rādītāji skaidri iezīmē iekšējā tirgus jomas, kurās iespējama attīstība, kur iespējams veicināt ekonomisko izaugsmi, konkurenci un apgrozību, mainot tiesisko regulējumu. Jānorāda gan, ka šie pētījumi attiecas tikai uz tirdzniecību (ietverot pārdošanu un pirkšanu, kā arī pakalpojumu sniegšanu), kā arī tikai attiecības B2C, neattaisnojot Vienoto tirdzniecības noteikumu nepieciešamību attiecībās B2B. Un vēl viena tiesību instrumenta B2B attiecībās nepieciešamību komentē un apstrīd nozares speciālisti. Kaut arī piedāvātais regulējums ir plašāks un detalizētāks atsevišķos jautājumos kā Vīnes konvencijas regulējums, rodas šaubas, vai Vienotie tirdzniecības noteikumi varēs konkurēt ar Vīnes konvenciju, ar tā universālo piemērojamību starptautiskiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem.³³

Ņemot vērā Eurobarometra pētījumu rezultātus, Zaļajā grāmatā diezgan liels uzsvars ir likts uz patērētāju tiesību aizsardzības jautājumiem, ņemot vērā to, ka starptautiska mēroga patērētāju tiesību regulējošu dokumentu, izņemot atsevišķus ES tiesību aktus, nemaz nav.³⁴ Tāpat uzsvērts apstāklis, ka tieši patērētājiem un mazajiem un vidējiem komersantiem ir ierobežotāki resursi, ko veltīt tiesību izpētei, lai sagatavotos pārrobežu darījumiem augstāk minēto iemeslu dēļ.³⁵

Pētījumi par patērētāju un komersantu attieksmi pret pārrobežu tirdzniecību ir veikti arī turpmākajos gados pēc tam, kad iepriekš aplūkotie pētījumu rezultāti jau bijuši par pamatu diskusijas uzsākšanai par ES tirdzniecības regulējuma uzlabošanu. Flash Eurobarometer 331 un 332 aptauja par situāciju 2011.gadā ilustrē pakāpenisku un vienmērīgu situācijas uzlabošanos. 2011.gadā 35% komersantu veikuši pārrobežu tirdzniecību vismaz uz vienu ES dalībvalsti³⁶, savukārt patērētāju skaits, kas izmantojuši distances tirdzniecības iespējas un tādējādi iepirkušies ārpus savas mītnes valsts pieaudzis līdz 10%.³⁷ Un tomēr kā galvenie šķēršļi no komersantu puses pārrobežu tirdzniecības īstenošanai arī 2011.gadā norādītas

---

³² European Commission Flash Eurobarometer 299. Cross-border trade and consumer protection. Analytical report, 2011, p.5, Available: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/consumer_eurobarometer_2011_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]

³³ Magnus U. CISG and CESL. „Max Planck Private Law Research Paper No. 12/27” October 31, 2012, p.254

³⁴ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Paskaidrojuma raksts., Brisele: Eiropas Komisija, 2011, 3.lpp.

³⁵ Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brusels, 01.07.2010., p.2

³⁶ European Commission, Flash Eurobarometer 331, Retailers' attitudes towards cross-border trade and consumer protection, June 2012, p.7, Available: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_331_sum_en.pdf, [last visited: 18.04.2013.]

³⁷ European Commission, Flash Eurobarometer 332, Consumers' attitudes towards cross-border trade and consumer protection, June 2012, p.7, Available: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_332_sum_en.pdf, [last visited: 18.04.2013.]

izmaksas citu dalībvalstu tiesību izpētei, potenciāli augstāks krāpšanas risks, dalībvalstu nodokļu regulējuma atšķirības un potenciāli augstākas izmaksas strīdu risināšanai tiesā.³⁸

Zaļā grāmata attiecībā uz B2C līgumiem aktualizē diskusiju par atšķirībām, ko rada gan nacionālo tiesisko regulējumu atšķirības, gan arī atšķirības tiesību jomās, kuras ir daļēji harmonizētas ES tiesību līmenī (piemēram, patērētāju tiesību aizsardzība). Kā īpaša problēma ir izcelts Romas I regulas 6.pants, kas, mēģinot nodrošināt patērētāju tiesību aizsardzību, paredz piemērot patērētāja rezidences valsts likumu, ja nav pušu vienošanās par piemērojamo likumu.³⁹ Savukārt, ja ir vienošanās par citas valsts kā patērētāja rezidences valsts likuma piemērošanu, tad tik un tā jānodrošina tāda patērētāja tiesību aizsardzība, kādu paredz viņa rezidences valsts likumi. Tāds regulējums loģiski rada situāciju, kurā komersantiem tirdzniecība ar ārvalstu patērētāju vienmēr būs saistīta ar jau identificētajām problēmām, un ekonomiskā apgrozība šajā jomā attīstīsies ļoti lēni vai vispār nemaz.

Kā atbildi uz nozares speciālistu iebildumiem par jauna tiesību instrumenta radīšanu B2B Zaļā grāmata aktualizē diskusiju par to, ka komersantiem ir pieejami daudz un dažādi instrumenti starptautisko darījumu noregulēšanai, taču neviens no šiem instrumentiem neunificē tiesības ES ietvaros, līdz ar to neveicina ES iekšējā tirgus attīstību un priekšrocību izmantošanu. Tāpat tiek uzsvērts jautājums par tiesību aktu pieejamību visās ES dalībvalstu valodās, kas būtu īpaši noderīgi mazajiem, vidējiem komersantiem pirmo reizi ieejot jaunā tirgū.⁴⁰

Kā aptaujās un diskusijās identificēto problēmu risinājums Zaļajā grāmatā piedāvāti 7 dažādi instrumenti, kas atšķiras pēc īstenošanas veida, juridiskā spēka un piemērojamības jomas:

1) **Ekspertu grupas pētniecības rezultātu publicēšana.** Ekspertu grupas pētniecības darba (Kopējā modeļa) publicēšanas EK mājaslapā bez Kopējā modeļa apstiprināšanas ES līmenī mērķis būtu kalpot par iedvesmas avotu likumdevējiem kā arī līgumu sastādītājiem. Tāpat Kopējais modelis varētu tikt izmantots dalībvalstu augstskolās, gatavojot tiesību zinātņu ekspertus, tādējādi ilgtermiņā idejas varētu tikt ieviestas dalībvalstu likumos brīvprātīgā kārtā.

2) **Oficiāla „darba rīku kaste” likumdevējiem.** Kopējais modelis varētu kalpot kā „instrumentu krātuve”, EK strādājot pie likumdošanas iniciatīvām, kā arī starpinstitūciju

³⁸ European Commission, Flash Eurobarometer 331, Retailers' attitudes towards cross-border trade and consumer protection, June 2012, p.9, Available: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_331_sum_en.pdf, [last visited: 18.04.2013.]

³⁹ 6.pants, Par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I): Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 593/2008, 2008.gada 17.jūnijs, Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:LV:PDF> [aplūkots 21.04.2013.]

⁴⁰ Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brussels, 01.07.2010., p.7

vienošanās rezultātā Kopējo modeli varētu izmantot EK, Eiropas parlaments un Padome, izstrādājot ES tiesību aktu projektus.

3) **Komisijas rekomendācija par Eiropas līgumtiesībām.** EK varētu pievienot Kopējo modeli rekomendācijai dalībvalstīm, tādējādi iedrošinot tās ieviest šo instrumentu savos nacionālajos tiesību aktos. Rekomendācija ļautu dalībvalstīm ieviest Kopējo modeli pakāpeniski uz brīvprātības principa pamata.

4) **Regula, kas nodibina atsevišķu, brīvprātīgi piemērojamu Eiropas līgumtiesību instrumentu.** Regula varētu nodibināt paralēlu regulējumu dalībvalstu regulējumam, paredzot līgumslēdzējpusēm divas iespējas – izvēlēties nacionālo regulējumu vai Regulu.

5) **Direktīva par Eiropas līgumtiesībām.** Direktīva ļautu harmonizēt nacionālo tiesisko regulējumu, paredzot vienotu minimālo regulējuma apjomu un ļaujot dalībvalstīm noteikt labvēlīgāku regulējumu.

6) **Regula, kas nostiprina Eiropas līgumtiesības.** Šāda regula aizstātu valstu nacionālās līgumtiesības, ieskaitot obligātās tiesību normas, kas paredz augstāku aizsardzības līmeni vajākamajai līguma pusei. Šādu noteikumu piemērošana vairs nebūtu pušu izvēles jautājums, bet regulējums būtu jāpiemēro, jo to paredz nacionālās tiesības. Regula varētu aizstāt gan regulējumu pārrobežu darījumiem, gan iekšzemes darījumiem.

7) **Regula, kas nodibina Eiropas civilkodeksu.** Šis būtu vēl plašāks regulējums, nekā 6.risinājumā piedāvātais, jo aptvertu ne tikai līgumtiesības, bet arī citus saistību veidus, kā piemēram, delikttiesības. Šis risinājums vēl vairāk izslēgtu nepieciešamību piemērot nacionālās tiesību normas.

Lai atvieglotu izvēli (vai norādītu ieteicamo virzienu), Zaļā grāmata identificē arī jomas, kurās minētie instrumenti būtu piemērojami. Lai arī, kā jau iepriekš ir aplūkots, ir zināmas problēmas, kas būtu risināmas gan B2C attiecībās, gan B2B attiecībās, jautājums par piemērošanu abiem attiecību veidiem tika atstāts atklāts.⁴¹ Tāpat diskusijai tika atstāts jautājums par to, vai instruments būtu piemērojams tikai pārrobežu darījumiem vai arī iekšzemes darījumiem.

Zaļās grāmatas mērķis bija diskusijas uzsākšana un aicinājums piedāvāt savus risinājumus, pamatojumu viena vai otra piedāvātā risinājuma izvēlei. Pēc konsultāciju noslēgšanās 2011.gada 31.janvārī EK saņēmusi 320 atsauksmes. Lielākais atbalsts tika izteikts pirmajam risinājumam, kā arī otrajam risinājumam un ceturtajam risinājumam. Bet

---

⁴¹ Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brussels, 01.07.2010., p.11

par piemērošanas apjomu komentāri bija tikai par otro un ceturto risinājumu, ceturtajam paredzot tā piemērošanu tikai pārrobežu B2C starpā slēgtiem tirdzniecības līgumiem.⁴²

Pēc publiskās apspriedes pabeigšanas un ierosinājumu iesniegšanas, visa informācija tika nodota Ietekmes novērtējuma grupai (the Impact Assessment group). Grupa analizēja Zaļajā grāmatā piedāvātos risinājuma variantus, pētot katra instrumenta ekonomisko ieguvumu, vides ietekmi, tiesiskā regulējuma vienkāršošanas potenciālu, ietekmi uz interneta vidi, instrumenta piemērošanas mehānismu iekšzemes un pārrobežu darījumiem.

Izvērtējot visus Zaļajā grāmatā piedāvātos Kopējā modeļa ieviešanas veidus, Ietekmes novērtējuma grupa savā ziņojumā norādīja, ka 4.risinājums – regula, kas nodibina atsevišķu, brīvprātīgi piemērojamu Eiropas līgumtiesību instrumentu, - visvairāk atbilst izvirzītajām prasībām, ir vissamērīgākais.⁴³ Svarīgi, ka šāda regula neaizstātu dalībvalstu iekšzemes regulējumu, bet papildinātu dalībvalstu nacionālo regulējumu - regula kļūtu par daļu valstu nacionālā likuma, ko personas varētu izmantot pārrobežu tirdzniecībā.⁴⁴ Kā galvenā priekšrocība šādam risinājumam tika uzsvērtā pārrobežu tirdzniecības izmaksu samazināšana komersantiem. Šāds instruments lielāko ieguvumu dotu komersantiem, kas strādā ar patērētājiem, kā arī maziem un vidējiem komersantiem B2B attiecībās. Saskaņā ar Ietekmes novērtējuma grupas secinājumiem kopumā 4.instruments izpilda politikas prasības, samazina komersantu izdevumus, piedāvā vienkāršāku tiesisko vidi tiem, kas vēlas attīstīt tirdzniecību vairāk kā vienā dalībvalstī, kā arī tajā pašā laikā piedāvā augstu patērētāju aizsardzības līmeni.⁴⁵ Savukārt nesaistošie instrumenti kā 1. un 2.instruments nenodrošinātu iekšējā tirgus attīstību, bet regulējums, kas pilnībā aizstātu dalībvalstu nacionālo regulējumu, „aizietu” par tālu, un komersantiem, kas tirdzniecību vēlas attīstīt tikai iekšzemē, radītu nevajadzīgus apgrūtinājumus, pārejot uz jauno regulējumu.⁴⁶

Ņemot vērā iepriekš aplūkotos iemeslus, EK izstrādāja regulas projektu „Par vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”.

---

⁴² A European contract law for consumer and businesses: Publication of the results of the feasibility study carried out by the Expert Group on European contract law for stakeholders' and legal practitioners' feedback, p.3, Available: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/feasibility_study_final.pdf [last visited 21.04.2013.]

⁴³ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, Brussels, 11.10.2011., p.8

⁴⁴ Commission staff working paper, Impact Assessment. Accompanying the document. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, Brussels, 11.10.2011., p.44, Available: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1165:FIN:EN:PDF> [last visited 27.05.2012.]

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, Brussels, 11.10.2011., p.10

II. REGULA PAR VIENOTAJIEM EIROPAS TIRDZNICĪBAS NOTEIKUMIEM

Ņemot vērā diskusijas par Zaļajā grāmatā piedāvātajiem risinājumiem rezultātu un Ietekmes novērtējuma grupas ziņojumu, EK uzsāka darbu pie regulas projekta „Par vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Tika nolemts, ka instruments katrā dalībvalstī nodibinās alternatīvu regulējumu, atsevišķiem līgumu veidiem paredzot identisku regulējumu visās ES dalībvalstīs.⁴⁷ Šāds regulējums būtu piemērojama pārrobežu līgumiem tikai uz brīvprātības pamata, ja puses par to vienosies. Jau 2011.gada oktobrī EK savu darbu bija pabeigusi un iesniedza Padomē regulas projektu, kas šobrīd atrodas apspriešanas un pieņemšanas procedūrā.

Pirms pievērsties detalizētai VETN paredzēto tiesiskās aizsardzības līdzekļu analīzei, vispirms ir jānoskaidro regulas un VETN mērķis, piemērošanas jomas, kā arī pirkuma līguma koncepts. Instruments sastāv no regulas, kas ievieš VETN un pielikuma, ko veido VETN. Pati regula ietver terminu definīcijas, kā arī VETN piemērošanas noteikumus, savukārt VETN aptver pirkuma līgumu regulējošas normas par līguma noslēgšanu, pušu tiesībām un pienākumiem u.c. Skaidrības labad autore šos abus dokumentus pētījumā nodala vienu no otra, ar Regulu apzīmējot pašu regulu, ar ko ievieš VETN, noteikumus, savukārt ar VETN apzīmē tieši regulas pielikumu jeb Vienotos Eiropas tirdzniecības noteikumus.

2.1. Mērķis un piemērošanas jomas

Regulas „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem” mērķis nosaka un ierobežo tās piemērošanas jomas. Tas savukārt atstāj arī zināmu iespaidu uz VETN risināto jautājumu kopumu un veidu, kā arī atsevišķu tiesību institūtu izpratni.

2.1.1. Regulas un Vienoto Eiropas tirdzniecības noteikumu mērķis un piemērošanas joma

Regulas mērķis ir iekšējā tirgus izveides un darbības nosacījumu uzlabošana, radot vienotu līgumtiesību noteikumu kopumu – Vienotos Eiropas tirdzniecības noteikumus.⁴⁸ Paredzēts, ka regulas izmantošana tirgotājiem ļautu paļauties uz vienotu noteikumu kopumu un izmantot vienus un tos pašus līguma noteikumus pārrobežu darījumos visā ES. Mērķa sasniegšanai ir izvēlēta tieši regula, jo visefektīvāk un veiksmīgāk instrumenta mērķi var īstenot ES līmenī, nevis dalībvalstu līmenī.⁴⁹

---

⁴⁷ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, Brussels, 11.10.2011., p.8

⁴⁸ 1.panta pirmā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁴⁹ Turpat, Preambulas 36.punkts

Iekšējā tirgus darbības nosacījumi, kas prasa uzlabošanu ir patērētāju aizsardzības līmeņa celšana tieši pārrobežu darījumos, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) iespējas iesaistīties pārrobežu darījumos.⁵⁰ Un atšķirīgais dalībvalstu līgumtiesību regulējums ir šķērslis iekšējā tirgus efektīvai darbībai. Bet, atrisinot šos jautājumus, EK ieskatā uzlabotos iekšējā tirgus darbība, preču un kapitāla aprite, kā arī konkurence un preču kvalitāte.⁵¹

Kā instrumenta ieviešanas ceļš ir izvēlēta regula, kas ievieš Vienotos Eiropas tirdzniecības noteikumus (VETN). Kā regula attiecīgais normatīvs saskaņā ar LESD 288.pantu kļūtu par dalībvalstu tiesību sistēmas daļu, bet ar noteikumu, ka tas būtu otrs līgumtiesību regulējums katras dalībvalsts ietvaros.⁵² VETN varēs piemērot pušu attiecībām, ja puses par to būs vienojušās, turklāt vienošanās būs jāizteic tieši Regulā un VETN noteiktajā veidā. Piemēram, slēdzot līgumu starp tirgotāju un patērētāju, vienošanās par VETN piemērošanu līgumam būs spēkā tikai tad, ja patērētājs savu piekrišanu būs izteicis skaidrā un konkrētā veidā, kas nodalīts no izteikuma par piekrišanu noslēgt līgumu.⁵³

Pusēm, izvēloties VETN piemērošanu, jāņem vērā atsevišķi ierobežojumi VETN piemērošanai.⁵⁴ Pirmkārt, saskaņā ar Regulas 4.pantu VETN paredzēts piemērot pārrobežu līgumiem, t.i. tādā gadījumā, ja pušu pastāvīgā mītnesvieta atrodas dažādās valstīs, no kurām vismaz vienai ir jābūt kādai no ES dalībvalstīm. Otrkārt, saskaņā ar Regulas projekta 5.pantu VETN var piemērot tikai konkrētiem līgumu veidiem: 1) pirkuma līgumiem, 2) līgumiem par digitālā satura piegādi un 3) saistīto pakalpojumu līgumiem, neatkarīgi no tā, vai saistītais pakalpojums tiek pielīgts jau pašā pamata līgumā vai arī ar atsevišķu vienošanos. Visbeidzot, saskaņā ar Regulas 7.pantu VETN var izmantot tikai tad, ja preču pārdevējs vai digitālā satura piegādātājs ir tirgotājs (fiziska vai juridiska persona, kas darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar šīs personas komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju), bet, ja abas līguma puses ir tirgotāji, tad VETN var piemērot tikai tādā gadījumā, ja viena no līguma pusēm ir mazs vai vidējs uzņēmums. Šādi ierobežojumi VETN piemērošanai sasaucas ar VETN ieviešanas mērķi – risināt tieši patērētāju tiesību aizsardzības problēmas un veicināt MVU un patērētāju iesaisti pārrobežu tirdzniecībā.

EK ieskatā piedāvātais regulas un VETN projekts atrisina divas galvenās problēmas, kas konstatētas izpētes gaitā – samazina izdevumus par darījumu noformēšanu, kā arī spēj

⁵⁰ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Paskaidrojuma raksts., Brisele: Eiropas Komisija, 2011, 6.lpp.

⁵¹ Preambulas 7.punkts

⁵² MPs back Government over Common European Sales Law stance and question legal basis for proposed regime, Out-Law.com, 04 January, 2013, Available: <http://www.out-law.com/en/articles/2013/january/mps-back-government-over-common-european-sales-law-stance-and-question-legal-basis-for-proposed-regime/> [last visited 21.04.2013.]

⁵³ 8.panta otrā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁵⁴ Turpat, 3.pants

nodrošināt augsta līmeņa tiesisko noteiktību.⁵⁵ Darījumu noformēšanas izdevumu samazināšana ir vairāk mērķēta uz MVU slēgtajiem pārrobežu līgumiem, kur citu dalībvalstu tiesību izpēte, līgumu sagatavošana un tulkošana sastāda nesamērīgi lielas izmaksas.⁵⁶ VETN izmantošanas iespēja ļauj pusēm izvēlēties regulējumu, kas ir salīdzinoši vienkāršs, turklāt piemērojams attiecībā ar jebkuras ES dalībvalsts komersantiem – ja arī regulējuma izpēte ir jāveic, tad tas ir jā dara tikai vienreiz, turklāt VETN regulējums ir veidots, pēc iespējas novēršot strīdīgus jautājumus par normu tulkošanu un piemērošanu.

Savukārt attiecībā uz patērētājiem ir svarīgi paredzēt augsta līmeņa patērētāju aizsardzību, lai uzlabotu patērētāju uzticību iekšējam tirgum un mudinātu patērētājus iepirkties pāri robežām.⁵⁷ Neskatoties uz to, ka patērētāju tiesību aizsardzības regulējums ir unificēts ES līmenī,⁵⁸ tieši neuzticēšanās citu valstu pārdevējiem un tiesību sistēmai, kā arī gadījumi, kad uzņēmēji atsaka līguma noslēgšanu, jo patērētājs ir no „nepareizās” dalībvalsts šobrīd bremsē patērētāju aktīvu iesaistīšanos kopējā tirgus piedāvāto iespēju izmantošanā.⁵⁹

2.1.2. Iebildumi un priekšlikumi projekta uzlabošanai

Kamēr vēl Regulas projekts ir saskaņošanas un pieņemšanas procedūrā, iespējama atsevišķu nostādņu un noteikumu mainīšana, jo attieksme pret izvēlēto ES līgumtiesību unifikācijas instrumentu nav viennozīmīga. Galvenie iebildumi ir saistīti ar patērētāju tiesību aizsardzības regulējuma dublēšanos, B2B attiecību regulējuma pārklāšanos ar Vīnes konvencijas regulējumu un VETN noteikumu sarežģītību.

Patērētāju tiesību aizsardzība noteiktā līmenī ir jau paredzēta Direktīvā 2011/83/ES par patērētāju tiesībām,⁶⁰ kas jau saskaņo distances līgumu svarīgākos elementus, kā informācijas sniegšanu pirms līguma slēgšanas, formālās prasības, atteikuma tiesības u.c. jautājumus. Eiropas Parlamenta Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta ieskatā VETN ar savu patērētāju tiesību regulējumu nevajadzīgi sarežģī tiesisko sistēmu, saskaņā ar kuru jā rīkojas

⁵⁵ 1.panta otrā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁵⁶ Posner E. A. The Questionable Basis of the Common European Sales Law: The Role of an Optional Instrument in Jurisdictional Competition, April 6, 2012, p.2-3, Available: <http://www.law.uchicago.edu/files/files/Posner%20paper.pdf> [last visited 21.04.2013.]

⁵⁷ Chantal M. In Defence of CESL, Draft paper Conference ‘European contract law: A law-and-economics perspective’, Chicago, 27 and 28 April 2012, Available: <http://www.law.uchicago.edu/files/files/Mak%20paper.pdf> [last visited 21.04.2013.]

⁵⁸ Par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK: Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2011/83/ES, 2011.gada 25.oktobris, Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:LV:PDF> [aplūkots 21.04.2013.]

⁵⁹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Paskaidrojuma raksts., Brisele: Eiropas Komisija, 2011, 3.lpp.

⁶⁰ Direktīva 2011/83/ES paredz minimālo pamata patērētāju tiesību aizsardzības līdzekli (minimum standards directive), līdz ar to vairākas dalībvalstis ir noteikušas augstāku patērētāju tiesību aizsardzības līmeni, tāpēc ir novērojamas atšķirības dalībvalstu regulējumā.

patērētājiem un komersantiem. Regula paredz diezgan sarežģītu procedūru, ar kuru puses vienojas par VETN piemērošanu.⁶¹ Līdzīgs viedoklis ir arī vairākām patērētāju organizācijām, kas pauž neapmierinātību un kritiku par VETN zemo patērētāju aizsardzības, VETN īstenošanas sarežģītību u.c.⁶² Kā šo problēmu risinājums tiek ierosināts vispār neiekļaut VETN līgumus, kas slēgti starp patērētāju un uzņēmēju vai arī paredzēt nodalītu regulējumu MVU un patērētājiem.⁶³

Nākamais jautājums, uz kuru uzmanību vērš Eiropas Parlamenta Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, ir B2B regulējuma pārklāšanās ar Vīnes konvencijas regulējumu. Ir saskatāmas līdzības gan Vīnes konvencijas un VETN piemērošanas sfērā un noteikumos,⁶⁴ piemēram, attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējumu. Tomēr EK ieskatā Vīnes konvencija nespēj nodrošināt iekšējā tirgus pilnīgu funkcionēšanu, jo ārpus tās regulēšanas sfēras palikuši vairāki svarīgi jautājumi, kā gribas trūkumi, negodīgi noteikumi, kuru risināšanai jāpiemēro nacionālās tiesības.⁶⁵ Turklāt ne visas ES dalībvalstis ir pievienojušās Vīnes konvencijai,⁶⁶ kā arī ES ietvaros nepastāv mehānisms, kā nodrošināt Vīnes konvencijas vienveidīgu piemērošanu visās dalībvalstīs.⁶⁷

Autores ieskatā EK minētie argumenti nav pietiekami vēl viena Vīnes konvenciju dublējoša regulējuma izstrādei un pieņemšanai. VETN regulējums, kas piemērojams komersantiem, no Vīnes konvencijas regulējuma būtiski neatšķiras. Turklāt tālāk savā pētījumā autore konstatēs vairākus jautājumus, ko VETN regulē neskaidri, bet attiecībā uz kuriem Vīnes konvencijas piemērošanā jau ir izveidojusies tiesu prakse, atrisinot šos jautājumus. Savukārt tos atsevišķos jautājumus, ko Vīnes konvencija neregulē, ES līmenī var unificēt ar ne tik apjomīgu instrumentu. Visbeidzot, kaut arī 4 ES dalībvalsts nav parakstījušas Vīnes konvenciju, tas nav pietiekams iemesls attiecībā arī uz pārējām ES dalībvalstīm ieviest Vīnes konvencijai analogu, konkurējošu regulējumu, kā arī nav

---

⁶¹ Eiropas Parlamenta Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta Politikas departaments C: Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, Priekšlikums regulai par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem: jurista viedoklis. Kopsavilkums., Eiropas Savienība, 2012, 3.lpp.

⁶² Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu „Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem” COM(2011) 636 final – 2011/0284 (COD) un par tematu „Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Vienoti Eiropas tirdzniecības noteikumi, kas veicinās pārrobežu darījumus vienotā tirgū”” COM(2011) 636 final, Ziņotāja: Bontea kundze, Brisele, 2012.gada 29.marts, 10.lpp.

⁶³ Turpat, 2.lpp.

⁶⁴ Eiropas Parlamenta Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta Politikas departaments C: Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, Priekšlikums regulai par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem: jurista viedoklis. Kopsavilkums., Eiropas Savienība, 2012, 3.lpp.

⁶⁵ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Paskaidrojuma raksts., Brisele: Eiropas Komisija, 2011, 5.lpp.

⁶⁶ Vīnes konvenciju nav parakstījuši Apvienotā Karaliste, Īrija, Portugāle un Malta

⁶⁷ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Paskaidrojuma raksts., Brisele: Eiropas Komisija, 2011, 5.lpp.

noskaidrots, vai tie komersanti, kas pārrobežu tirdzniecībai izmanto Vīnes konvenciju, būtu gatavi piemērot VETN.

VETN tiek vērtēts kā sarežģīts ne tikai attiecībā uz līgumiem ar, bet arī attiecībā uz MVU līgumiem. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ieskatā VETN ir pārāk sarežģīts un abstrakts, un tajā ir atrodamas atsauces uz vairākiem valstu tiesību aspektiem, kas katrā dalībvalstī ir atšķirīgi. Pie šādiem apstākļiem MVU nevar izmantot VETN bez atbalsta dienestu palīdzības vai juridiskām konsultācijām.⁶⁸ Tādējādi tieši pretēji regulas ieviešanas mērķim tiek radīta situācija, kur rodas pārlieks administratīvais slogs un nevajadzīgas izmaksas. Šo problēmu Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas rosina risināt, vienkāršojot VETN regulējumu, kā arī izstrādājot līgumu paraugus, veidojot datu bāzi, kas apkopo spriedumus un praksi par VETN piemērošanu.⁶⁹

2.1.3. Latvijas pozīcija

2012.gada 24.janvārī Ministru kabineta sēdē apstiprināta Latvijas nacionālā pozīcija „Par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vienotajiem tirdzniecības noteikumiem”.⁷⁰ Saskaņā ar to Latvija kopumā atbalsta VETN un tā sasniedzamo mērķi, ar atrunu, ka ar šo instrumentu netiks sarežģīta tiesiskā vide patērētājiem vai komersantiem un tiks nodrošināta patērētāju tiesību aizsardzība.⁷¹ Tāpat Latvija ir izteikusi savu nostāju par atsevišķiem ar VETN tiesiskā pamatu un piemērošanas jomu saistītiem jautājumiem un to risinājumiem.

Latvijas pozīcijā sākotnēji izteiktas bažas par VETN izdošanas tiesisko pamatu un koncepcijas „otrs līgumtiesiskais regulējums katras dalībvalsts tiesību ietvaros” atbilstību ES tiesību sistēmai, it īpaši ES tiesību pārākuma principam. Vēlāk pēc Padomes Juridiskā dienesta atzinuma saņemšanas, Latvija piekrita tam, ka LESD 114.pants ir atbilstošs VETN ieviešanas pamats.⁷² Tomēr Latvijas ieskatā ir nepieciešams nodrošināt VETN sasaisti ar jau pastāvošiem starptautisko privāto tiesību instrumentiem kā Roma I regulu un Vīnes konvenciju.⁷³

---

⁶⁸ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu „Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem” COM(2011) 636 final – 2011/0284 (COD) un par tematu „Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Vienoti Eiropas tirdzniecības noteikumi, kas veicinās pārrobežu darījumus vienotā tirgū”” COM(2011) 636 final, Ziņotāja: Bontea kundze, Brisele, 2012.gada 29.marts, 8.lpp.

⁶⁹ Turpat 11.lpp.

⁷⁰ Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdes 2012.gada 24.janvāra protokols Nr.5, 48.§

⁷¹ Tieslietu ministrijas 2012.gada 20.janvāra Informatīvais ziņojums „Par Latvijas nacionālo pozīciju Nr. 1 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vienotajiem tirdzniecības noteikumiem”

⁷² Tieslietu ministrijas 2012.gada 1.lūnija Informatīvais ziņojums par Eiropas Savienības Tieslietu un iekšlietu ministru padomes 2012. gada 7.-8.jūnija sanāksmē izskatāmajiem jautājumiem, 4.lpp.

⁷³ Turpat.

Attiecībā uz VETN piemērošanas jomu Latvijas pozīcija atbalsta VETN attiecināšanu uz pirkuma līgumiem gan komersantu satrapā, gan starp komersantu un patērētāju, turklāt Latvijas ieskatā nepastāv šķēršļi VETN piemērošanai arī darījumiem, kuros viena puse ir lielais komersants.⁷⁴ Ja vērtē instrumenta piemērošanu ne tikai pārrobežu, bet arī iekšzemes attiecību regulēšanai, Latvija šādu iespēju neatbalsta.⁷⁵

Kopumā Latvijas pozīcija atbalsta VETN kā alternatīva instrumenta ieviešanu pārrobežu darījumu B2B un B2C attiecību regulēšanai. Tomēr instrumenta izmantošana arī iekšzemes attiecību regulēšanai tiek noraidīta. To var skaidrot ar ievērojamām atšķirībām VETN un Civillikuma regulējumā, kā tas darbā vēlāk konstatēts arī attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Divu būtiski atšķirīgu tiesisko regulējumu pastāvēšana vienā tiesiskajā telpā radītu vairākas neskaidrības, kolīzijas un izjauktu tiesisko noteiktību un stabilitāti.

Neskatoties uz iebildumiem, uz maģistra darba izstrādāšanas brīdi regulas un VETN projektu Komisija nav grozījusi, un diskusijai pieejams 2011.gada 13.oktobra priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai „par vienotiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Regulas projekta mērķis ir ieviest VETN, kā instrumentu patērētāju un MVU iesaistīšanai tirdzniecībā iekšējā tirgus ietvaros. Turklāt regula sāk ar pavisam šauras līgumu jomas regulēšanu - 1) pirkuma līgumiem, 2) līgumiem par digitālā satura piegādi un 3) saistīto pakalpojumu līgumiem, neatkarīgi no tā, vai saistītais pakalpojums tiek pielīgts jau pašā pamata līgumā vai arī ar atsevišķu vienošanos.

2.2. Pirkuma līguma vispārīgs raksturojums

Pirkuma līgums kā civiltiesisko attiecību veids ir bijis pazīstams jau Senās Romas tiesībās. Pirkuma līgums piederēja konsensuāllīgumu grupai, jo lai nodibinātu saistību šajā līgumā pietiek ar vienošanos⁷⁶ (t.i. nav nepieciešama lietas nodošana kā tas ir aizdevuma gadījumā vai citas darbības veikšana). Romiešu tiesībās pirkuma-pārdevuma līgums (*emptio-venditio*) ir līgums, ar ko pārdevējs par norunātas naudas summas samaksu uzņemas saistību pievienot pircēja mantai kādu lietu.⁷⁷ Šā līguma noslēgšanā trīs galvenie elementi bija vienošanās, cena un lieta.⁷⁸

---

⁷⁴ Tieslietu ministrijas 2012.gada 20.janvāra Informatīvais ziņojums „Par Latvijas nacionālo pozīciju Nr. 1 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vienotajiem tirdzniecības noteikumiem”

⁷⁵ Turpat.

⁷⁶ Kalniņš V. Romiešu civiltiesību pamati, Izdevniecība „Zvaigzne”: Rīga, 1977, 139.lpp.

⁷⁷ Дождев Д. В. Римское частное право. Учебник для вузов. Москва: Инфра-М-Норма, 1996, с.511

⁷⁸ Honsel H. Römisches Recht. Heidelberg: Springer, 2010., S.123-124

Gan Civillikumā, gan regulas projektā, gan arī starptautiskajās tirdzniecības tiesībās, salīdzinot ar Romiešu tiesībām, izpratne par pirkuma līguma konstrukciju ir līdzīga, jo līgums regulē naudas apmaiņu pret lietu, tomēr ir konstatējamas atsevišķas atšķirības. Regulā ietvertā pirkuma līguma definīcija atsevišķos jautājumos ir plašāka nekā Civillikumā, bet atsevišķos – tieši pretēji – šaurāka. No vienas puses, regulā piedāvātā definīcija attiecas uz vairākiem līgumu veidiem, bet no otras puses, ir ierobežotākas iespējas piemērot VETN, nevērtējot līguma subjektu kategoriju, vai līguma pirkuma objekta veidu.

Šajā apakšnodaļā tiek sniegts ieskats par pirkuma līguma izpratni VETN, kā arī identificētas galvenās atšķirības starp pirkuma līguma konceptu VETN un Civillikumā. Šāds salīdzinājums nepieciešams, lai izprastu atsevišķas VETN ietverto tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējuma nianšes, ko dažviet ietekmē tieši pirkuma līguma kā tāda izpratne regulas projektā.

2.2.1. Pirkuma līguma definīcija un objekts

Saskaņā ar regulas 2.panta k.apakšpunktu pirkuma līgums ir līgums, ar kuru tirgotājs (pārdevējs) nodod vai apņemas nodot preču īpašumtiesības citai personai (pircējam), un pircējs samaksā vai apņemas samaksāt šo preču cenu. Papildus pirkuma līgums regulas izpratnē aptver arī līgumus par vēl ražojamu vai izgatavojamu preču piegādi, tomēr neietver pirkuma līgumus, ko slēdz piedziņas vai piespiedu izpildes procedūras ietvaros, vai kuri kā citādi saistīti ar valsts varas īstenošanu.⁷⁹ Savukārt Civillikuma 2002.pantā lietotā pirkuma līguma definīcija ir ievērojami lakoniskāka, bet tajā pašā laikā plašāka. Tā paredz, ka ar pirkuma līgumu viena puse apsola otrai par noteiktu naudas summas samaksu atdot kādu zināmu lietu vai tiesību.⁸⁰

Lai arī abās definīcijās tiek runāts par preces (jebšu lietas; Civillikumā arī tiesību) un naudas apmaiņu pārdevēja un pircēja starpā, salīdzinot abas pirkuma līguma definīcijas ir konstatējamas vairākas atšķirības – līguma izpildes rezultāts, noslēgšanas priekšnoteikumi, kā arī ar pirkuma līgumu aptvertie darījumi.

Pirmkārt, saskaņā ar Civillikumu pirkuma līgumu veido divi viens uz otru vērsti apsolījumi dot lietu vai tiesību un pretī – nolīgto naudas summu.⁸¹ Savukārt regula paredz, ka pirkuma līgumu var veidot apsolījums (tā kā tas ir paredzēts Civillikumā) vai arī īpašuma

---

⁷⁹ Law Society of England and Wales Common European Sales Law: Response to UK Government Call for Evidence. The Law Society: [b.v.], May 2012, p.20, Available: http://international.lawsociety.org.uk/files/The%20Law%20Society%20Response%20to%20CESL%20consultation_0512_Final.pdf [last visited 21.04.2013.]

⁸⁰ Torgāns K. Saistību tiesības II daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2008, 12.lpp.

⁸¹ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 412.lpp.

tiesību uz precēm nodošana, kam pretī var būt apsolījums vai arī jau reāla samaksa par precēm. Jānorāda, ka, piemēram, arī DCFR ietvertā definīcija ir ļoti līdzīga regulā ietvertajai definīcijai, paredzot, ka īpašumtiesības var pāriet gan noslēdzot līgumu, gan arī vēlāk.⁸² Šāda plaša pieeja pirkuma līguma definīcijai ir paredzēta, lai saskaņotu dažādu ES dalībvalstu tiesību sistēmās esošas pirkuma līguma definīcijas, pēc iespējas padarot regulā regulēto pirkuma līgumu saprotamu un pazīstamu visās ES dalībvalstīs.⁸³ Piemēram, pirkuma līguma izpratne Itālijā, Lielbritānijā ir zināmā mērā atšķirīga no Civillikuma izpratnes.⁸⁴

Otrkārt, atšķiras pirkuma līguma izpildes rezultātā apmainītie ekvivalenti. Civillikuma 2002.pants paredz, ka pret naudas summu tiek apmainīta lieta vai tiesība, savukārt regulas 2.panta k.apakšpunkts paredz īpašumtiesību uz precī apmaiņu pret naudas summu. Lai saprastu, vai attiecībā uz šiem noteikumiem ir kāda atšķirība, sīkāk jāvērtē līguma objekts (lieta, kas nonāk ekonomiskā aprītē) kā arī tas, vai un kā Civillikums risina jautājumu par īpašumtiesību pāreju pirkuma līguma gadījumā.

Saskaņā ar Civillikuma 2005.pantu pirkuma līguma priekšmets (objekts) var būt visas lietas (gan ķermeniskas, gan bezķermeniskas), ko atļauts un iespējams atsavināt, arī lietu un saistību tiesības. Turpretī regulā sniegtā definīcija paredz, ka preces, uz kurām pirkuma līguma gadījumā nodod īpašuma tiesības, ir ķermeniskas, kustamas lietas.⁸⁵ Regulā vēl precizēts, ka prece pirkuma līgumā nevar būt elektroenerģija, dabas gāze un ūdens un cita gāze, ja vien tie netiek pārdoti ierobežotā tilpumā (piemēram, minerālūdens pudelēs). Tādējādi jāsecina, ka regulā pirkuma līguma objekts ir ierobežotāks, kā Civillikumā.

Ja pievēršas jautājumam par īpašuma tiesību nodošanu pirkuma līguma gadījumā, jānorāda, ka arī Civillikuma 2027.pants paredz ne tikai lietas vai tiesības nodošanu pircējam, bet arī visu to, kas var nodrošināt tiesības uz šo lietu, piemēram, automašīnas reģistrācijas dokumentus.⁸⁶ Līdz ar to, neskatoties uz atšķirīgo formulējumu, gan regula, gan Civillikums paredz īpašuma tiesību uz pārdoto lietu nodošanu pircējam.

Savukārt attiecībā uz lietas nodošanu saskaņā ar regulas regulējumu paredz ko līdzīgu Civillikumā regulētajam piegādes līgumam. Vērtējot pārdevēja pienākumus, redzams, ka

---

⁸² Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Interim Outline Edition Sellier European law publishers: Munich, 2008, IV.A. – 1:202 Contract for sale

⁸³ Law Society of England and Wales Common European Sales Law: Response to UK Government Call for Evidence. The Law Society: [b.v.], May 2012, p.20, Available: http://international.lawsociety.org.uk/files/The%20Law%20Society%20Response%20to%20CESL%20consultation_0512_Final.pdf [last visited 21.04.2013.]

⁸⁴ Torgāns K. Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2008, 12.lpp.

⁸⁵ 2.panta h.apakšpunkts, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁸⁶ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 425.lpp.

pārdevējam ir pienākums piegādāt preci pircējam,⁸⁷ tomēr piegāde vairāk saistāma ar preces nogādāšanu pie pircēja, nevis preces kā tādas nodošanu pircējam tādā izpratnē, kā tas saprasts Civillikumā. Arī VETN 94.pants, kas runā par piegādes veidiem, vairāk pievēršas preces pārvešanas no vienas vietas uz citu vietu jautājumam, nevis preces nodošanai kā tādai.

2.2.2. Pirkuma līguma noslēgšana

Nemot vērā Civillikuma, Regulas un VETN atšķirīgo izpratni par pirkuma līguma konceptu, atšķiras arī prasības līguma noslēgšanai. Šajā sadaļā gan autore pievērsīsies tikai līguma noslēgšanas kārtības būtības jautājumam, nevis ar līguma formu, gribas izteikumiem saistītiem jautājumiem.

VTEN 30.pants nosaka prasības, kas jāievēro pusēm, lai pirkuma līgums tiktu noslēgts. Pirkuma līguma noslēgšanai ir nepieciešamas trīs komponentes: 1) pušu vienošanās; 2) pušu nolūks radīt tiesiskas sekas ar šo vienošanos un 3) vienošanās saturs, kas ir pietiekams, lai radītu tiesiskās sekas. Ar pušu vienošanos saprot gribas izteikumu saskaņošanu un apmaiņu, savukārt pušu nolūka saistīties priekšnoteikums faktiski ir jautājums par pušu gribas izteikumu trūkumu neesamību. VTEN netiek atsevišķi skaidrots, kāds vienošanās saturs ir pietiekams, lai radītu tiesiskās sekas, tomēr pirkuma līguma noslēgšanas prasības ir vērtējamas kopsakarā ar regulā ietvertu pirkuma līguma definīciju. Tādējādi jāsecina, ka pirkuma līgums nevarētu būt noslēgts, ja puses nebūtu vienojušās par precī, kuras īpašuma tiesības iegūs pircējs, un par samaksu par šīm īpašuma tiesībām.

Civillikuma 2004.pants paredz, ka, lai noslēgtu pirkuma līgumu, pusēm ir jāvienojas par pirkuma priekšmetu (objektu) un maksu, kas ir līguma būtiskās sastāvdaļas.⁸⁸ Protams, slēdzot pirkuma līgumu, jāņem vērā arī vispārīgais Civillikuma regulējums par darījumiem un līgumiem, kas, runājot par pirkuma līgumu, atkārtoti netiek vairs uzsvērts. Savukārt VTEN gadījumā jāpatur prātā, ka šis instruments ir veidots pēc iespējas pastāvīgs un neatkarīgs no dalībvalstu tiesībām, tāpēc, kaut arī runājot par tikai vienu līguma veidu – pirkuma līgumu – ir jāparedz visu to jautājumu risinājums, kas prasti dalībvalstu civilkodeksos tiek risināti vispārīgajā daļā.⁸⁹

Ja vērtē jautājumu par pirkuma līguma būtiskajām sastāvdaļām, ievērojamas atšķirības starp Civillikuma un VETN nav. Taču jāņem vērā, kas saskaņā ar VETN regulējumu papildus līguma būtiskajām sastāvdaļām atkarībā no situācijas varētu pastāvēt arī citi noteikumi, kas

---

⁸⁷ 91.panta a.apakšpunkts Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁸⁸ Torgāns K. Saistību tiesības II daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2008, 16.lpp.

⁸⁹ Wagner G. Termination and Cure under Common European Sales Law: Avoiding Pitfalls in Contract Remedies, p.1-2

padarītu līguma saturu un noteiktību pietiekamu, it īpaši attiecībā uz preces piegādes kārtības noteikšanu.

2.2.3. Pušu pienākumi, kas izriet no pirkuma līguma

Tiesiski noslēgts pirkuma līgums rada abām pirkuma līguma pusēm tiesības un pienākumus. No vienas puses, puse var prasīt, lai otra puse izpilda savus pienākumus, bet no otras puses – viņai pašai ir pienākums izpildīta arī savu saistību.⁹⁰

Saskaņā ar VETN 91.panta pirmās daļas noteikumiem pārdevējam no pirkuma līguma izriet šādi galvenie pienākumi: 1) piegādāt precī; 2) nodot preču īpašumtiesības; 3) nodrošināt, ka preces saturs atbilst līgumam; 4) piegādāt dokumentus par precēm.⁹¹ Ar preces piegādi VETN saprot preces fizisku pārvietošanu no pārdevēja noliktavas vai tirdzniecības vietas uz vietu, kur pircējs šo precī vēlas saņemt. Kā jau autore to ir norādījusi iepriekš, šāds pārdevēja pienākums ir tuvāks Civillikuma 2107. – 2111.pantā regulētajam piegādes līgumam. Tomēr jāņem vērā, ka VETN runā par pārrobežu darījumiem, attiecīgi jāņem vērā, ka pārdevējs un pircējs nevar tik vienkārši satikties, lai apmainītos ar precī un naudu. Tāpēc pārrobežu pirkuma līgumos piegādes jautājums ir ļoti būtisks, un nebūtu praktiski to skatīt atrauti no paša pirkuma līguma.⁹²

Pārdevēja pienākums nodot preču īpašumtiesības, kā arī piegādāt dokumentus par precēm, kas apliecinātu šīs īpašumtiesības, izriet jau no pašas pirkuma līguma definīcijas.⁹³ Savukārt pienākums nodrošināt preces atbilstību līgumam, nozīmē to, ka pārdevējam jānodrošina prece līgumā noteiktajā daudzumā, kvalitātē, saskaņā ar aprakstu (jeb tehnisko specifikāciju), kā arī līgumā noteiktajā tarā vai iepakojumā un jāpiegādā kopā ar līgumā noteiktajiem piederumiem un instrukcijām.⁹⁴ Papildus tam VETN paredzēti kritēriji, pēc kuriem strīda gadījumā novērtēt preces neatbilstību līguma noteikumiem, kas jau ir pieņemta prakse starptautiskajā tirdzniecībā.⁹⁵ Šie kritēriji ietver preces piemērotību mērķim, kādam prece paredzēta un par ko pārdevējs bijis informēts līguma noslēgšanas brīdī, jāatbilst paraugam, ko pārdevējs pircējam izsniedzis kā paraugu vai modeli u.c.

⁹⁰ Kaufvertragsrecht und Gewährleistungsansprüche, Anwaltskanzlei Henrich & Coll, Verfügbar: <http://www.my-anwalt.info/kaufvertragsrecht.htm> [zuletzt besucht 21.04.2013.]

⁹¹ Autore šeit aplūko tikai tos noteikumus, kas attiecas uz preces pirkuma līgumu, nevērtējot digitālā satura pirkuma līgumus.

⁹² Lando O. Article 31, Book: Bianca C. M., Bonell M.J. Commentary on the International Sales Law, Giuffrè: Milan, 1987, p.249

⁹³ 2.panta k.apakšpunkts Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁹⁴ 99.panta pirmā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁹⁵ Turpat, 100.pants, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=44192> [aplūkots 21.04.2013.], 36.pants

Savukārt saskaņā ar Civillikuma 2027.pantu pārdevēja pienākums ir pārdoto lietu īstā laikā un vietā ar visiem piederumiem, kā arī visu to, kas nodrošina tiesības uz šo lietu, nodot pircējam. Pārdevēja pienākums nodot lietu pircējam ietver tradīcijas, nodošanas pienākumu attiecībā uz kustamu mantu (CL 987.pants) un korroborācijas pienākumu attiecībā uz nekustamu mantu (CL 994.pants).⁹⁶ Kaut arī Civillikumā atšķirībā no VETN jautājums par pārdotās lietas atbilstību līguma noteikumiem nav tieši regulēts, tomēr pārdevēja pienākums nodot pircējam līgumam atbilstošu lietu izriet no pirkuma līguma regulējuma vispār, kā arī Civillikuma vispārīgajiem noteikumiem par atbildību par lietu trūkumiem un īpašībām. Saskaņā ar Civillikuma 2004.pantu pirkuma līgums uzskatāms par noslēgtu tad, kad puses vienojušās par pērkamo/pārdodamo objektu (lietu vai tiesību) un samaksu. Savukārt pārdevēja pienākums ir nodot tieši nopirkto lietu, par ko puses ir vienojušās, nevis kādu citu lietu.⁹⁷ Pārdevēja atbildība par nodotās lietas atbilstību līguma noteikumiem netieši nosakāma pēc 2040.panta 2.apakšpunkta noteikumiem, kas paredz iespēju pirkuma līgumu atcelt pirtās lietas trūkumu dēļ. Līdz ar to jāsecina, ka pārdevēja pienākumi, kas izriet no pirkuma līguma pēc VETN un Civillikuma atšķirtas tikai ar preces piegādes pienākumu, kas savukārt VETN ir iekļauts, rēķinoties ar regulējuma piemērošanu pārrobežu pirkuma līguma attiecībās.

Saskaņā ar VETN 123.panta pirmo daļu pircējam no pirkuma līguma izriet šādi pienākumi: 1) cenas samaksa; 2) preces piegādes pieņemšana; 3) preču dokumentu piegādes pieņemšana. Preces cenas samaksa pircējam ir jāveic ar līgumā norādītajiem maksāšanas līdzekļiem pareizajā vietā un termiņā.⁹⁸ Preču piegādes pieņemšanas pienākums sasaucas ar pārdevēja pienākumu piegādāt precī pircējam. Savukārt saskaņā ar Civillikuma 2033.pantu pircēja pienākums ir samaksāt pirkuma maksu. Turklāt pirkuma maksas samaksa parasti ir pirmā saistība, kas pirkuma līguma ietvaros vispār ir jāizpilda. Pareiza un detalizēta pirkuma maksas samaksas kārtība Civillikumā atšķirībā no VETN nav noteikta, atstājot to pušu vienošanās ziņā.

Pircēja pienākums saņemt nopirkto lietu Civillikuma regulējumā nav uzsvērts, taču zināmus pircēja pienākumus šajā jautājumā var atrast, vērtējot pirkuma līguma regulējumu kopumā. Kā jau minēts iepriekš, puses līgumā cita starpā vienojas arī par pārdotās lietas nodošanas kārtību un pircējam šī kārtība ir saistoša.⁹⁹ Turklāt bez pircēja piedalīšanās,

---

⁹⁶ Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības, Latvijas juristu biedrība: Rīga, 1996, 197.lpp.

⁹⁷ 2027.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots 21.04.2013.]

⁹⁸ 124.panta pirmā daļa, 125.pants, 126.pants, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

⁹⁹ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 425.lpp.

pārdevējs nevar izpildīt savu saistību nodot precī pircējam.¹⁰⁰ Papildus tam pircējam noteikta atbildības pāreja par lietas bojāšanos vai bojāeju, ja viņš nopirkto lietu vilcinās saņemt.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto pušu pienākumu salīdzinājumu, jāsecina, ka galvenās atšķirības ir saistītas ar to, ka VTEN pirkuma līgumam ir pārrobežu rakstus, kas preces piegādi padara par svarīgu līguma sastāvdaļu. Preces piegādes pienākums faktiski aizstāj preces nodošanas pienākumu, un, ņemot vērā, ka preces nodošana ir divpusēja darbība (jābūt kādam, kas precī nodod un kas pieņem) VTEN ir noteikts arī pircēja pienākums precī saņemt.

2.2.4. Riska pāreja

Kā jebkurā līgumā, kur tā izpilde saistīta ar lietas atsavināšanu, arī pirkuma līgumā ļoti nozīmīgs ir jautājums par lietas bojāšanās, bojāejas riska pāreju no pircēja uz pārdevēju. VETN paredzēti atšķirīgi noteikumi par riska pāreju atkarībā no tā, vai viena no līguma pusēm ir patērētājs vai abas puses ir tirgotāji. Saskaņā ar VETN 142.panta pirmo daļu pirkuma līgumā ar patērētāju risks no pārdevēja uz pircēju pāriet brīdī, kad patērētājs iegūst faktiskā valdījumā precī. Savukārt, ja līgums noslēgts starp tirgotājiem, saskaņā ar VETN 143.panta pirmo daļu risks pāriet tajā brīdī, kad pircējs pieņem preču piegādi vai dokumentus par precēm. Riska pārejas regulējums tāda pirkuma līguma gadījumā, kad abas puses ir tirgotāji, var atšķirties atkarībā no tā, kā organizēta preces piegādāšana un nodošana.

Savukārt Civillikums 2022.pants paredz, ka pārdevējs līdz lietas nodošanai pircējam nes atbildību par bojāšanos vai bojāeju nes pārdevējs. Tomēr jau līdz ar pirkuma līguma noslēgšanu uz pircēju pāriet risks par nejaušu lietas bojāšanos vai bojāeju, neatkarīgi no tā, vai lieta ir nodota pircējam, vai nē.¹⁰¹ Bet Civillikuma 2023.panta noteikums par nejaušības risku nedarbojas 2024.pantā noteiktos izņēmuma gadījumos, no kuriem būtiskākie ir šādi: 1) kad pirkuma priekšmets nav individuāli noteikts un tikai ar nodošanu tas iegūst noteiktību, tad risku līdz nodošanai nes pārdevējs; 2) kad atvietošanas vai citas lietas pārdotas uz skaitu, svaru vai mēru, tad risks no pārdevēja uz pircēju pāriet tikai tad, kad šīs lietas ir attiecīgi saskaitītas, nomērītas vai nosvērtas; 3) kad pirkuma līgums noslēgts ar atliekošu nosacījumu, tad risks par lietas bojāeju uz pircēju pāriet pēc šā nosacījuma iestāšanās, bet risku par lietas bojāšanos pircējs nes jau no pirkuma līguma noslēgšanas brīža, 4) kad pārdevējs noteikti uzņēmis risku, nenosakot termiņu tā pārejai uz pircēju, tad risks uz pircēju pāriet tikai ar lietas nodošanu.¹⁰²

---

¹⁰⁰ Gan Civillikuma 2037.pantā, gan VETN 97.pantā ir paredzēta pārdevēja rīcība gadījumā, ja pircējs vilcinās saņemt iegādāto lietu.

¹⁰¹ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 423.lpp.

¹⁰² Torgāns K. Saistību tiesības II daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2008, 20.lpp.

2.2.5. Piegādes jautājums Civillikumā

Tā kā VTEN preces piegādes jautājums ir ļoti nozīmīgs un sīki regulēts, tas padara šo pirkuma līgumu ļoti tuvu Civillikumā regulētajam piegādes līgumam. Tāpēc ir jānovērtē, cik ļoti VTEN pirkuma līgums ir salīdzināms ar piegādes līgumu, un cik ļoti tas tomēr ir radniecīgs pirkuma līgumam Civillikuma izpratnē.

Civillikuma 2107.pants nosaka, ka piegādes līgums ir tāds līgums, ar kuru viena puse (piegādātājs) uzņemas piegādāt otrai pusei (pasūtītājam) noteiktu lietu par zināmu cenu. No Civillikuma 2230.pantā regulētā pārvadājuma līguma piegādes līgums atšķiras ar to, ka šajā līgumā nav runa tikai par lietas pārvietošanu no punkta A uz punktu B. Piegādes līgums runā arī par lietas pārdošanu, jo piegādātājs ir pārdodamās/piegādājamās lietas īpašnieks.¹⁰³ Uz to norāda 2109.panta noteikums, ka pēc piegādes (lietas nogādāšanas no punkta A un punktu B) pušu attiecības ir apspriežamas pēc pirkuma līguma noteikumiem. Attiecīgi autores ieskatā Civillikumā regulētais piegādes līgums ir tas pats pirkuma līgums tikai ar plašākiem pienākumiem kā vienai tā otrai līguma pusei. Tādējādi jāsecina, ka piegādes jautājuma regulējums VETN nav un nevar būt par nopietnu šķērslī Civillikuma un VETN pirkuma līgumu salīdzināšanai. Tā ir tikai vēl viena nianse, kas jāpatur prātā, runājot par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

Galvenās atšķirības, kas jāņem vērā, salīdzinot pirkuma līguma regulējumu Civillikumā un VTEN, ir šādas:

- pirkuma līguma subjekti VETN piemērošanas gadījumā ir uzņēmumi un patērētāji, kas savā starpā slēdz līgumus, vai arī, ja līgumu slēdz divi uzņēmumi, tad vienam ir jābūt MVU, savukārt Civillikumā regulētā pirkuma līguma subjektu loks nav ierobežots;
- pirkuma līguma priekšmets (objekts) VETN piemērošanas gadījumā var būt tikai prece, kas ir ķermeniskas, kustamas lietas, savukārt par Civillikumā regulētā pirkuma līguma objektu var būt visas lietas (gan ķermeniskas, gan bezķermeniskas), ko atļauts un iespējams atsavināt, kā arī lietu un saistību tiesības;
- Civillikuma izpratnē pirkuma līgums ir līgums, ar kuru abas puses apņemas veikt pirkumam raksturīgās darbības, savukārt VETN pirkuma līgums ir līgums, ar kuru puses vai nu apņemas izpildīt vai jau reāli izpilda savas saistības;
- VETN regulētais pirkuma līgums ietver arī piegādes un piegādes saņemšanas pienākumu, kas savukārt Civillikuma izpratnē vairāk atbilst piegādes līguma definīcijai. Tomēr, ņemot vērā, ka attiecībā uz piegādes līgumu daļa, kas neskar preces fizisku piegādāšanu, tiek regulēta ar pirkuma līguma noteikumiem, VETN un Civillikuma regulējumi ir salīdzināmi.

¹⁰³ Cakuls S. Kā nošķirt piegādes līgumu no citiem līgumiem. Jurista Vārds, 2002.gada 27.augusts, Nr.17 (250)

III. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU REGULĒJUMA KONCEPTS

Par līguma pārkāpuma sekām dažādās valstīs, kā arī par piemērojamiem tiesību instrumentiem ir cita izpratne un koncepts. Piemēram, anglosakšu tiesību sistēmā atbildības īstenošanu par līguma pārkāpumu sauc par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem (*remedies*), un tie aptver tiesiskās attiecības, kas starp pusēm izveidojas, kad viena puse pārkāpj līguma noteikumus.¹⁰⁴ Savukārt kontinentālajā Eiropā (arī Latvijā) lielākoties dominē tiesības ko prasīt no otras puses, gan pēc līguma noslēgšanas, gan arī līguma pārkāpuma rezultātā.¹⁰⁵ Kaut arī, neatkarīgi no koncepcijas, kādā izpaužas puses atbildība par līguma pārkāpumu, rezultāts, kas beigās tiek sasniegts, ir viens un tas pats, tomēr atšķiras veids, kā līdz šim rezultātam nokļūst tiesību piemērotājs.¹⁰⁶ Anglosakšu tiesību sistēmas piemērotājs raudzīsies, kāds civiltiesiskās aizsardzības līdzeklis ir izmantojams, lai novērstu ar līguma pārkāpumu radītās sekas, savukārt kontinentālās Eiropas tiesību sistēmas piemērotājs vērtēs, kāda atbildība iestājas tiesību pārkāpējam.¹⁰⁷

Aplami gan būtu apgalvot, ka kontinentālajā Eiropā nav pazīstams tiesiskās aizsardzības līdzekļu koncepts. Šāds koncepts kontinentālās Eiropas tiesībās ienācis līdz ar Vīnes konvencijas pieņemšanu¹⁰⁸ un nu ir iestrādāts arī VETN, no sākuma definējot, kādas saistības pusēm izceļas no noslēgtā pirkuma līguma, bet pēc tam pievēršoties tiesiskās aizsardzības līdzekļu uzskatījumam un raksturojumam par no līguma izrietošo saistību neizpildi vai būtisku neizpildi.

3.1. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi Vienotajos Eiropas tirdzniecības noteikumos

Tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējums VETN iekļauts atsevišķā daļā IV daļa „Pirkuma līguma vai digitālā satura piegādes līguma pušu saistības un tiesību aizsardzības līdzekļi”. Daļa konstruēta tādējādi, ka, pirmkārt, atsevišķa 9.nodaļa runā par vispārīgiem noteikumiem attiecībā uz tiesību aizsardzības līdzekļiem, kas galvenokārt risina jautājumu par līguma neizpildes un būtiskas neizpildes noteikšanu un atšķiršanu. Pēc tam secīgās nodaļās VETN tiek runāts par pārdevēja saistībām, pircēja tiesību aizsardzības līdzekļiem, pircēja saistībām un pārdevēja tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Nodaļās par katras puses tiesiskās aizsardzības līdzekļiem tiek dots piemērojamo tiesiskās aizsardzības līdzekļu uzskaitījums,

¹⁰⁴ [b.a.] Remedies. TransLegal, Available: <http://www.translegal.com/lets/remedies-2> [last visited 21.04.2013.]

¹⁰⁵ Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. Izdevniecība AGB: Rīga, 1997

¹⁰⁶ Kārklīšs J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, 51.lpp.

¹⁰⁷ Turpat.

¹⁰⁸ Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata, Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006, 199.lpp.

bet pēc tam arī sīkāk raksturots katrs no tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un tā piemērošana. Izņēmums ir attiecībā uz zaudējumu atlīdzību un procentiem, kas tiek regulēti atsevišķā VETN daļā.

Saskaņā ar VETN 106.pantu savu interešu aizsardzībai gadījumā, kad pārdevējs nepilda savus pienākumus, pircējam ir šādas iespējas: 1) pieprasīt saistību izpildi, 2) apturēt savas saistības izpildi, 3) izbeigt līgumu, 4) samazināt cenu un 5) prasīt zaudējumu atlīdzību. Ja pircējs ir patērētājs, tad viņa tiesību aizsardzībai ir paredzēti atsevišķi labvēlīgāki noteikumi. Savukārt pārdevējam ir tieši tādas pašas tiesības rīkoties, lai aizstāvētu savas tiesiskās intereses, izņemot pārdevējam nav tiesības samazināt cenu (kas pēc līguma nav nemaz viņa interesēs).

Kā nozīmīga nianse ir jāuzsver VETN paredzētā pārdevēja tiesība novērst trūkumus, ja gadījumā pārdevējs nav veicis savas saistības izpildi. Šāda iespēja pārdevējam pastāv gadījumos, kad pārdevējs pārāk agri veikt izpildi vai arī centies izpildīt līgumu, bet viņš ir saņēmis paziņojumu, ka izpilde neatbilst līgumam.¹⁰⁹ Kā vēl viens papildus noteikums šādas tiesības izmantošanai ir tas, ka līguma izpildei paredzētais termiņš vēl nav beidzies. Tomēr arī VETN 109.panta pirmajā daļā neminētos gadījumos pārdevējam pastāv nevis tiesība, bet gan iespēja piedāvāt novērst līguma izpildes trūkumus par saviem līdzekļiem.¹¹⁰ Turklāt tad, kad pārdevējs pircējam šādā veidā (izmantojot iespēju, nevis tiesību) piedāvā novērst lietas trūkumus, pircējs šādu piedāvājumu var novērst tikai VETN 109.panta ceturtajā daļā noteiktajos izņēmuma gadījumos.

3.2. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi Civillikumā

Civillikumā, tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējums attiecībā uz pirkuma līgumu ir sakārtots citādāk. To ietekmē gan apstākļi, ka Civillikumā kodificēti pamatnoteikumi attiecībā uz privāttiesībām, kā arī to, ka Civillikums aptver visa veida neatļautas darbības seku novēršanas veidus. Šīs neatļautās darbības aptver ne tikai līgumu pārkāpumus, bet arī, ārpuslīgumiskus tiesību aizskārumus. Nākamā būtiskā nianse, kas jāievēro attiecībā uz neatļautas darbības sekām un to novēršanu saskaņā ar Civillikumu, ir civiltiesiskās atbildības (pienākums neatļautas darbības veicējam novērst tā sekas) īpatnības.

3.2.1. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi un civiltiesiskā atbildība

Kā jau tas tika noskaidrots iepriekš, neatļautas darbības rezultātā, ja tiek aizskartas kādas personas tiesības, viņai pastāv vairāki instrumenti savu tiesisko interešu aizstāvēbai,

---

¹⁰⁹ Wagner G. Termination and Cure under Common European Sales Law: Avoiding Pitfalls in Contract Remedies, p.3

¹¹⁰ Ibid.

jebšu, tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Civillikumā ir atrodami vairāki tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas katrs piemērojams noteikta tiesību aizskāruma gadījumā. Saskaņā ar tiesību zinātnieka A. Bitāna apkopoto un secināto var izdalīt piecus civiltiesiskās aizsardzības līdzekļus: 1) aizskarto tiesību realizēšana, 2) tāda tiesību stāvokļa atjaunošana, kāds ir bijis līdz tiesību aizskārumam, un tiesību aizskarošās darbības novēršana, 3) civiltiesiskā atbildība, 4) saistību piespiedu izpilde un 5) tiesiskās attiecības izbeigšana vai grozīšana.¹¹¹ Tādējādi pēc šīs klasifikācijas civiltiesiskā atbildība ir tikai viens no tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

Galvenā civiltiesiskas atbildības atšķirības pazīme no pārējiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, ir tas, ka tā ir jauna saistība, kas rodas pušu starpā. Šī saistība var rasties vai nu neatļautas darbības rezultātā, tā var papildināt vai aizstāt citu jau pārkāptu saistību vai rasties no delikta.¹¹² Civiltiesiskā atbildība līdzēju starpā izpaužas kā jauna saistība, kas izriet no otras līgumslēdzējas puses subjektīvajām tiesībām.¹¹³

Saskaņā ar Civillikuma regulējumu civiltiesiskā atbildība var izpausties šādos trīs veidos: 1) zaudējumu atlīdzība, 2) kompensācijas samaksa par kaitējumu, kas nav mērāms, ņemot vērā objektīvos mantiskos kritērijus un 3) līgumsoda samaksa.¹¹⁴ No šiem trīs civiltiesiskās atbildības veidiem uz pirkuma līguma pārkāpumiem var attiecināt tikai zaudējumu atlīdzību un līgumsoda samaksu, jo saskaņā ar Civillikuma 2021.pantu netiek paredzēta iespēja, ka šādās attiecībās varētu rasties nemantisks kaitējums.¹¹⁵

3.2.2. Tiesiskās aizsardzības līdzekļu pirkuma līgumā raksturojums

Civillikuma 2021.pants paredz, ka abām pusēm no pirkuma līguma izceļas prasījuma tiesības uz līguma izpildi un zaudējumu atlīdzību. Tādējādi ar šo normu aptverti jau divu VETN ietverto pircēja un pārdevēja tiesību aizsardzības līdzekļu uzskaitījums. Tāpat Civillikums paredz pusēm zināmos gadījumos apturēt savas saistības izpildi – Civillikuma 1591.pantā paredzēta iespēja divpusējos darījumos (t.sk. pirkuma līgumā) celt neizpildīšanas ierunu, ja puse, kas prasījusi līguma izpildi, pati savu saistību nav izpildījusi; Civillikuma 2033.pants paredz, ka pārdevējam nav jānodod lieta, ja pircējs nav izpildījis savu saistību; Civillikuma 2036.pants paredz, ka pircējs var aizturēt pirkuma maksu, ja pirktajai lietai draud attiesājums.

Tālāk Civillikuma 2039. un turpmākajos pantos kā vēl viens tiesiskās aizsardzības līdzeklis, ko var izmantot abas pirkuma līguma puses, nosaukta iespēja vienpusēji atkāpties no

¹¹¹ Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi, Izdevniecība AGB: Rīga, 1997, 49.lpp.

¹¹² Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata, Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006, 205.lpp.

¹¹³ Kārklīš J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, 53.lpp.

¹¹⁴ Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata, Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006, 207.lpp.

¹¹⁵ Sīkāk par šo jautājumu sk. darba VII.nodaļu

līguma. Tomēr minētie trīs tiesiskās aizsardzības līdzekļi nav vienīgie, ko puses var izmantot pirkuma līguma neizpildes gadījumā savu interešu aizsardzībai. Civillikuma Saistību tiesību daļas vispārīgajā daļā līdzās detalizētam zaudējumu regulējumam ir nosaukti arī citi tiesiskās aizsardzības līdzekļi, ko var piemērot arī pirkuma līgumam.

Civillikumā ir regulēts jautājums par nepilnīgas saistību izpildes trūkumu novēršanu, tomēr tam pieiets no cita puses kā VETN. Ja VETN saistības izpildes trūkumu novēršana ir definēta kā pārdevēja tiesība, tad savukārt Civillikumā tā jau ir formulēta kā pienākums pārdevējam atbildēt par to, ka lietai (nevis saistības izpildei) nav nekādu apslēptu trūkumu un ka tā atbilst nolīgtajam.¹¹⁶ Pārdevēja atbildība izpaužas tādējādi, ka pircējam, konstatējot iegādātās lietas neatbilstību līguma noteikumiem, ir tiesības prasīt līguma atcelšanu (nevis trūkumu novēršanu),¹¹⁷ lietas cenas samazinājumu.¹¹⁸ Savukārt tiesības prasīt zaudējuma atlīdzību par lietas trūkumiem var prasīt tikai tad, ja atsavinātājs ļaunā nolūkā noklusējis vai apslēpis viņam zināmos lietas trūkumus, vai noteikti apgalvojis, ka lietai piemīt noteiktas īpašības.¹¹⁹ Visbeidzot Civillikums kā tiesiskās aizsardzības līdzekli pirkuma līguma pārkāpuma gadījumā paredz arī civiltiesisko atbildību, jeb precīzāk, tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību, kā arī līgumsoda samaksu.¹²⁰

Ja salīdzina pirkuma līgumam piemērojamos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, tad redzams, ka Civillikums pirkuma līguma pārkāpuma gadījumā paredz visus VETN noteiktos tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Tomēr atsevišķos gadījumos pat ievērojami atšķiras attiecīgā tiesiskās aizsardzības līdzekļa piemērošanas iespējas. Tāpat nevar viennozīmīgi apgalvot, ka katra tiesību aizsardzības līdzekļa institūta izpratne Civillikumā un VETN ir vienāda. Atšķirības ir novērojamas, gan abu normatīvu mērķa dēļ, gan arī izcelsmes dēļ. Katra konkrēta tiesiskās aizsardzības līdzekļa īpašības un regulējuma salīdzinājums ir analizēti turpmākajās darba nodaļās.

---

¹¹⁶ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000., 121.-122.lpp.

¹¹⁷ Turpat, 135.lpp.

¹¹⁸ Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006, 233.lpp.

¹¹⁹ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 135.lpp

¹²⁰ Sk. 1716. un 2021.pantu, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots 21.04.2013.]

IV. TIESĪBAS PRASĪT SAISTĪBAS IZPILDI

Tiesības prasīt līguma izpildi kā tiesiskās aizsardzības līdzeklis tiek uzsvērts kā viens no svarīgākajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem vispār. Tas pamatots ar to, ka aizskartās puses interese ir tieši līguma izpildījumā, kas atkarīgs no saistību nepildošās puses rīcības. Līdz ar to šī tiesiskās aizsardzības līdzekļa īstenošana ir vistuvākā normālai, netraucētai līguma izpildei. Tāpēc tiesības prasīt saistības izpildi ir tiesiskās aizsardzības līdzeklis, kas ļauj aizskartajai līguma pusei sasniegt tai visvēlamāko rezultātu – saistības un līguma izpildi.¹²¹

Saskaņā ar Civillikumā ietverto pirkuma līguma definīciju tiesības prasīt līguma izpildi ir galvenās tiesības, kas pusēm no līguma izceļas (ņemot vērā pirkuma līgumu kā absolījumu izpildīt ar to uzņemtās saistības). Turpretī VETN tiesības prasīt līguma izpildi ir regulētas pie tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Brīdī, kad viena puse neizpilda savas saistības līgumā nolīgtajā kārtībā, tiesība prasīt saistības izpildīšanu vairs nav tikai no līguma izrietošās tiesības īstenošana, bet jau darbojas kā instruments, ar kuru vērsties pret līguma nepildīšanu no otras puses.¹²²

Jānorāda, ka par līdzīgu tiesiskās aizsardzības līdzekli runā arī Vīnes konvencija, kā arī DCFR un ELTP. Tomēr DCFR un ELTP izmantota cita terminoloģija, kā tas ir Vīnes konvencijā un VETN. DCFR un ELTP izmanto terminu „right to enforce performance”,¹²³ kas tulkojot nozīmē tiesības prasīt piespiedu izpildi. Arī Latvijā tiesību doktrīnā runā par saistības piespiedu izpildi kā tiesiskās aizsardzības līdzekli.¹²⁴ Autores ieskatā, kaut arī ar jēdzieniem „tiesības prasīt saistības izpildi” un „tiesības prasīt saistības piespiedu izpildi” faktiski apzīmē vienu un to pašu tiesību institūtu, pareizāk būtu izmantot jēdzienu „tiesības prasīt saistības izpildi”, jo tas ir plašāks. Ne vienmēr, lai panāktu saistības izpildi pēc tam, kad nokavēts tās izpildes termiņš, vienīgais ceļš būs tās izpilde piespiedu ceļā – līgumu pārkāpusī puse saistību var izpildīt arī labprātīgi. Turklāt, vismaz VETN un Vīnes konvencijā ietvertais regulējums paredz tiesību prasīt saistības izpildi realizēšanu, kā vēlāku priekšnoteikumu vienpusējas līguma atcelšanas tiesības īstenošanai.¹²⁵ Tāpēc VETN un Vīnes konvencijā izmantotais formulējums „tiesības prasīt saistības izpildi” ir plašāks, bet tajā pašā laikā precīzāk raksturo šā tiesiskās aizsardzības līdzekļa būtību un tvērumu dažādos apstākļos.

¹²¹ Varul P. Performance and Remedies for Non-performance: Comparative Analysis of the PECL and DCFR, *Juridica International*, Available: <http://www.juridicainternational.eu/?id=12708> [last visited: 06.04.2013.]

¹²² Sk. piemēram, Lilleholt K. The Draft Common Frame of Reference and “Cancellation” of Contracts. *Juridica International*, XIV 2008, Available: <http://www.juridicainternational.eu/?id=12710> [last visited 21.04.2013.]

¹²³ Sk., piemēram, ETLF 9:102.pants, DCFR 3.grāmata 3.nodaļa 3.sadaļa

¹²⁴ Kārklīņš J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, 134.lpp.

¹²⁵ Sk. VETN 115. un 135.pantu un Vīnes konvencijas 49. un 64.pantu

4.1. Tiesību prasīt saistības izpildi raksturojums

VETN 110.panta pirmā daļa paredz pircējam tiesības prasīt no pārdevēja saistības izpildi situācijā, kad pārdevējs nepilda savu saistību, kā nolīgts līgumā. Cita starpā ar izpildi saprot arī līgumam neatbilstošas izpildes novēršanu bez papildus atlīdzības.¹²⁶ Līgumam neatbilstošas izpildes novēršana aptver preces remontu vai aizstāšanu, ja vien tas ir likumīgi vai iespējams, kā arī nerada pārdevējam nesamērīgi lielas izmaksas. Ja pirkuma līgums ir noslēgts ar patērētāju, tad patērētājam ir iespēja izvēlēties starp preces remontu un aizstāšanu.¹²⁷ Laika periodā, kurā pārdevējs veic neatbilstības novēršanu remonta vai aizstāšanas veidā, patērētājs citus tiesību aizsardzības līdzekļus ir tiesīgs izmantot tikai tad, ja tirgotājs nav veicis neatbilstības novēršanu saprātīgā termiņā.¹²⁸

Attiecībā uz preces aizstāšanu, jāņem vērā, ka atbilstoši VETN 112.pantam pārdevējam ir tiesības un pienākums uz sava rēķina pieņemt/saņemt atpakaļ aizstāto preci. Savukārt pircējam tādā gadījumā nav jāmaksā par aizstātās preces lietošanu pirms tās aizstāšanas.¹²⁹

Pircējs saistības izpildi nevar prasīt, ja izpilde ir neiespējama vai kļuvusi nelikumīga vai arī izpildes slogs vai izmaksas ir neproporcionālas labumam, kādu iegūtu pircējs.¹³⁰ Taču izpildes pieprasīšanas tiesību izmantošanas neiespējamība neizslēdz citu pircēja tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošanu.

Attiecībā uz pārdevēja tiesībām prasīt no pircēja saistības izpildi regulējums nav tik izsmeļošs, jo arī pircēja saistību apjoms nav tik liels kā pārdevējam – pircējam jāsamaksā pirkuma maksa, jāpieņem prece un īpašuma tiesības apliecinošie dokumenti. VETN 132.panta pirmā daļa paredz, ka pārdevējam ir tiesības saņemt cenas samaksu, kad ir pienācis termiņš, kā arī pieprasīt jebkuras citas pircēja saistības izpildi. Turklāt, ja ir runa par preces pieņemšanas saistības izpildi, šīs saistības izpildi ir iespējams pieprasīt pat tad, ja nav vēl iestājies saistības izpildes termiņš, ja ir skaidrs, ka pircējs nevēlēsies pieņemt saistību izpildi (domājams, preces un dokumentu piegādi).¹³¹

Tiesības prasīt saistības izpildi kā tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir paredzēts arī Vīnes konvencijā, un konstrukcija ir ļoti līdzīga VETN regulējumam, atskaitot to, ka Vīnes

¹²⁶ Wagner G. Termination and Cure under the Common European Sales Law: Avoiding Pitfalls in Contract Remedies 3.lpp.

¹²⁷ 111.panta pirmā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹²⁸ Wagner G. Termination and Cure under the Common European Sales Law: Avoiding Pitfalls in Contract Remedies 4.lpp.

¹²⁹ 112.panta otrā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹³⁰ Turpat, 110.panta otrā daļa

¹³¹ Turpat, 132.pants

konvencija nerunā par patērētājiem. Vīnes konvencijas 62.pants paredz pārdevējam pircēja izdarīta līguma pārkāpuma gadījumā prasīt cenas samaksu, piegādes saņemšanu vai citas saistības izpildi. Savukārt pircējam saskaņā ar Vīnes konvencijas 46.pantu ir tiesības prasīt pārdevēja saistību izpildi. Ja līguma neizpilde izpaužas kā preces neatbilstība līguma noteikumiem, pircējs var prasīt preces apmaiņu vai neatbilstības novēršanu.¹³²

4.2. Tiesību prasīt saistības izpildi regulējums Civillikumā

Ņemot vērā to, ka Latvija pieder pie kontinentālās Eiropas tiesību saimes, Civillikums vairāk koncentrējas uz līguma pārkāpēja atbildību un tāpēc tiesības prasīt saistības izpildi kā tiesiskās aizsardzības līdzeklis Civillikumā nav tieši nosaukts. Tomēr tas nenozīmē, ka Civillikums šādu tiesiskās aizsardzības līdzekli neparedz vispār. Civillikuma 2021.pants paredz, ka no pirkuma līguma pusēm izceļas savstarpējas prasījuma tiesības uz līguma izpildi, kā arī zaudējumu atlīdzību. Savukārt Civillikuma 1425.pants kā vispārīga norma paredz, ka katra saistība ir izpildāma pilnā apmērā un neviens nav spiests apmierināties tikai ar daļēju saistības izpildījumu. Papildinot šo principu, Civillikuma 1590.pants paredz, ka katrai pusei ir pret otru pusi prasības tiesības par līguma izpildīšanu, kas attiecībā uz pirkuma līguma attiecībām vēlreiz atkārtots Civillikuma 2021.pantā.

Pievēršoties Civillikuma 2021.panta analīzei, tas autorei ieskatā, pirmkārt, raksturo pušu tiesības, kas izriet no pirkuma līguma, ņemot vērā, ka ar pirkuma līgumu puses tikai apņemas izpildīt ar līgumu uzņemtās saistības. Tomēr no otras puses, Civillikuma 2021.pants kontekstā ar 1590.pantu paredz pirkuma līguma pārkāpuma gadījumā pusei tiesības izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekli – tiesības prasīt saistības izpildi. Turklāt praksē aizskartās puses izmanto tieši Civillikuma 1590. un 2021.pantu, lai pamatotu prasību par saistības izpildi.¹³³

Arī Civillikums līdzīgi kā VETN paredz gadījumus, kad izmantot saistības izpildes prasību kā tiesiskās aizsardzības līdzekli nav iespējams, bet ierobežojums nav tik konkrēts, ņemot vērā, ka to paredz vispārīgās Civillikuma normas. Civillikuma 1590.pants paredz, ka saistības izpildīšanas prasība nepastāv tad, kad saistība pēc līguma aprobežota ar līdzēja personu, vai kad līguma priekšmets ir tāda darbība, kurā ir nozīme paša saistītā sevišķām personiskām spējām un attiecībām.¹³⁴ Attiecībā uz tiesiskajām attiecībām, kas izriet no pirkuma līguma, šādas situācijas iespējamība praktiski nav iespējama līguma priekšmeta dēļ.

¹³² 46.pants otrā un trešā daļa, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=44192> [aplūkots 21.04.2013.]

¹³³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada 17.oktobra spriedums lietā Nr.SK-579/2012, Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/info/archive/> [aplūkots 21.04.2013.]

¹³⁴ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 119.lpp.

Lai arī Civillikums kā atsevišķu gadījumu, kad saistības izpildi nevar prasīt, nenosauc situāciju, kad tā ir neiespējama vai nelikumīga, šāda ierobežojuma esamību var secināt no Civillikuma 1543. (ja līguma priekšmets ir neiespējams) un 1415.panta (ja līguma priekšmets ir prettiesisks) noteikumiem.¹³⁵ Savukārt tāds VETN regulēts gadījums, kad saistības izpildes slogs vai izmaksas ir neproporcionālas labumam, ko gūtu pircējs saistības izpildes rezultātā, Civillikumā nav paredzēta kā izņēmuma situācija, kurā nepastāv tiesības prasīt saistības izpildi. Šāda izņēmuma gadījuma neesamība sasaucas ar Civillikuma 1587.panta regulējumu, kas nepieļauj atkāpšanos līguma (t.sk. no saistības izpildes pienākuma), pat tad, ja darījuma slogs ir sevišķi smags vai vēlāk radušās kādas saistības izpildes grūtības. Tādējādi jāsecina, ka Civillikumā visi ierobežojumi realizēt saistības izpildes prasību nav uzskaitīti vienā normā, bet izriet no vispārīgās Civillikumā nostiprinātās saistību un saistību izpildes koncepcijas.

Arī runājot par to kā saistību pareizi izpildīt, kad aizskartā puse ir realizējusi savu prasījuma tiesību par saistības izpildi, Civillikumā nav tik detalizēts, kā VETN. VETN papildus vispārīgajam noteikumam par puses tiesībām prasīt līguma izpildi, risina arī jautājumu par nepilnīgas izpildes novēršanu, it īpaši attiecībā uz līgumam neatbilstošu precī.¹³⁶ Turpretī Civillikumā, runājot par pārdotās lietas neatbilstību līguma noteikumiem, uzmanība tiek vērsta uz tās trūkumiem un atsavinātāja atbildību par šiem trūkumiem, kas sasaucas ar Latvijas piederību kontinentālās Eiropas tiesību saimei un Romiešu tiesību ietekmi uz Civillikumu.

Civillikuma 1593.pants paredz, ka atlīdzināmā atsavinājuma līgumā, tajā skaitā pirkuma līgumā, atsavinātājam jānes atbildība pret ieguvēju par to, ka lietu neattiesās un ka lieta atbilst līguma noteikumiem.¹³⁷ Ja lieta ir attiesāta, Civillikums neparedz līguma izpildes prasību, bet gan tiesības prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, tajā skaitā arī par prāvu, kuras rezultātā lieta attiesāta.¹³⁸ Bet, ja lietai ir kādi trūkumi, tad atkarībā no atsavinātāja nolūka, var prasīt zaudējumu atlīdzināšanu vai arī līguma atcelšanu, vai lietas cenas samazinājumu.¹³⁹ Civillikums, ja vien puses par to nav atsevišķi vienojušās, neskatoties uz pušu tiesībām prasīt līguma izpildi, pamatojoties uz 2021.pantu, neparedz pusēm tiesības prasīt līgumam neatbilstošas lietas trūkumu novēršanu, ja pārdotā lieta neatbilst līguma noteikumiem. Civillikuma regulējums drīzāk prezumē pircēja ieinteresētības līguma izpildē zušanu, ja

---

¹³⁵ Kārklīņš J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, 136.lpp.

¹³⁶ Sk. 110.pants, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹³⁷ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 122.lpp.

¹³⁸ 1605.pants un turpmākie panti, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots 21.04.2013.]

¹³⁹ Turpat, 1620.pants

iegādātā lieta neatbilst līguma noteikumiem. Šāds uzstādījums gan ir pretrunā ar Eiropā un starptautiskajā tirdzniecībā pieņemto, ka pušu interese tomēr ir gūt visu labumu, ko dod noslēgtā līguma izpilde.¹⁴⁰

Attiecībā uz pirkuma līgumiem, kas slēgti ar patērētājiem, tomēr pastāv cita sistēma. Ja patērētājs ir saņēmis līgumam neatbilstošu preci, tad viņam līdzās tiesībām prasīt cenas samazinājumu vai līguma atcelšanu, ir tiesības prasīt preces neatbilstības līguma noteikumiem novēršanu vai arī preces apmaiņu pret ekvivalentu preci, kurai nav līgumam neatbilstošu trūkumu.¹⁴¹ Līdz ar to vismaz attiecībās B2C tiesību prasīt saistības izpildi izpratne ir līdzīga kā VETN paredzētā. Tas gan skaidrojams ar augsto patērētāju tiesību aizsardzības regulējuma unifikācijas līmeni ES.¹⁴² Savukārt attiecībā uz pirkuma līgumu, kas slēgts starp jebkuriem citiem subjektiem, piemērojams Civillikuma regulējums, kas iegādātās lietas trūkumu novēršanu neparedz.

Līdz ar to jāsecina, ka Civillikums paredz tiesību prasīt saistības izpildi kā vienu no tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, ko puses var izmantot pirkuma līguma noteikumu pārkāpuma gadījumā. Ņemot vērā Civillikuma salīdzinoši stingro un atsevišķos gadījumos kategorisko regulējumu attiecībā uz saistības izpildes pienākumu, Civillikumā paredzēts šaurāks izņēmuma gadījumu skaits, kad tiesības prasīt saistības izpildi realizēt nav atļauts. Savukārt attiecībā uz pirkuma līguma gadījumā diezgan raksturīgu līguma pārkāpumu kā līguma noteikumiem neatbilstošas lietas nodošana, Civillikums ir neelasīgs un neparedz pārdevējam tiesības novērst lietas trūkumus vai aizstāt to ar citu līgumam atbilstošu lietu. Tādējādi jāsecina, ka Civillikums no vienas puses uzstāj uz līguma saglabāšanu un saistības izpildi (ja runā par ierobežojumiem tiesību prasīt saistības izpildi realizēšanu), bet no otras puses attiecībā uz pirkuma līgumu un neatbilstošas līguma izpildes novēršanu ir vairāk vērsts uz līguma izbeigšanu vai pušu samierināšanu (zaudējumu atlīdzība, cenas samazinājums).

4.3. Tiesību prasīt saistības izpildi regulējuma precizēšana Civillikumā

Tiesības prasīt saistības izpildi, kādas tās ir noteiktas VETN, DCFR, Vīnes konvencijā un ELTP, ir viens no nozīmīgākajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.¹⁴³ Šis instruments ļauj saglabāt līgumu un panākt tā izpildi, tādējādi sasniedzot iesaistīto pušu mērķus.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Varul P. Performance and Remedies for Non-performance: Comparative Analysis of the PECL and DCFR, *Juridica International*, Available: <http://www.juridicainternational.eu/?id=12708> [last visited: 06.04.2013.]

¹⁴¹ 28.panta pirmā daļa, Patērētāju tiesību aizsardzības likums: LR likums, Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=23309> [aplūkots 21.04.2013.]

¹⁴² Par patērētāju tiesībām: Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2011/83/ES, 2011.gada 25.oktobris, Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:LV:PDF> [aplūkots 21.04.2013.]

¹⁴³ Varul P. Performance and Remedies for Non-performance: Comparative Analysis of the PECL and DCFR, *Juridica International*, Available: <http://www.juridicainternational.eu/?id=12708> [last visited: 06.04.2013.]

Īstenojot savas tiesības prasīt saistības izpildi, aizskartā puse, pirmkārt, vēlas aizsargāt savas aizskartās tiesiskās intereses. Ja puse izvēlas tieši šo tiesiskās aizsardzības līdzekli, viņa vēlas panākt saistības izpildi un saglabāt līgumu. Tiesību prasīt saistības izpildi mērķis un sekas ir ļoti līdzīgas tiesību apturēt saistības izpildi mērķim un sekām, tomēr šā tiesiskās aizsardzības līdzekļa piemērošana vismaz starptautiskajos unifikācijas dokumentos ir ievērojami vienkāršāka un saistīta ar mazāk priekšnoteikumiem.¹⁴⁵

Lai novērtētu, vai Civillikuma regulējums attiecībā uz pārdevēja atbildību par līgumam neatbilstošu lietu, neierobežo pušu iespēju īstenot tiesības prasīt saistības izpildi, jānoskaidro, vai minētā tiesiskās aizsardzības līdzekļa regulējums Civillikumā ļauj cietušajai pusei iegūt rezultātu, kas atbilst iepriekš aprakstītajam.

Ja vērtē tiesību prasīt saistības izpildi regulējumu Civillikumā kopumā, tad jāsecina, ka pastāv zināma sistēma, kas tomēr ir diezgan atšķirīga no starptautiskajā tirdzniecībā (t.sk. VETN) atzītās sistēmas. Tāpēc autores ieskatā ir diskutabls jautājums par to, vai Civillikumā ietvertā sistēma ļauj vislabākajā veidā sasniegt pirkuma līguma mērķi – pircējam saņemt kāroto lietu, bet pārdevējam saņemt atlīdzību par šo lietu. Autores ieskatā pārdevēja tiesību prasīt no pircēja saistības izpildi regulējums Civillikumā ir pietiekams, lai pārdevējs varētu iegūt vēlamo rezultātu no šā tiesiskās aizsardzības līdzekļa piemērošanas. Turpretī attiecībā uz pircēja tiesībām ir iespējama Civillikuma regulējuma uzlabošana.

Tiesības prasīt novērst iegādātās lietas trūkumus ir daļa no tiesību prasīt saistības izpildi izpausmes, ja līguma pārkāpums izpaudies kā līguma noteikumiem neatbilstošas preces piegāde. Saskaņā ar Civillikuma 1620.pantu, saņemot līgumam neatbilstošu preci/lietu, pircējam ir tikai trīs veida iespējas aizstāvēt savas intereses. Ja var pierādīt, ka pārdevējs ļaunā nolūkā noklusējis vai apslēpis viņam zināmos preces/lietas trūkumus, vai noteikti apgalvojis, ka tai ir zināmas īpašības, tad pircējs var prasīt zaudējumu atlīdzību. Bet, ja nav pārdevēja ļaunā nolūka vai viņš nav piedēvējis lietai īpašības, kas tai nepiemīt, pircējs var pēc iztēles prasīt vai nu līguma atcelšanu, vai cenas samazināšanu.¹⁴⁶ Civillikums vispār neparedz tādu iespēju kā iegādātās lietas apmainīšanu pret līgumam atbilstošu lietu vai lietas trūkumu novēršanu. Tādējādi pircējam faktiski atliek samierināties ar iegādāto lietu, kāda tā ir, izņemot, ja ir prasīta līguma izbeigšana.

Autores ieskatā šāds speciāls regulējums attiecībā uz pirktais lietas neatbilstību pirkuma līguma noteikumiem, nav vērsts uz aizskartās puses galvenās intereses – līgumam atbilstoša izpildījuma – saņemšanu. Tāpēc, lai pēc iespējas nodrošinātu pircējam tiesības iegūt

---

¹⁴⁴ Varul P. Performance and Remedies for Non-performance: Comparative Analysis of the PECL and DCFR, *Juridica International*, Available: <http://www.juridicainternational.eu/?id=12708> [last visited: 06.04.2013.]

¹⁴⁵ sk. piemēram, VETN 112.pantu, Vīnes konvencijas 46.pantu u.tml.

¹⁴⁶ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 135.lpp.

pilnīgu līguma izpildījumu no pārdevēja, attiecībā uz pirkuma līgumu Civillikumā līdzīgi kā VETN un Vīnes konvencijā būtu ietverama norma par lietas neatbilstības novēršanu. Autores ieskatā pircējam no sākuma jānosaka pienākums prasīt pārdevējam lietas neatbilstības novēršanu un tikai pēc tam jāparedz iespēja izmantot vispārīgos Civillikuma noteikumus par lietas trūkumu novēršanu. Tādā veidā arī attiecībā uz lietas neatbilstību līguma noteikumiem efektīvāk tiktu sasniegts Civillikuma 1587.pantā nostiprinātais *pacta sunt servanda* principa mērķis.

Lai ierobežotu tiesību prasīt lietas trūkumu novēršanu izmantošanu gadījumos, kad tas nav iespējams vai rada nesamērīgas izmaksas pārdevējam (piemēram, zemes gabala vai unikāla mākslas priekšmeta pirkuma gadījumā), jāparedz tikai vispārīgā Civillikuma regulējuma par lietas trūkumiem piemērošana.

Ņemot vērā augstāk minētos apsvērumus, autore ierosina šāda 2032.¹panta iekļaušanu Civillikumā:

2032.¹ (1) *Ja pārdevējs pircējam nodevis lietu, kas neatbilst pirkuma līguma noteikumiem, pircējam pēc savas izvēles ir tiesības prasīt pārdevējam uz sava rēķina saprātīgā termiņā veikt pārdotās lietas apmaiņu pret pirkuma līguma noteikumiem atbilstošu lietu vai arī novērst lietas trūkumus, veicot tās remontu. Ja pārdevējs pēc pircēja pieprasījuma saprātīgā termiņā neveic pārdotās lietas apmaiņu vai remontu, pircējs ir tiesīgs izmantot Civillikuma 1619. – 1634.pantā paredzētās tiesības.*

(2) *Ja lietas apmaiņa vai remonts nav iespējama vai, vērtējot pircēja ieguvumu, rada pārdevējam nesamērīgus izdevumus, tad pircējs nevar prasīt lietas apmaiņu vai remontu, bet var izmantot Civillikuma 1619. – 1634.pantā paredzētās tiesības.*

V. TIESĪBAS APTURĒT SAVAS SAISTĪBAS IZPILDI

Tiesība apturēt savas saistības izpildi, ja otra puse nepilda savu no līguma izrietošo saistību, ir tiesību aizsardzības līdzeklis, kas ir atzīts gan starptautiskajā tirdzniecībā, gan arī iekļauts VETN. Kaut arī šāds tiesību aizsardzības institūts Civillikumā ir paredzēts, to var piemērot ļoti ierobežotos gadījumos. Tiesību apturēt savas saistības izpildi attīstīšana un paplašināšana vismaz attiecībā uz pirkuma līgumu varētu atrisināt vairākus tiesību un prakses problēmjaudātājumus, kā efektīva, mūsdienu dinamiskajām tirdzniecības attiecībām atbilstoša tiesību aizsardzības līdzekļu trūkumu Civillikumā.

Tiesības apturēt savas saistības izpildi ir tiesiskās aizsardzības līdzeklis, ko paredzēts piemērot situācijās, kad līguma pārkāpums nav tālu līdz tādām, pie kura iespējama atkāpšanās no līguma, bet aizskartā puse tomēr labprātāk saņemtu saistības izpildījumu, nevis izbeigtu līgumu.¹⁴⁷ Īpaši šāds tiesību aizsardzības līdzeklis piemērojams situācijās, kad aizskartā puse cer uz saistības izpildi vai arī iemesli, kāpēc otra puse izvairās no līguma izpildes, nav skaidri.¹⁴⁸

5.1. Tiesību apturēt savas saistības izpildi raksturojums

Tiesība apturēt savas saistības izpildi pircējam ir paredzēta VETN 106.panta pirmās daļas b.apakšpunktā un sīkāk ir regulēta 11.nodaļas 4.iedaļā, savukārt pārdevējam šāda tiesība ir paredzēta VETN 131.panta pirmās daļas b.apakšpunktā un sīkāk regulēta 13.nodaļas 4.iedaļā. Šo tiesību aizsardzības līdzekli pirkuma līguma puses var piemērot pret otru pusi, ja tā nepilda savas saistības, kas tai izriet no pirkuma līguma.

VETN 113.panta pirmā daļa paredz, ka pircējam, kuram saistība ir jāizpilda vienlaikus ar pārdevēju vai pēc tā, ir tiesības apturēt izpildi līdz brīdim, kad pārdevējs ir piedāvājis īstenot vai īstenojis savas saistības izpildi. Kaut arī formāli, vērtējot pušu pienākumus un to izpildes secību, ja pircējam sava saistība ir jāizpilda pirmajam, nevajadzētu būt iespējai apturēt savas saistības izpildi, VETN 113.panta otrajā daļā ir paredzēts izņēmuma gadījums, kad tas tomēr būtu pieļaujams. Ja pircējs pamatoti uzskata, ka pārdevējs savu saistību neizpildīs tad, kad būs pienācis laiks to darīt, tad pircējs var apturēt savas saistības izpildi, kamēr turpina pastāvēt šis, jāuzsver, pamatotais pieņēmums.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ Kārklīņš J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, 137.lpp.

¹⁴⁸ Honold J. O. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. 3rd ed. Kluwer Law International: Hague, 1999, p.426-436

¹⁴⁹ Leczykiewicz D. „Where Angels Fear to Tread”: The EU Law of Remedies and Codification of European Private Law, (2012) 8 European Review of Contract Law 47-81. University of Oxford, Legal Research Paper Series, Paper No 18/2012, April 2012, 16.lpp.

VETN ne tikai nosaka gadījumus, kad pircējs var izmantot tiesību apturēt savas saistības izpildi, bet arī paredz, kādā apmērā saistības apturēšana ir pieļaujama. VETN 113.panta trešā daļa paredz, ka saistības izpildes apturēšana pieļaujama tikai tādā apmērā, kā to attaisno neizpilde. Respektīvi, ja pārdevēja saistības ir izpildāmas atsevišķās daļās (piemēram, prece jāpiegādā pa daļām vairākos piegājienos), tad pircējs savu izpildi var apturēt tikai attiecībā uz to saistību daļu, kas nav izpildīta (tātad attiecībā uz nepiegādāto preces daļu).¹⁵⁰

Attiecībā uz pārdevēja tiesībām apturēt izpildi regulējums VETN ir ļoti līdzīgs. Ja pārdevējam saistība ir jāizpilda vienlaikus ar pircēju vai pēc tās, tad viņam ir tiesība apturēt saistības izpildi līdz pircējs ir piedāvājis izpildīt savu saistību vai īstenojis to.¹⁵¹ Savukārt situācijā, kad pārdevējam ir pirmajam jāizpilda sava saistība, to drīkst apturēt tikai tad, ja pārdevējs pamatoti uzskata, ka pircējs savu saistību neizpildīs, kad tam pienāks laiks.¹⁵² Pārdevējs šādā situācijā zaudē savas saistības apturēšanas tiesības, ja pircējs iesniedz atbilstošu pienācīgas izpildes garantiju vai iesniedz atbilstošu nodrošinājumu. Bet attiecībā uz saistības apturēšanas apjomu pārdevējam darbojas tieši tie paši ierobežojumi kā pircējam.

Autores ieskatā problēmas šā tiesību aizsardzības instrumenta īstenošanā varētu radīt VETN 113.panta otrajā daļā un 133.panta otrajā daļā paredzētās tiesības apturēt tādas savas saistības izpildi, kura pēc secības būtu jāveic pusei pirmajai, tā iemesla dēļ, ka pastāv pamatots pieņēmums, ka otra puse savu saistību neizpildīs. VETN nav devis nekādas vadlīnijas vai skaidrojumus pieņēmuma pamatotības izvērtēšanai. Tas savukārt rada risku, ka VETN uzsākot darbību, tieši šajā jautājumā pusēm varētu rasties nevajadzīgas līguma izpildi apgrūtinošas pušu domstarpības.

Savas saistības izpildes apturēšana kā tiesību aizsardzības līdzeklis ir paredzēts arī Vīnes konvencijas 71.pantā. Pirkuma līguma pusei ir paredzētas tiesības apturēt savas saistības izpildi, ja pēc līguma noslēgšanas atklājas, ka otra puse neizpildīs ievērojamu daļu no savām saistībām. Lai varētu noteikt, vai ir iestājusies tāda situācija, Vīnes konvencijas 71.panta 1.punktā ir doti divi kritēriji saistības neizpildes konstatēšanai: 1) puse nespēj izpildīt savas saistības vai nespēj maksāt (ir iestājies tāds fakts) vai arī 2) puses rīcība, sagatavojot izpildi vai realizējot līguma izpildi liek domāt par savu saistību neizpildi.¹⁵³ Protams, vismaz

---

¹⁵⁰ Statement of the European Law Institute on the Proposal for a Regulation on a Common European Sales Law. The European Law Institute: Vienna, 2012, p.288

¹⁵¹ 133.panta pirmā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹⁵² Statement of the European Law Institute on the Proposal for a Regulation on a Common European Sales Law. The European Law Institute: Vienna, 2012, p.288

¹⁵³ Honold J. O. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. 3rd ed. Kluwer Law International: Hague, 1999, p.426-436

otrais kritērijs prasa detalizētākus skaidrojumus, ko tieši ar to saprast, taču, ņemot vērā Vīnes konvencijas darbības ilgumu, ir izveidojusies tiesu prakse, kas skaidro šo kritēriju piemērošanu. Saskaņā ar to nepietiek tikai ar aizskartās puses šaubām, bet ir jāpastāv arī objektīviem apstākļiem, kas pamato šīs šaubas.¹⁵⁴ Kā piemērs jāmin situācija, kur pārdevējs pircējam piegādā daļu preču, tomēr pircējs atsakās samaksāt pirkuma maksu, tad pārdevējam ir tiesības aizturēt pārējās piegādes līdz pircējs izpilda savu saistību.¹⁵⁵

5.2. Tiesību apturēt savas saistības izpildi regulējums Civillikumā

Līdzīgs instruments tiesībām apturēt savas saistības izpildi ir netieši noteikts Civillikuma 1591.pantā. Šis pants paredz tiesības celt saistības izpildes ierunu (apturēt savas saistības izpildi), ja otra puse divpusējā darījumā ir cēlusi saistības izpildes prasību, bet pati savu saistību nav izpildījusi.¹⁵⁶ Tomēr tiesības apturēt saistības izpildi ir īstenojamas ļoti ierobežotā skaitā gadījumos, turklāt nav tieši saistītas ar puses rīcību līguma pārkāpuma gadījumā.

Attiecībā uz pirkuma līgumu pastāv atsevišķi noteikumi, kas pieļauj zināmas saistības apturēšanu īpaši noteiktos apstākļos. Saskaņā ar Civillikuma 2021.pantu pirkuma līgums abām pusēm rada savstarpējas prasījuma tiesības gan uz līguma izpildīšanu, gan uz zaudējumu atlīdzināšanu. Pārdevēja pienākums ir nolīgtajā laikā un vietā nodot pircējam pārdoto lietu,¹⁵⁷ bet pircēja pienākums ir samaksāt pirkuma maksu atbilstoši līguma noteikumiem.¹⁵⁸ Bez tam Civillikuma 2039.pants paredz, ka vienpusēja atkāpšanās no pirkuma līguma nav pieļaujama pat tādā gadījumā, kad otra puse neizpilda savu saistību, kas sasaucas ar Civillikuma 1587.pantā nostiprināto principu *pacta sunt servanda*.

Civillikuma 2033.pants nosaka secību, kādā puse pilda pirkuma līgumu, paredzot, ka pircējam sava saistība ir jāizpilda pirmajam, lai vispār varētu saņemt nopirkto lietu. Tas nozīmē, ka pārdevējam nav pienākums un no viņa nevar prasīt lietas nodošanu, kamēr pircējs nav izpildījis savu saistību.¹⁵⁹ Līdz ar to uzskatāms, ka pirkuma līguma gadījumā pārdevējam ir paredzēta savas saistības aizturējuma tiesība, ja pircējs nepilda savu pienākumu maksāt pirkuma maksu. Savukārt Civillikuma 2037.pants paredz pircējam tiesības aizturēt pirkuma

¹⁵⁴ Honnold J. O. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. 3rd ed. Kluwer Law International: Hague, 1999, p.426-436

¹⁵⁵ District Court Brussels 13 November, 1992 decision in case Maglificio Dalmine v. Covires, Available: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/921113b1.html>, [last visited: 08.04.2013.]

¹⁵⁶ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans ģipšums: Rīga, 2000, 119. – 120.lpp.

¹⁵⁷ 2027.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 21.10.2102.]

¹⁵⁸ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans ģipšums: Rīga, 2000, 427. - 428.lpp.

¹⁵⁹ Torgāns K. Saistību tiesības II daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2008, 22.lpp.

maksas samaksu tikai un vienīgi tad, ja pārdotajai lietai draud attiesājums. Kaut arī Civillikumā ir normas, kas paredz pircējam un pārdevējam tiesības apturēt savas saistības izpildi zināmos apstākļos, salīdzinot ar VETN, Vīnes konvencijas un ELTP regulējumu, Civillikuma noteikumi attiecībā uz savas saistības aizturēšanu pirkuma līguma gadījumā ir ļoti šauri.

Kā interesants piemērs no prakses jāmin mēģinājums savas saistības izpildes apturēšanu attaisnot uz Civillikuma 1734.pantā regulētās lietas aizturējuma tiesības pamata. Ne tikai attiecībā uz pirkuma līgumu, bet arī praktiski gandrīz uz visiem Civillikumā regulētajiem līgumiem nepastāv tiesiskās aizsardzības līdzeklis, kas paredz plašas iespējas apturēt savu saistību. Vienīgais zināmā mērā līdzīgais tiesību aizsardzības līdzeklis ir Civillikuma 1734. un turpmākajos pantos regulētā aizturējuma tiesība (kas attiecināma nevis uz saistības izpildes aizturēšanu, bet gan uz lietas aizturēšanu).¹⁶⁰ Tomēr aizturējuma tiesību īstenošana ir stipri ierobežota – to var izmantot tikai likumā konkrēti noteiktos gadījumos. Saskaņā ar judikatūru šie gadījumi neietver pirkuma līguma neizpildi.

Kā to savā spriedumā secināja Augstākās tiesas Senāts, kā arī tas ir nostiprināts tiesību doktrīnā,¹⁶¹ šis tiesību aizsardzības līdzeklis ir piemērojams tikai likumā konkrēti paredzētos gadījumos un nav attiecināms uz tiesiskajām attiecībām, kas nodibinātas ar pirkuma līgumu.¹⁶² Saskaņā ar Civillikuma 1735.panta noteikumiem aizturējuma tiesība ir paredzēta zemesgabala iznomātājiem, ja nomnieks kavē nomas maksas maksājumus, bet atbilstoši 1736.panta noteikumiem aizturējuma tiesība piemīt arī izīrētājam pret īrnieku vai apakšīrnieku tādu prasījumu dēļ, kas izriet no īres līguma.¹⁶³ Papildus tam Komerclikuma 399.pants paredz komersantam tiesības aizturēt viņa valdījumā esošas otram komersantam piederošas kustamas lietas un vērtspapīrus, kas atbilstoši otra komersanta gribai uz komercdarījumu pamata ir nonākuši aizturētāja valdījumā. Arī Jūras kodeksa 131. un 212.pants paredz aizturējuma tiesības attiecībā uz pārvadājamo kravu.

Civillikuma 1738.pants nosauc piecus gadījumus, kad rodas aizturējuma tiesība. Apelācijas instances tiesa bija nepareizi uzskatījusi, ka šajā pantā nosaukti vēl citi gadījumi, kad aizturējuma tiesība ir piemērojama. Gramatiski tulkojot, likuma teksts ir plašs un to būtu iespējams attiecināt arī uz citiem gadījumiem, kad kāda puse nepilda savu no līguma izrietošo saistību. Tomēr ir nepareizi skatīt Civillikuma 1738.pantu atrauti no pārējiem pantiem, jo šis

---

¹⁶⁰ Kārklīņš J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, lpp.138

¹⁶¹ Turpat.

¹⁶² 2012.gada 17.oktobra Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta sprieduma lietā Nr.SKC-579/2012, 11.1.apakšpunkts; Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – Rīga, Mans īpašums, 2000., 244.lpp.; K. Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006, 218.lpp.

¹⁶³ Kalniņš E. Privāttiesību teorija un prakse. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2005, 189.lpp.

pants patiesībā raksturo tikai gadījumus, kad likumā paredzētajās tiesiskajās attiecībās puses var izmantot aizturējuma tiesību.¹⁶⁴

Visbeidzot, ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta spriedumā minētos argumentus, kā arī tiesību doktrīnā nostiprinātās atziņas, jāsecina, ka Civillikuma 1734.pantā paredzētās aizturējuma tiesības ir attiecināmas uz lietas, nevis saistības aizturēšanu. Protams, ja lietas aizturējuma tiesību varētu attiecināt arī uz no pirkuma līguma izrietošām attiecībām, tad pārdevēja tiesību aizturēt pārdoto lietu realizēšanas sekas un konstrukcija būtu pielīdzināms pārdevēja saistības nodot pircējam iegādāto lietu aizturēšanai. Tomēr atkal jānorāda, ka arī šeit būtu runa tikai par vienas konkrētas pārdevēja saistības apturēšanu, kurai cita starpā autores ieskatā pamats jau paredzēts Civillikuma 2033.pantā.

Līdz ar to jāsecina, ka attiecībā uz pirkuma līgumu Civillikums paredz saistības aizturējuma tiesības gan pircējam, gan pārdevējam, ja celta saistības izpildes ieruna Civillikuma 1591.pantā noteiktajā gadījumā. Tāpat arī Civillikuma 2033.pants kaut arī netieši, tomēr paredz pārdevējam tiesības aizturēt savu saistību nodot lietu pircējam, ja pircējs nemaksā pirkuma maksu. Protams, šāds noteikums ir spēkā tikai tad, ja puses nav vienojušās par citādu pirkuma līguma izpildes kārtību. Savukārt Civillikuma 2036.pants paredz pircējam tiesības aizturēt savas saistības samaksāt līguma summu izpildi, ja pirktajai lietai draud attiesājums un pārdevējs nevar vai negrib pircēju pietiekami nodrošināt pret attiesājumu.

5.3. Tiesību apturēt savas saistības izpildi regulējums Civillikumā precizēšana

Kaut arī attiecībā uz pirkuma līguma pārkāpumiem Civillikums paredz saistības izpildes apturēšanu kā tiesiskās aizsardzības līdzekli, tomēr gadījumi, kad ir paredzēta tā pielietošana, salīdzinot ar VETN, Vīnes konvenciju un ELTP, ir maz un ļoti ierobežoti. Tāpēc ir jānoskaidro, vai Civillikumā nebūtu jāpaplašina gadījumu loks, kuros pirkuma līguma puse varētu izmantot savas saistības aizturējuma tiesības.

Kā jebkura tiesiskās aizsardzības līdzekļa mērķis, arī tiesību apturēt savas saistības izpildi mērķis ir pirmkārt, aizsargāt aizskartās puses tiesības un intereses.¹⁶⁵ Aizskartās puses tiesības un intereses iespējams aizsargāt dažādos veidos, katram no kuriem ir citādākas sekas.¹⁶⁶ Līdz ar to jāsecina, ka aizskartajai pusei konkrētajā situācijā piemērojamais tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir jāizvēlas pēc tā, kādu seku iestāšanos tā vēlas.

¹⁶⁴ 2012.gada 17.oktobra Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta sprieduma lietā Nr.SKC-579/2012, 11.2.apakšpunkts

¹⁶⁵ Wagner G. Termination and Cure under the Common European Sales Law: Avoiding Pitfalls in Contract Remedies, p.1-2

¹⁶⁶ Berwanger J. Rechtsmittel. Gabler Wirtschaftslexicon. Verfügbar: <http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/rechtsmittel.html> [zuletzt besucht 21.04.2013.]

Pēc savas dabas tiesības apturēt saistības izpildi ir stingrāks un puses apgrūtinošāks tiesiskās aizsardzības līdzeklis kā tiesības prasīt saistības izpildi, jo ir vairāk atšķiras no normālas, netraucētas pirkuma līguma izpildes.¹⁶⁷ Tiesību apturēt savas saistības izpildi sekas ir divējādas. Šis tiesiskās aizsardzības līdzeklis, pirmkārt, dod iespēju aizskartajai pusei novērst zaudējumu rašanos otras puses prettiesiskas rīcības dēļ.¹⁶⁸ Zaudējumu novēršanas iespēja ir būtiska, jo zaudējumus praksē ir grūti pierādīt, tāpēc pastāv risks, ka zaudējumu atlīdzību aizskartā puse ne vienmēr saņems.¹⁶⁹ Otrkārt, šis tiesiskās aizsardzības līdzeklis ļauj brīdināt otru pusi, ka viņa var nesaņemt gaidīto līguma izpildījumu, ja pati savu saistību nepildīs, tādējādi zināmā mērā motivējot saistību nepildošo pusi.¹⁷⁰ Visbeidzot, tiesības apturēt savas saistības izpildi ir vērstas uz līguma izpildīšanu – tās saglabā līgumu un ļauj abām līguma pusēm sasniegt noslēgtā līguma mērķi – saņemt tā izpildījumu.¹⁷¹

VETN, sekojot labākajiem jau praksē pārbaudītajiem saistību tiesību regulējuma piemēriem kā Vīnes konvencijai, ETLF, UNIDROIT, DCFR, paredz tikpat plašu tiesību apturēt savas saistības izpildi regulējumu, tāpēc autore nepievērsīsies jautājumam par to, vai VETN regulējums sasniedz attiecīgā tiesiskās aizsardzības līdzekļa mērķi. Turpretī Civillikuma regulējums, kā tas secināts iepriekšējā apakšnodaļā, ir ievērojami šaurāks, tāpēc jāskaidro, vai tas ļauj aizskartajai pusei sasniegt augstāk aprakstītos rezultātus.

Kā autore jau konstatējusi iepriekš, pārdevējam tiesības aizturēt savas saistības izpildi ir tikai tad, ja pircējam pirkuma maksa ir jāsamaksā pirmajam. Tātad tiesības aizturēt saistības izpildi attiecināmas uz situāciju, kur pircējs nepilda tikai vienu no saviem no pirkuma līguma izrietošajiem pienākumiem – nemaksā pirkuma maksu, un tikai tad, ja puses nav vienojušās par citādu līguma izpildes secību.¹⁷² Līdz ar to Civillikumā paredzēto tiesiskās aizsardzības līdzekli – tiesības apturēt savas saistības izpildi – pārdevējs nevar izmantot vienmēr, kad pircējs nepilda kādu savu saistību.

Attiecībā uz pircēja tiesībām izmantot aizturējuma tiesības ir vēl neelastīgāka situācija. Pircējs var īstenot pirkuma maksas aizturējuma tiesību tikai tad, ja pirktajai lietai draud attiesājums un pārdevējs nevar vai nevēlas dot pienācīgu nodrošinājumu.¹⁷³ Pircējam nav

---

¹⁶⁷ Bosch D., Hondinds E., van Kooten H., Schelhaas H. N. *The Principles of European Contract Law (Part III) and Dutch Law: A Commentary II, Volume 2*, Kluwer Law International: [b.v.], 2006, p.171

¹⁶⁸ Butler P. *UN Law on International Sales: The UN Convention on the International Sales of Goods*. Springer: Berlin, 2009, p.155

¹⁶⁹ Torgāns K. *Saistību tiesības II daļa. Mācību grāmata*. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2008, 248. – 249.lpp.

¹⁷⁰ Bosch D., Hondinds E., van Kooten H., Schelhaas H. N. *The Principles of European Contract Law (Part III) and Dutch Law: A Commentary II, Volume 2*, Kluwer Law International: [b.v.], 2006, p.171

¹⁷¹ Honnold J. O. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. 3rd ed. Kluwer Law International: Hague, 1999, p.426-436

¹⁷² Torgāns K. zin. red. *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.)*. Mans īpašums: Rīga, 2000, 427. – 428.lpp.

¹⁷³ 2036.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 21.10.2102.]

tiesību apturēt savas saistības izpildi tik raksturīgā situācijā, kad pārdevējs nenodod pircējam lietu vai tiesības uz šo lietu.

Civillikums gan paredz tiesiskās aizsardzības līdzekli – tiesības prasīt saistības izpildi, kas vēsts uz līguma mērķa un izpildījuma sasniegšanu. Tomēr šis tiesiskās aizsardzības līdzeklis zināmā mērā saistīts ar aizskartās puses risku attiecībā uz zaudējumu rašanos – ja puse pretojas saistības izpildei un šis tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir jāsteno ar tiesas starpniecību, tad aizskartā puse uz tiesāšanās laiku zaudē savu izpildījumu (piemēram, samaksāto naudu) un cieš zaudējumus. Līdz ar to jāsecina, ka Civillikums neparedz arī alternatīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, kas ļautu sasniegt tiesību aizturēt savas saistības izpildi rezultātu.

Ierosinājumu vispārīgi paredzēt tiesības apturēt savas saistības izpildi kā tiesiskās aizsardzības līdzekli Civillikumā jau paudis asoc.prof. J. Kārklīšs,¹⁷⁴ un autore pievienojas šim viedoklim attiecībā uz pirkuma līgumiem. Autores ieskatā ir svarīgi nodrošināt līguma izpildi, jo tas ir iemesls, kāpēc puse vispār stājas līgumiskās attiecības. Tiesības apturēt savas saistības izpildi ir salīdzinoši saudzīgs tiesiskās aizsardzības līdzeklis, kas ļauj aizskartajai pusei cerēt uz līguma izpildījumu un reizē novērst zaudējumu iestāšanos.¹⁷⁵

Lai nodrošinātu tiesisko drošību un novērstu šā tiesiskās aizsardzības līdzekļa ļaunprātīgu izmantošanu, līdzīgi kā tas jau ir līgumtiesību unifikācijas dokumentos, jāparedz kritēriji, kas ļauj nošķirt situācijas, kurās tiesības apturēt savas saistības izpildi ir realizējamas. Pastāv vairākas pieejas, kā regulēt šo jautājumu. Piemēram, ELTP paredz līguma pārkāpumu dalījumu divās kategorijās – būtiskos un nebūtiskos, un atkarība no pārkāpuma būtiskuma pieļauj šā tiesiskās aizsardzības līdzekļa piemērošanu.¹⁷⁶ Savukārt VETN un DFCR paredz puses tiesības apturēt saistības izpildi līdz otra puse izpilda savu saistību, ja otrai pusei saistība ir jāizpilda reizē vai pirms pirmās puses, kā arī tad, ja pastāv šaubas par to, ka otra puse savu saistību nepildīs.¹⁷⁷ Vīnes konvencija savukārt pieļauj saistības apturēšanu, ja puse nespēj izpildīt savas saistības vai nespēj maksāt vai arī puses rīcība, sagatavojot izpildi vai realizējot līguma izpildi liek domāt par savu saistību neizpildi.

Autores ieskatā tāda pieeja, ka saistību var nepildīt tik ilgi kamēr otra puse, kurai pirmajai ir jāizpilda sava saistība, ir loģiskāka un vienkāršāk īstenojama (fakts ir viegli pierādāms), kā arī Civillikumā jau pazīstama attiecībā uz pārdevēja pienākumu nodot lietu. Savukārt būtiskāka un nebūtiskāka pārkāpuma noteikšana saistāma ar papildus kritēriju

---

¹⁷⁴ Kārklīšs J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, 139.lpp.

¹⁷⁵ Bosch D., Hondinds E., van Kooten H., Schelhaas H. N. The Principles of European Contract Law (Part III) and Dutch Law: A Commentary II, Volume 2, Kluwer Law International: [b.v.], 2006, p.171

¹⁷⁶ Article 8:103, The Principles Of European Contract Law, European Union, 2002

¹⁷⁷ Sk. VETN 116. un 136.pants, DCFR 3.grāmata 3:401.pants

noteikšanu, lai varētu nošķirt būtiskus pārkāpumus. Piemēram, Vīnes konvencijā, kad tiek runāts par vienas puses atkāpšanos no līguma, arī jāvērtē pārkāpuma būtiskums, taču pat neskatoties uz tiesu praksi, kas izveidojusies Vīnes konvencijas darbības laikā, stingra robeža starp būtiskumu un nebūtiskumu nav novilkta.¹⁷⁸ Tāpēc, ieviešot saistības apturēšanas tiesību attiecībā uz pirkuma līguma pārkāpumiem, autore ieskatā šī tiesiskās aizsardzības līdzekļa piemērošana jāparedz situācijās, kad otra puse nepilda savu saistību, kas tai jāizpilda pirmajai, neatkarīgi no tā, kura no līguma izrietošajām saistībām netiek pildīta.

Tāpat, līdzīgi kā VETN, jāparedz tiesību apturēt saistības izpildi īstenošana situācijā, kad pastāv pietiekams tiesību aizskārums risks, bet iespējami aizskartajai pusei sava saistība ir jāizpilda pirmajai. Savukārt, lai noteiktu, vai saistības neizpildes risks ir pietiekams, autore ieskatā jāizmanto Vīnes konvencijā piedāvātais kritērijs – jāvērtē otras puses rīcība sagatavojot līguma izpildi vai arī realizējot līguma izpildi. Kaut arī šāds kritērijs liek atsevišķi vērtēt katru situāciju un iznākums ir atkarīgs no lietas apstākļiem, tomēr otras puses reāla rīcība autore ieskatā ir vienkāršāk konstatējama un fiksējama. Attiecīgi tā var būt kā labs pamats puses aizdomu vai šaubu apstiprināšanai.

Nemot vērā augstāk minētos argumentus, autore ierosina paredzēt pircējam un pārdevējam tiesības apturēt savas saistības izpildi, ja otra puse pārkāpusi līgumu, ietverot Civillikumā 2030.¹ un 2037.¹ pantus šādās redakcijās:

2030.¹ (1) *Ja pārdevējs nepilda saistību, kas tam ir jāizpilda pirmajam vai vienlaicīgi ar pircēju, tad pircējs ir tiesīgs apturēt savas saistības izpildi, līdz pārdevējs izpilda savu saistību vai arī sniedz garantiju par savas saistības izpildi.*

(2) *Ja pircējam sava saistība ir jāizpilda pirmajam, pircējs var apturēt savas saistības izpildi, ja pastāv pamatotas šaubas, ka pārdevējs savu saistību nepildīs, jo 1) pārdevējs nespēj izpildīt citas savas saistības vai arī 2) pārdevēja rīcība, sagatavojot līguma izpildi liecina par savu saistību neizpildīšanu. Pircējs tādā gadījumā savas saistības izpildi var apturēt līdz brīdim, kad šīs šaubas tiek novērstas.*

(3) *Izpilde, ko pircējs var apturēt saskaņā ar šo pantu, ir visa saistību izpilde vai izpildes daļa tādā apmērā, kā to attaisno neizpilde. Ja pārdevēja saistības jāizpilda atsevišķās daļās vai tās ir citādi sadalāmas, pircējs var apturēt izpildi tikai attiecībā uz to saistību daļu, kas nav izpildīta, ja vien pārdevēja neizpilde nav tāda, ka tā attaisno visas izpildes apturēšanu no pircēja puses.*

---

¹⁷⁸ Honnold J. O. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. 3rd ed. Kluwer Law International: Hague, 1999, p.386-390

2037.¹ (1) Ja pircējs nepilda saistību, kas tam ir jāizpilda pirmajam vai vienlaicīgi ar pārdevēju, tad pārdevējs ir tiesīgs apturēt savas saistības izpildi, līdz pircējs izpilda savu saistību vai arī sniedz garantiju par savas saistības izpildi.

(2) Ja pārdevējam sava saistība ir jāizpilda pirmajam, pārdevējs var apturēt savas saistības izpildi, ja pastāv pamatotas šaubas, ka pircējs savu saistību nepildīs, jo 1) pircējs nespēj izpildīt citas savas saistības vai nespēj maksāt vai arī 2) pircēja rīcība, sagatavojot līguma izpildi liecina par savu saistību neizpildīšanu. Pārdevējs tādā gadījumā savas saistības izpildi var apturēt līdz brīdim, kad šīs šaubas tiek novērstas.

(3) Izpilde, ko pārdevējs var apturēt saskaņā ar šo pantu, ir visa saistību izpilde vai izpildes daļa tādā apmērā, kā to attaisno neizpilde. Ja pircēja saistības jāizpilda atsevišķās daļās vai tās ir citādi sadalāmas, pārdevējs var apturēt izpildi tikai attiecībā uz to saistību daļu, kas nav izpildīta, ja vien pircēja neizpilde nav tāda, ka tā attaisno visas izpildes apturēšanu no pārdevēja puses.

VI. TIESĪBAS IZBEIGT LĪGUMU

Nākamais VETN paredzētais tiesību aizsardzības līdzeklis ir stingrāks no visiem iepriekš aplūkotajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kā arī nav vairs vērsts uz tiesiskās attiecības saglabāšanu. Tieši pretēji tiesības izbeigt līgumu ir vērsta uz līguma puses atbrīvošanu no līguma, kura mērķis nevar tikt sasniegts, vai kura nokavētas vai nepilnīgas izpildes rezultātā pusei rastos pārmērīgi zaudējumi.

Šis tiesību aizsardzības līdzeklis ir pazīstams arī Civillikumā, tomēr, salīdzinot ar starptautiskajā tirdzniecībā, kā arī VETN projektā paredzēto piemērošanas sfēru/apjomu, tā regulējums ir krietni vien šaurāks. Tas bijis par iemeslu diskusijas uzsākšanai par Civillikuma 1587.panta regulējuma stingrības mazināšanu, tādējādi pielāgojoties mūsdienu saistību tiesību dinamikai.¹⁷⁹

Tiesības izbeigt līgumu, salīdzinot ar citiem iepriekš apskatītajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, ir tiesiskās aizsardzības līdzeklis, ko piemēro sarežģītākās un savā ziņā arī pusēm bezcerīgākās situācijās (situācijās, kur sekmīga līguma izpilde ir mazāk iespējama). Arī paša tiesiskās aizsardzības līdzekļa piemērošanas sekas ir letālākas – šā tiesiskās aizsardzības līdzekļa mērķis ir izbeigt jebkādas tiesiskās attiecības starp pusēm, tādējādi novēršot tiesību aizskārumu, negatīvo seku iestāšanos un zaudējumu rašanos. Ņemot vērā šos apstākļus, tiesību izbeigt līgumu kā tiesiskās aizsardzības līdzekļa piemērošana ir, salīdzinoši, ierobežotāka kā tiesību prasīt saistības izpildi vai tiesību apturēt savas saistības izpildi piemērošana.

6.1. Tiesību vienpusēji atkāpties no līguma raksturojums

Tiesības izbeigt līgumu ir vienīgais tiesību aizsardzības līdzeklis no VETN paredzētajiem, kas nav vērsts uz līguma saglabāšanu un līguma pārkāpuma seku novēršanu. Ar līguma izbeigšanu VETN saprot pušu tiesību un pienākumu, kas paredzētas līgumā, izbeigšanu, tomēr līguma izbeigšana neskar tos līguma noteikumus, kas paredz strīdu izšķiršanu vai kuru darbībai jāturpinās pat pēc līguma izbeigšanas.¹⁸⁰ Jāņem vērā, ka līguma izbeigšana neatbrīvo puses no to maksājumu veikšanas un zaudējumu atlīdzības, kas saistīti ar saistību neizpildi pirms līguma izbeigšanas.¹⁸¹

---

¹⁷⁹ ZAB „Lejiņš, Torgāns un Partneri” Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizācijas nepieciešamība un aktuālo privāttiesiskā regulējuma tendenču (UNIDROIT, ELTP) iespējamā ietekme uz Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizāciju. Rīga: [B.i.], 2007

¹⁸⁰ 8.panta pirmā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹⁸¹ Turpat, 8.panta otrā daļa

Līguma izbeigšana, ja saistību izpilde ar līgumu ir paredzēta atsevišķās daļās vai ir dalāma, ja ir iespējams noteikt proporcionālu cenas daļu vai kā citādi nodalāma, var notikt tikai attiecībā uz neizpildītās saistības daļu.¹⁸² Tomēr šāda iespēja nevar tikt izmantota, ja saistības pārkāpums ir būtisks attiecībā uz visu līgumu kopumā.¹⁸³

Līguma izbeigšana kā tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir piemērojama trīs situācijās: 1) ja saistības neizpilde ir būtiska; 2) ja saistība nav pildīta, neskatoties uz papildus piešķirto laiku tās izpildei; 3) ja skaidrs, ka saistība netiks pildīta.

6.1.1. Līguma izbeigšana, ja saistības neizpilde ir būtiska

VETN 114.pants (attiecībā uz pārdevēja saistības neizpildi) un 134.pants (attiecībā uz pircēja saistības neizpildi) paredz līguma pusēm tiesības izbeigt līgumu, tādējādi izbeidzot pušu tiesības un pienākumus, kas izriet no līguma, ja otras puses līguma neizpilde ir būtiska. VETN 87.pants paredz, ka saistības neizpilde ir būtiska, ja tā ievērojami liedz otrai pusei to, ko tai bija tiesības sagaidīt saskaņā ar līgumu vai arī tai ir tāds raksturs, ka nevar paļauties uz saistību neizpildījušās puses saistību izpildi nākotnē.

Plašākus skaidrojumus prasa vairāki jēdzieni, kas izmantoti būtiskas saistību neizpildes raksturošanai. Attiecībā uz pirmo būtisko saistības pārkāpumu veidu ir neskaidri formulējumi „ievērojami liedz” un „ko bija tiesības sagaidīt saskaņā ar līgumu”, jo pašā VETN nav dotas nekādas vadlīnijas, kā šos jēdzienus novērtēt. Tomēr, ņemot vērā, ka būtiska līguma pārkāpuma definīcija, kas dota VETN 87.panta a.apakšpunktā ir praktiski identiska ar Vīnes konvencijas 25.pantā definētajam būtiskam līguma pārkāpuma, Vīnes konvencijas 25.panta skaidrojumi būtu izmantojami, lai noteiktu saturu VETN 87.panta a.apakšpunktam.

Līdzīgi kā VETN arī pati Vīnes konvencija nesniedz nekādu skaidrojumu jēdzieniem, kas izmantoti būtiska līguma pārkāpuma definēšanai, tāpēc 25.pants ir ļoti kritizēta norma.¹⁸⁴ Vīnes konvencijā būtiska pārkāpuma raksturošanai tiek izmantoti šādi jēdzieni: ievērojams kaitējums (substantial detriment) un līgumiskas ekspektācijas (contractual expectation).¹⁸⁵ Attiecībā uz ievērojamu kaitējumu ir secināts, ka šis jēdziens ir plašāks nekā zaudējumu jēdziens, tādējādi, lai noteiktu, vai līguma pārkāpums ir būtisks, ekonomiskais zaudējums, ko cieš aizskartā līguma puse nav vienīgais elements, kas vērtējams ievērojama kaitējuma

¹⁸² 117.panta pirmā daļa, 137.panta pirmā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹⁸³ Turpat, 117.panta otrā daļa, 137.panta otrā daļa

¹⁸⁴ Graffi L. Case Law on the Concept of „Fundamental Breach” in the Vienna Sales Convention, pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/graffi.html>, [aplūkots: 23.03.2013.]

¹⁸⁵ Sk. angļu valodas versiju Vīnes konvencijai, Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=44192> [aplūkots 21.04.2013.]

noteikšanā.¹⁸⁶ Tomēr tiesu praksē parasti tiek vērtēts tikai pārkāpuma nozīmīgums un saistītais ekonomiskais zaudējums.¹⁸⁷

Tikpat nozīmīgs kritērijs būtiska līguma konstatēšanai ir tas, vai pusei liegtas tiesības saņemt to, ko viņa ir ieinteresēta saņemt līguma izpildes rezultātā. Starptautiskajā tirdzniecībā pusēm ir tiesības pašām līgumā noteikt, kas uzskatāms par būtisku līguma pārkāpumu, un kas nē. Tomēr ir pieņemts, ka neatkarīgi no pušu vienošanās līguma pārkāpums ir būtisks, ja pircējs nevar izmantot preces tā, kā viņš to bija ieplānojis, vai arī puse zaudē interesi saņemt līguma izpildījumu.¹⁸⁸

Neskatoties uz to, ka gan tiesu praksē, gan doktrīnā ir vairākkārtīgi mēģināts izskaidrot būtiska līguma pārkāpuma noteikšanas kritērijus, tas attiecībā uz Vīnes konvencijas regulējumu vēl nav izdevies. Pie vainas ir pārāk plašā būtiska līguma pārkāpuma definīcija, kas interpretētajam dod plašas iespējas variēt jēdziena tvērumu. Tāpēc katrā konkrētā gadījumā, lai noteiktu, vai iestājies būtisks līguma pārkāpums, ir jāpēta tiesu prakse līdzīgās lietās. Jānorāda, ka attiecībā uz VETN tiesu prakses nav, kā arī nav nekādu citu instrumentu, kā noteikt būtisku līguma pārkāpumu. Šī kritērija neskaidrība varētu būt viens no iemesliem, kāpēc atturēties no VETN piemērošanas no pirkuma līguma izritošo attiecību regulēšanai līdz prakses attīstības gaitā būs attīstīts būtiska līguma pārkāpuma skaidrojums.

Pievēršoties paša VETN formulējuma analīzei, autores ieskatā formulējums „ko bija tiesības sagaidīt saskaņā ar līgumu” daļēji palīdz noskaidrot pirkuma līguma definīcija. Saskaņā ar to pircējam ir tiesības sagaidīt, ka viņam tiks nodotas īpašumtiesības uz iegādāto preci, kā arī saņemt piegādi (jebšu pašu preci).¹⁸⁹ Turpretī VETN 91.pants nosauc pārdevēja galvenās saistības un to starpā ir vēl citi pārdevēja pienākumi, kas attiecīgi rada arī pircēja tiesības izpildīt šīs saistības (ja ir runa par saistības izpildes pieprasīšanu VETN 110.panta kontekstā). Attiecīgi rodas jautājums, vai preces neatbilstība līguma noteikumiem var būt arī būtisks līguma pārkāpums?

Vīnes konvencijā preces atbilstībai līguma noteikumiem risināta tādējādi, ka paredzēta arī noteiktu tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošana, ja preces neatbilstība līguma noteikumiem ir būtiska. Piemēram, līgumam neatbilstošu preci var prasīt apmainīt tikai tad, ja neatbilstība ir būtiska,¹⁹⁰ savukārt attiecībā uz līguma laušanu, pircējam ir tiesības īstenot šādu tiesiskās aizsardzības līdzekli tikai tad, ja preces neatbilstība līguma noteikumiem veido

---

¹⁸⁶ Graffi L. Case Law on the Concept of „Fundamental Breach” in the Vienna Sales Convention, pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/graffi.html>, [aplūkots: 23.03.2013.]

¹⁸⁷ Turpat.

¹⁸⁸ Turpat.

¹⁸⁹ 2.panta k.apakšpunkts, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹⁹⁰ 46.pants, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=44192> [aplūkots 21.04.2013.]

būtisku līguma pārkāpumu.¹⁹¹ Tādējādi jāsecina, ka ne jebkura preces neatbilstība līguma noteikumiem ir būtiska vai veido būtisku līguma pārkāpumu Vīnes konvencijas izpratnē, un tādējādi pircējam dod tiesības izmantot kādus tiesiskās aizsardzības līdzekļus.

Šajā ziņā VETN regulējums ir precīzāks un skaidrāks, jo jebkura preces neatbilstība līguma noteikumiem pircējam rada tiesības prasīt šīs neatbilstības novērst.¹⁹² Tomēr preces neatbilstība līguma noteikumiem nav būtisks līguma pārkāpums. Autores ieskatā, ņemot vērā būtiska līguma pārkāpuma definīciju VETN, atsevišķos gadījumos preces neatbilstība varētu gan būt būtisks līguma pārkāpums, kas ļauj pircējam no līguma atkāpties. Tomēr vismaz esošajā VETN redakcijā pietrūkst kritēriju preces neatbilstības būtiskuma novērtēšanai.

Attiecībā uz tādu saistības neizpildi, kas ievērojami liedz otrai pusei to, ko tai bija tiesības sagaidīt saskaņā ar līgumu, noteikts, ka līguma noslēgšanas brīdī saistības neizpildošā puse neparedzēja vai nevarēja paredzēt šādu rezultātu.¹⁹³ Šis ir veids, kā, arī piemērojot Vīnes konvenciju, puse var izvairīties no līguma laušanas un saistību izbeigšanas. Tomēr arī līguma pārkāpuma paredzamība ir diezgan neskaidrs un komplekss jautājums.

Attiecībā uz VETN 87.panta precizēšanu arī Eiropas tiesību institūts ir izteicis savus ierosinājumus, tomēr tie vairāk skar līguma pārkāpuma definīciju, nevis būtiska līguma pārkāpuma definīciju, kas vispār nav mainīta. Eiropas tiesību institūts ierosina izvairīties no līguma pārkāpumu uzskaitījuma, kas esot pārāk šaurs un attiecas tikai uz galvenajām saistībām, kas pusēm izriet no līguma.¹⁹⁴ Eiropas tiesību institūta piedāvātā definīcija ir šāda: „Saistības neizpilde ir jebkurš neveiksmīgs mēģinājums izpildīt saistību un ietver atliktu saistības izpildi un jebkuru citu saistības izpildi, kas netiek izpildīta saskaņā ar līguma noteikumiem.”¹⁹⁵ Tomēr pie šādas definīcijas autores ieskatā kā būtiski līguma pārkāpumi, kas pēc savas būtības ir nebūtiskiem līguma pārkāpumiem. Tas savukārt izjauktu sākotnēji VETN iestrādāto sistēmu, ka mazāk nozīmīgu līguma pārkāpumu gadījumā puses piemēro tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kas vērsti uz līguma izpildes panākšanu.

6.1.2. Līguma izbeigšana, ja piegāde netiek izpildīta papildus piešķirtajā laikā

Kā jau noskaidrots iepriekšējā sadaļā, ja saistības pārkāpums pats par sevi nav būtisks, tad pirkuma līguma puses nevar izmantot tiesības atkāpties no līguma. Tomēr šādā gadījumā

¹⁹¹ 51.panta otrā daļa, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=44192> [aplūkots 21.04.2013.]

¹⁹² Sk. darba IV.nodaļu

¹⁹³ 87.panta otrās daļas a.apakšpunkts, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹⁹⁴ European Law Institute Statement on the Proposal for a Regulation on a Common European Sales Law COM(2011) 635 final, p.270

¹⁹⁵ Ibid., Article 121 proposal for Article 87

pusēm ir vairāki citi tiesiskās aizsardzības līdzekļi, ko var izmantot savu tiesisko interešu aizsardzībai, kā tiesības pieprasīt līguma izpildi, vai apturēt saistības izpildi un prasīt zaudējumu atlīdzību. Savukārt, ja kāds no šiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem nespēj nodrošināt tiesību aizskāruma novēršanu, tad puses jau var piemērot šo stingrāko tiesiskās aizsardzības līdzekli.

VETN 115.panta pirmā daļa pircējam un 135.panta pirmā daļa pusei paredz tiesības izbeigt līgumu tādas saistības neizpildes gadījumā, kas pati nav būtisks līguma pārkāpums, ja tā puse, kuras tiesības ir aizskartas, nosūta paziņojumu ar saprātīgu papildu termiņu saistības izpildei, bet otra puse šajā termiņā neveic izpildi. Pircējam šādas tiesības ir tikai piegādes kavējuma gadījumā, bet pārdevējam pircēja kavētā saistība nav konkretizēta, tāpēc pārdevējs var īstenot savu tiesību jebkurā no VETN 123.panta pirmajā daļā nosaukto saistību neizpildes gadījumā.

Papildu termiņa saprātīguma novērtējums ir atkarīgs no pārdevēja, ja līguma pārkāpējs ir pārdevējs, un no pircēja, ja līguma pārkāpējs ir pircējs. Saprātīgs ir tāds termiņš, pret kuru bez nepamatotas kavēšanās saistību pārkāpusī puse neiebilst.¹⁹⁶ Ja pirkuma līgums ir noslēgts starp tirgotāju un patērētāju, tad šis termiņš nedrīkst būt īsāks par 30 dienām, kā tas paredzēts VETN 167.panta otrajā daļā. Tādējādi VETN 115. un 135.pants darbojas kā pāreja no uz līguma izpildi vērstiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un saistības izbeigšanu vērstu tiesiskās aizsardzības līdzekli.

Pirkuma līguma izbeigšanu šādā situācijā var panākt divējādi – nosūtot par to atsevišķu paziņojumu, vai arī paziņojumā par papildus termiņa noteikšanu saistības izpildei paredzēt automatisku saistības izbeigšanu, ja pārkāpumu izdarījusī puse papildus termiņā saistību neizpilda. Tādā gadījumā līguma izbeigšana stājas spēkā pēc termiņa notecēšanas bez papildus paziņojuma.¹⁹⁷

6.1.3. Līguma izbeigšana, ja paredzama saistības neizpilde

Trešais gadījums, kad līguma pusei pastāv iespēja vienpusēji izbeigt līgumu pirms izpildei paredzētā termiņa, ir tad, kad ir skaidrs, ka saistības netiks izpildītas.¹⁹⁸ To, vai ir skaidrība, ka saistība netiks izpildīta, var noteikt, ja otra puse ir paziņojusi par to, vai arī tas ir skaidrs no citiem apstākļiem. Turklāt ir pieprasīts, ka šai neizpildei ir jābūt būtiskai, tātad atbilstoši VETN 87.panta otrās daļas kritērijiem. VETN nedod skaidrojumu tam, kas var būt tādi apstākļi, kas var liecināt par to, ka otra puse savu saistību neizpildīs. No vienas puses ir

---

¹⁹⁶ 115.panta otrā daļa, 135.panta otrā daļa, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

¹⁹⁷ Turpat, 135.panta trešā daļa, 117.panta trešā daļa,

¹⁹⁸ Turpat, 116.pants, 136.pants

labi, ka regulējumam ir plašas robežas, jo tādējādi ir plašākas iespējas šo normu piemērot pušu attiecību regulēšanai. No otras puses šis būs vēl viens punkts, kas raisīs strīdus praksē.

Līdzīgs noteikums ir paredzēts arī Vīnes konvencijas 72.panta pirmajā daļā – ja pirms līguma izpildes datuma kļūst skaidrs, ka viena no pusēm izdarīs būtisku līguma pārkāpumu, otrai pusei ir tiesības paziņot par līguma laušanu. Arī šeit ir divi priekšnoteikumi tiesiskās aizsardzības līdzekļa izmantošanai – 1) ir jābūt skaidram, ka saistība netiks pildīta un 2) saistības neizpilde ir būtisks līguma pārkāpums.¹⁹⁹ Viens no veidiem kā panākt skaidrību, ka līgums netiks pildīts, vērtējot Vīnes konvencijas 72.panta pirmo un trešo daļu kopsakarā, ir, saņemot paziņojumu no otras puses, ka saistība netiks pildīta, lai gan šaubīgs varētu būt jautājums par šāda paziņojuma noteiktību.²⁰⁰ Vērtējot Vīnes konvencijas pieņemšanas vēsturiskos apstākļus, šāda norma iespējams pieņemta, lai risinātu situācijas, kur viena puse pēc līguma noslēgšanas piedāvā otrai pusei būtiskus līguma grozījumus, turklāt neieņemot atteikumu vai grozījumu modifikācijas.²⁰¹ Vēlāk, attīstot normas piemērošanas praksi, izveidojies viedoklis, ka skaidrību par to, ka līgums netiks pildīts, vieš puses īstenotas darbības, kas pielīdzināmas atteikumam pildīt saistību, piemēram, „kļūdaina” preces pārdošana trešajai personai, kam bija jāpiegādā preces pircējam, vai arī ražotnes pārdošana, kurā bija plānots ražot pircēja pasūtītās preces. Iespējams, ka līdzīgi gadījumi ir domāti arī iestrādājot šādu noteikumu VETN, tomēr autores ieskatā pašreizējais VETN 87.panta regulējums ir neskaidrs un sarežģīti īstenojams dzīvē. Turklāt attiecīgajā situācijā pusei ir iespēja panākt vēlamo rezultātu arī izmantojot VETN 115. un 135.pantā ietvertu shēmu.

6.2. Tiesību vienpusēji izbeigt līgumu regulējums Civillikumā

Vispārīgais princips *pacta sunt servanda* paredz, ka līgumi ir jāpilda un nav pieļaujama atkāpšanās no tā, arī ne tad, ja darījumam piemīt sevišķs smagums, ne arī vēlāk radušos izpildījuma grūtību dēļ un pat tad, ja otra puse līgumu nepilda.²⁰² Atkāpšanās no līguma nav pieļaujama pat tad, ja puse sedz visus zaudējumus. Šis pamatprincips ir paredzēts arī attiecībā uz pirkuma līgumu, nosakot, ka vienpusēja atkāpšanās no pirkuma līguma nav atļauta pat tad, ja otra puse neizpilda savu saistību.²⁰³ Tomēr iespēja atkāpties no līguma nav

¹⁹⁹ J. Herbots editor / R. Blanpain general editor, International Encyclopaedia of Laws - Contracts, Suppl. 29 (December 2000), Lookofsky J. The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Article 72, Available: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/loo72.html> [last visited: 23.03.2013.]

²⁰⁰ John O. Honnold, Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention, 3rd ed. (1999), Article 72 Avoidance Prior to the Date for Performance, p.438

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 117.-118.lpp.

²⁰³ 2039.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 21.04.2103.]

izslēgta pilnībā un ir pieļaujama gadījumos, kad tā ir pamatota ar līguma raksturu, ja to atļauj likums vai arī puses šādu tiesību sev ir pielīgušas.²⁰⁴

Tomēr Civillikuma 2040.pants attiecībā uz pirkuma līgumiem paredz iespēju vienai līguma pusei prasīt līguma atcelšanu (t.i. vērsties tiesā ar prasību atcelt līgumu), kaut gan faktiski šis uzskaitījums ir tikai Civillikuma citos pantos minēto iespēju kopsavilkums.²⁰⁵ Šajā uzskaitījumā ietilpst: 1) tāda līguma atcelšana, kur viena puse ar ļaunprātību, viltu vai spaidiem piedabūta noslēgt līgumu (1461., 1467.pants), 2) ja pirktajai lietai ir trūkumi (1620.pants), 3) ja līgumā pielīgta tiesība vienpusēji atkāpties no līguma (1589.pants, bet it īpaši attiecībā uz pirkuma līgumu 2047., 2065.pants), 4) ja viena puse cieš pārmērīgu zaudējumu (2042. un turpmākie panti) vai arī 5) ja nokavējuma dēļ viena puse nav ieinteresēta līguma izpildījumā (1663.pants). No šiem instrumentiem praksē puses lielākajā daļā līgumu cenšas paredzēt iespēju vienpusēji atkāpties no līguma dažādu iemeslu dēļ, bet visbiežāk – gadījumos, kad otra puse nepilda savu saistību.²⁰⁶

6.2.1. Līguma atcelšana, ja līgums noslēgts ļaunprātības, viltus vai spaidu iespaidā

Civillikuma 2040.panta 1.apakšpunktā nosauktie iemesli pirkuma līguma atcelšanas prasīšanai ir saistīti ar gribas izteikumu trūkumiem. Gribas izteikumu trūkumu regulējums ir attiecināms pat ne tikai uz līgumiem, bet uz darījumiem vispār, tāpēc Civillikumā tas atrodas Saistību tiesību daļas sākumā pirms speciālā darījumu un līgumu regulējuma.

Ar viltu saskaņā ar Civillikuma 1456.pantu saprot otras personas prettiesisku maldinājumu, lai viņu piedabūtu izdarīt viņas interesēm pretēju darbību vai atturēties no tās. Viltus var izpausties dažādi, kā, piemēram, nepatiesu ziņu sniegšana, darījumam būtisku faktu noklusēšana, liela mēroga mahinācijas, pat krāpšana, kurai ir kriminālnoziedzuma sastāvs.²⁰⁷ Lai noteiktu, vai darījums noslēgts otras personas prettiesiska maldinājuma dēļ, jākonstatē četri viltus priekšnoteikumi: 1) maldinājums, 2) cēloniskais saturs starp maldinājumu un maldinātās personas gribas izteikumu, 3) maldinājuma prettiesiskums un 4) tīšs (apzināts) maldinājums.²⁰⁸ Ja, veicot viltus esamības testu konstatēts, ka darījums ir noslēgts viltus iespaidā, tad tikai tā persona, kas pievilta, var apstrīdēt šo darījumu.²⁰⁹

²⁰⁴ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000, 118.lpp.

²⁰⁵ Turpat, 430.lpp.

²⁰⁶ sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 7.decembra spriedums lietā Nr.SK-289/2011

²⁰⁷ Balodis K. Ievads civiltiesībās, Apgāds Zvaigzne ABC: Rīga, 2007, 267.lpp., Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 54.lpp.

²⁰⁸ Balodis K. Ievads civiltiesībās, Apgāds Zvaigzne ABC: Rīga, 2007, 269.lpp.

²⁰⁹ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 55.lpp.

Savukārt spaidi saskaņā ar Civillikuma 1463.pantu ir darījuma dalībnieka gribas ietekmēšana ar fizisku varu vai ar draudiem, tādējādi radot personā bailes. Ja persona ietekmēta ar fizisku varu, tad vispār nevar būt runa par darījuma spēkā esamību, jo trūkst brīva gribas izteikuma.²¹⁰ Turpretī, ja pret personu izmantoti draudi, tad tomēr persona, kaut arī nebrīvi, izdara gribas izteikumu, kuru var raksturot kā neatbilstošu personas patiesajai gribai.²¹¹ Tāpēc attiecībā uz draudu iespaidā noslēgtu darījumu nevar uzskatīt, ka tas nav spēkā no noslēgšanas brīža, bet gan vērtēt tā atcelšanu pēc piespiestās personas pieprasījuma.

Lai noskaidrotu, vai darījums noslēgts draudu iespaidā, jākonstatē šādu trīs priekšnoteikumu iestāšanās: 1) nelabvēlīgu seku piedraudējums, 2) draudu prettiesiskums, 3) cēloniskais sakars starp piedraudējumu un piespiestās personas iesaistīšanos darījumā.²¹² Ja šie priekšnoteikumi ir iestājušies, piespiestā persona var pieprasīt darījuma atzīšanu par spēkā neesošu.²¹³

Arī VETN, ņemot vērā, ka tam kā pastāvīgam un neatkarīgi piemērojamam instrumentam ir jāparedz pēc iespējas vairāku ar pirkuma līguma saistītu jautājumu risinājums, ir regulēts jautājums par gribas trūkumiem. Kā gribas trūkuma iemesli minēta maldība, krāpšana, draudi un negodīga izmantošana un visos šajos gadījumos paredzēta iespēja pusei atkāpties no līguma (nevis prasīt tā izbeigšanu).²¹⁴ Tomēr atkāpšanās no līguma maldības, krāpšanas, draudu vai negodīgas izmantošanas dēļ nevar tikt uzskatīta par tiesiskās aizsardzības līdzekli, jo gluži piemērojama tiesiskajām attiecībām nevis līguma pārkāpuma gadījumā, bet jau tāpēc vien, ka līguma noslēgšana ir apšaubāma gribas trūkumu dēļ.

6.2.2. Līguma atcelšana pirtās lietas trūkumu dēļ

Civillikuma 1593.pants paredz, ka atlīdzināmā atsavinājuma līgumā (arī pirkuma līgumā) atsavinātājam (pirkuma līgumā – pārdevējam) jānes atbildība pret ieguvēju par to, ka lietu neattiesās un ka lietai nav nekādu apslēptu trūkumu un ir visas labās īpašības, kādas apgalvotas vai pieņemtas. Savukārt Civillikuma 2040.panta otrā daļa paredz, ka pirkuma līgumu var atcelt pirtās lietas trūkumu dēļ, jo attiesājuma iespējamība kā tāda neparedz iespēju līgumu atcelt, bet gan tikai zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu.²¹⁵

²¹⁰ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 56.lpp.

²¹¹ Balodis K. Ievads civiltiesībās, Apgāds Zvaigzne ABC: Rīga, 2007, 273.lpp.

²¹² Turpat, 274.lpp.

²¹³ 1467.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 21.04.2103.]

²¹⁴ 48. – 51.pants, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

²¹⁵ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 129.lpp.

Saskaņā ar Civillikuma 1612.panta noteikumiem atsavinātājs (pārdevējs) atbild par atsavinātās lietas tādiem trūkumiem un vainām, ko viņš zinājis un nav uzrādījis, gan arī par viņam nezināmiem apslēptiem trūkumiem. Atbildība par lietas trūkumiem var izpausties divējādi atkarībā no atsavinātāja subjektīvās attieksmes pret noklusējuma faktu.²¹⁶ Ja atsavinātājs ļaunā nolūkā noklusējis vai apslēpis viņam zināmos lietas trūkumus, tad viņam lietas ieguvējam ir jāatlīdzina visi zaudējumi.²¹⁷ Savukārt visos pārējos gadījumos lietas ieguvējam ir tiesības pēc savas izvēles prasīt vai nu līguma atcelšanu vai lietas cenas samazināšanu.²¹⁸

Saskaņā ar Civillikuma 1622.panta noteikumiem līguma atcēluma prasības mērķis ir, lai pārdoto lietu ņemtu atpakaļ un atdotu par to saņemto maksu vai citu pretizpildījumu. Attiecībā uz pirkuma līguma atcelšanu atsavinātās lietas trūkumu dēļ var vilkt paralēles ar VETN regulēto pirkuma līguma atcelšanu līguma būtiska pārkāpuma dēļ. VETN piemērošanas gadījumā gan situācijas risināšana nebūtu tik kategoriska – sākumā tiktu vērtēts, vai preces neatbilstība veido būtisku līguma pārkāpumu. Ja preces neatbilstība līgumam nav būtisks līguma pārkāpums, tad pircējs var aizsargāt savas aizskartās tiesības, prasot saistības izpildi, kas var ietvert preces trūkumu novēršanu vai arī preces aizstāšanu.²¹⁹ Bet, ja preces neatbilstība līgumam veido būtisku līguma pārkāpumu, vai arī pēc papildus termiņa notecēšanas pārdevējs nav saistību izpildījis, tad un tikai tad var runāt par līguma laušanu.²²⁰

Autores ieskatā VETN regulējums gadījumā, kad prece neatbilst līguma noteikumiem, ir saudzīgāks un vairāk vērsts uz saistības saglabāšanu kā Civillikuma regulējums. Turklāt jāuzsver, ka šis nav vienīgais gadījums, kad puse var prasīt līguma atcelšanu – līdzās šim gadījumam ir vairākas citas situācijas, kurās pircējs var atkāpties no līguma, kā arī pārdevējam ir paredzētas atkāpšanās tiesības, ja pircējs nepilda saistību.²²¹

Saskaņā ar Civillikuma 1620.panta otro daļu ieguvējam pastāv arī iespēja līguma atcelšanas vietā izvēlēties preces cenas samazinājumu. Šādas prasības mērķis ir samazināt cenu vai citu kādu pretizpildījumu tādā mērā, par cik mazāk par lietu tiktu dots, ja būtu zināmi tās trūkumi.²²² Attiecībā uz cenas samazināšanu nav doti kritēriji, kā noteikt atbilstošu cenas samazinājumu, un to arī būtu grūti izdarīt, ņemot vērā, ka cena ir pušu vienošanās jautājums

²¹⁶ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 135.lpp.

²¹⁷ 1620.panta pirmā daļa, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 21.04.2103.]

²¹⁸ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 135.lpp.

²¹⁹ 110.pants, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

²²⁰ Turpat, 114., 115.pants

²²¹ sk. darba 6.1.apakšnodaļu

²²² Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 137.-138.lpp.

un ir grūti noteikt, kāda būtu pušu attieksme pret lietu un cenu, ja trūkumi būtu zināmi.²²³ Vienīgais noteikums attiecībā uz cenas samazināšanas prasību ir paredzēts Civillikuma 1626.pantā, nosakot, ka ieguvējs uz cenas samazinājuma prasības rēķina nedrīkst iedzīvoties jebšu gūt peļņu.

Tiesības prasīt cenas samazinājumu kā atsevišķs pircēja tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir paredzēts arī VETN 120.pantā. Pircējam, kas pieņem līgumam neatbilstošu saistības izpildi (šeit nav konkretizēts, ka tā būtu tieši lietas neatbilstība līgumam), var samazināt cenu proporcionāli neatbilstošās izpildes rezultātā saņemtās vērtības samazinājumam izpildes brīdī, salīdzinot ar vērtību, kas būtu saņemta atbilstošās izpildes rezultātā. Kaut arī pants sākumā runā par izpildi, nekonkretizējot, par kuru pārdevēja saistības izpildi ir runa, tālākais normas teksts liek secināt, ka runa ir par līgumam neatbilstošu preci, uzsvāru liekot uz tās vērtības samazināju, salīdzinot ar līgumam atbilstošas preces piegādi. Autores ieskatā šāds normas formulējums izvēlēts, lai tiesības prasīt cenas samazināšanu pircējam būtu arī gadījumā, kad preces vērtība ir samazinājusies novēlotas piegādes dēļ.

6.2.3. Līguma atcelšana, ja viena puse cieš pārmērīgu zaudējumu

Civillikuma 2015.pants pieļauj iespēju saglabāt pirkuma līgumu, kur pirkuma maksa neatbilst priekšmeta vērtībai, nosakot, ka līgums paliek spēkā arī tad, ja lieta pārdota zem tās īstās vērtības vai virs tās. Pirkuma cena līgumā var būt atkarīga no tirgus konjunktūras, pircēja vajadzības pēc preces, pārdevēja vēlmes preci pēc iespējas pārdot, kā arī no pušu personiskajām attiecībām, tāpēc parasti pēc līguma noslēgšanas strīdi par cenu vairs nav pieļaujami.²²⁴ Neskatoties uz to, Civillikums paredz pārdevējam tiesības prasīt līguma atcelšanu pārmērīga zaudējuma dēļ. Tomēr šāda tiesība pārdevējam ir paredzēta tikai tad, ja pārdevējs var pierādīt, ka zaudējums radies otras puses ļaunprātīgas rīcības dēļ²²⁵ vai arī, ja zaudējums radies tādēļ, ka lietas vērtība ir mainījusies laika periodā līdz atpakaļpirkuma termiņam.²²⁶

Civillikuma 2042.pants paredz pusēm tiesību prasīt pirkuma līguma atcelšanu tādā gadījumā, ja tā attiecīgā pirkuma līguma dēļ cieš pārmērīgu zaudējumu. Pārmērīgu zaudējumu pārdevējam rada pirkuma maksa, kas nesasniedz pat ne pusi no lietas parastās vērtības, savukārt pircējam pārmērīgu zaudējumu rada samaksāta pirkuma maksas, kas vairāk kā divas reizes pārsniedz lietas īsto vērtību. Strīdīgs ir jautājums, ko saprast ar lietas parasto vērtību.

²²³ Torgāns K. Saistību tiesības I daļa. Mācību grāmata, Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006, 233.lpp.

²²⁴ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 431.lpp.

²²⁵ 2043.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 21.04.2103.]

²²⁶ Turpat, 2056.pants

Prof. V. Sinaiskis izšķir divus jēdzienus – 1) lietas īstā vērtība un 2) lietas parastā vērtība. Tomēr viņš nesaskata atšķirību starp šiem diviem jēdzieniem un uzskata, ka lietas parastā vērtība ir tā, kas ir lietas īsta vērtība.²²⁷ Savukārt K. Erdmans uzskata, ka formulējums lietas „īstā vērtība” ir neveiksmīgs, jo to nevar noteikt objektīvi. Tā vietā viņš iesaka noteikt preces tirgus vērtību, jo to var noteikt tirgū.²²⁸ Autore piekrīt, ka tirgus vērtību lietai ir vieglāk noteikt, tomēr būtu nepareizi tirgus vērtību uzskatīt par lietas patieso vērtību. Ņemot vērā uzceļojumus, gan pieprasījumu pēc konkrētās lietas, tirgus cena bieži vien var izrādīties krietni lielāka par tās pašizmaksu, kas tādā gadījumā varētu būt tuvāka lietas patiesajai cenai.

Ja pārdevējs spēj pierādīt to, ka preces cena nesasniedz pat ne pusi no lietas parastās vērtības, kā arī ierādījis to, ka pircējs rīkojies ļaunā nolūkā, pircējam tomēr ir iespēja novērst pirkuma līguma atcelšanu. Civillikuma 2042.pants paredz pircējam tiesības piemaksāt pie sākotnējās pirkuma maksas tādu summu, kas kopā ar jau samaksāto sasniegtu lietas īsto vērtību. Savukārt pārdevējs pirkuma līguma atcelšanu var novērst, pazeminot pirkuma maksu līdz lietas parastai vērtībai.²²⁹

VETN par līdzīgu risinājumu tieši nerunā. Autores ieskatā gan VETN, gan Civillikuma ietvaros tādas situācijas regulēšanai, kur ir strīd par preces vērtību un cenu vienas līguma puses ļaunprātības dēļ, var risināt, izmantojot normas par gribas trūkumiem. VETN konkrēti runā par līgumiem, kas noslēgti otras puses ļaunprātības rezultātā,²³⁰ savukārt no Civillikuma normām varētu piemērot tās, kas attiecas uz darījumiem, kas noslēgti maldības vai viltus iespaidā. Tomēr, jānorāda, ka sekas, piemērojot maldības vai viltus gadījumiem paredzēto regulējumu, varētu sanākt negatīvākas, ka pie Civillikuma 2042.panta. Maldības un viltus gadījumā pusēm nav iespējas saglabāt darījumu, novēršot cenas neatbilstību preces vērtībai, kā tas ir pieļauts pirkuma līgumā saskaņā ar Civillikuma 2042.panta noteikumiem.

6.2.4. Līguma atcelšana, ja nokavējuma dēļ puse zaudē interesi līguma izpildījumā

Nokavējums ir saistības izpildīšanas (parādnieka nokavējums) vai izpildījuma pieņemšanas (kreditora nokavējums) prettiesīgs novilcinājums.²³¹ Civillikuma 2040.pants paredz iespēju pirkuma līguma gadījumā, ja puse, kurai jāizpilda (nevis jāpieņem) saistība,

²²⁷ Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības., Latvijas juristu biedrība: Rīga, 1996, 202.lpp.

²²⁸ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 431.lpp. atsaucoties uz Эрдман К. Обязательственное Право Губерний Прибалтийских, 1908, с.371

²²⁹ Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 431.lpp.

²³⁰ 49.-51.pants, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

²³¹ 1651.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 21.04.2103.]

prasīt līguma atcelšanu. Pamatnoteikums attiecībā uz saistības izpildes nokavējumu paredz, ka parādnieka (puses, kurai jāizpilda saistība) nokavējums neizbeidz viņa saistību; tieši pretēji – parādnieka saistība paliek spēkā.²³² Ar parādnieku pirkuma līguma gadījumā varētu uzskatīt to pusi, kurai jāveic pirkuma līguma izpildei raksturīgais izpildījums – cenas samaksa, lietas nodošana.

Nokavējuma gadījumā kreditoram (saistības izpildījuma saņēmējam) saskaņā ar Civillikuma 1663.panta noteikumiem tiek paredzēta iespēja prasīt līguma atcelšanu, ja nokavējuma dēļ viņš vairs nav ieinteresēts līguma izpildījumā. Neieinteresētībai līguma izpildījumā ir jābūt objektīvai, un to var noteikt pēc tā, vai interese ir zudusi nevis paša nokavējuma dēļ, bet gan citu apstākļu dēļ.²³³ Pie šādiem apstākļiem var minēt kreditora kļūdu, nosakot preču pieprasījuma prognozes.²³⁴

Arī runājot par saistības izpildes nokavējumu, VETN regulējums ir, ja ne labvēlīgāks aizskartajai pusei, tad vismaz vieglāk piemērojams, jo priekšnoteikumi tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošanai ir skaidrāki un vieglāk nosakāmi. Kā jau tas skaidrots iepriekš, termiņa kavējuma gadījumā pusei uzreiz ir divas rīcības iespējas atkarībā no līguma pārkāpuma būtiskuma. Ja saistības izpildes termiņa kavējums veido būtisku līguma pārkāpumu, puse uzreiz var vienpusēji atkāpties no līguma.²³⁵ Savukārt, ja termiņa kavējums pats par sevi neveido būtisku līguma pārkāpumu, tad aizskartajai pusei ir tiesības noteikt saprātīgu termiņu saistības izpildei, bet, ja pēc termiņa notecējuma saistība vēl nav izpildīta, vienpusēji atkāpties no līguma.²³⁶

Apkopjot pušu tiesību vienpusēji atkāpties no līguma, ja otra puse ir izdarījusi līguma pārkāpumu regulējumu Civillikumā un VETN salīdzinājuma rezultātus, jāsecina, ka novērojamas būtiskas atšķirības pušu iespēju apjomā:

Nr. p.k.	Tiesiskās aizsardzības līdzeklis	Regulējums VETN	Regulējums Civillikumā
1.	Tiesības izbeigt līgumu, ja saistības neizpilde ir būtiska	+	-
2.	Tiesības izbeigt līgumu, ja	+	-

²³² Torgāns K. visp. zinātniskajā red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Mans īpašums: Rīga, 2000, 158.-159.lpp.

²³³ Torgāns K. Saistību tiesības I daļa. Mācību grāmata, Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006, 224.lpp.

²³⁴ Turpat.

²³⁵ 114. un 134.pants, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. I pielikums Vienotie Eiropas tirdzniecības noteikumi, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

²³⁶ Turpat, 115. un 135.pants

	saistība netiek izpildīta saistības izpildei papildus piešķirtajā termiņā		
3.	Tiesības izbeigt līgumu, ja paredzama saistības neizpilde	+	-
4.	Tiesības apstrīdēt līgumu, ja tas noslēgts viltus, spaidu vai maldības iespaidā	+	+
		(ir tiesības uzreiz atkāpties no līguma)	
5.	Tiesības prasīt līguma atcelšanu pirktais lietas trūkumu dēļ	+	+
		(ja neatbilstība rada būtisku līguma pārkāpumu vai ja neatbilstība netiek novērsta papildus termiņā)	
6.	Tiesības prasīt līguma atcelšanu, ja viena puse cieš pārmērīgu zaudējumu	+	+
		(ja var konstatēt ļaunprātību, tad puse var atkāpties no līguma)	
7.	Tiesības prasīt līguma atcelšanu, ja nokavējuma dēļ kreditors zaudē ieinteresētību līguma izpildījumā	+	+
		(ja nokavējums rada būtisku līguma pārkāpumu vai ja saistība netiek izpildīta papildus termiņā)	

Tabula Nr.1

Pirmā būtiskā atšķirība ir tāda, ka Civillikuma regulējums nepieļauj vienpusēju atkāpšanos no pirkuma līguma; Civillikums paredz tikai tiesības prasīt līguma atcelšanu, kas gadījumā, ja otra puse tam nepiekrīt, nozīmē vēršanos tiesā. Visi VETN tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas vērsti uz līguma laušanu, paredz pusei tiesības atkāpties no līguma ar paziņojumu otrai pusei.

Nākamā nianse, uz ko jāvērs uzmanība, ir līguma apstrīdēšana gribas trūkumu dēļ. Kā to autore norādījusi iepriekš, šis nav tiesiskās aizsardzības līdzeklis, jo nav saistīts ar līguma noteikumu pārkāpšanu. Arī VETN līguma atcelšanu gribas defektu dēļ neievieto pie pušu tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

Treškārt, Civillikumā nav paredzēts neviens no VETN tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas vērsti uz līguma laušanu. Savukārt visas situācijas, kurās Civillikums pirkuma līguma gadījumā paredz pusēm tiesības prasīt līguma atcelšanu, var vienkāršāk un efektīvāk

risināt ar VETN piedāvātajiem instrumentiem. Risinājums var izpausties, gan uzreiz piemērojot līguma atcelšanu, gan arī kombinējot to kopā ar citiem VETN paredzētajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

Latvijā puses pret otras puses saistības neizpildi parasti nodrošinās, līgumā pielīgstot tiesību vienpusēji atkāpties no līguma. Ja puses šādu vienošanos līgumā nav ietvērušas, tad vienpusēji līgumu var izbeigt tikai tāda kārtībā, kā to paredz Civillikuma noteikumi.

Kaut arī Civillikuma regulējums cenšas pēc iespējas saglabāt līgumu un saistības, kas ir pušu starpā, ne vienmēr tas ir labākais situācijas risinājums. Ņemot vērā mūsdienu dzīves, t.sk. līgumtiesību dinamikas palielināšanos, bieži vien spēja ātri reaģēt uz situācijas pārmaiņām ir būtiska priekšrocība. Civiltiesiskās attiecības, kuras pusēm nodibinās uz pirkuma līguma pamata, tāda tiesiskās aizsardzības līdzekļa kā tiesību vienpusēji izbeigt līgumu esamība pašreizējā formā, padara par neelastīgam un smagnējām, salīdzinot ar starptautiskās tirdzniecības attiecībām un drīz arī ar tirdzniecības attiecībām ES tirgus ietvaros.

6.3. Tiesību izbeigt līgumu precizēšana Civillikumā

Kā tas redzams pēc Civillikuma un VETN regulējuma salīdzināšanas, VETN paredz plašākas iespējas prasīt līguma atcelšanu un atkāpties no līguma – arī tad, ja saistības neizpilde ir būtiska, saistība netiek pildīta tās izpildei papildus piešķirtajā termiņā un ja ir paredzama saistības neizpilde. Civillikuma 1587.panta kategoriskums ir kritizēts jau iepriekš,²³⁷ un 2007.gadā gan nesekmīgi tika virzīti grozījumi, kas paredzēja arī 1587.pantā noteiktā principa *pacta sunt servanda* darbības un attiecināmības ierobežošanu.²³⁸ Tāpēc jautājums par tiesībām atkāpties no līguma gan pirkuma līguma gadījumā, gan arī citu līgumu gadījumā ir joprojām aktuāls.

VETN, līdzīgi kā arī citi starptautiskie saistību tiesību unifikācijas instrumenti, paredz tiesības atkāpties no pirkuma līguma situācijās, kurās līguma sekmīga izpilde ir nopietni apdraudēta.²³⁹ Bet līguma neizpilde vai nepilnīga izpilde nozīmē puses tiesisko interešu aizskārumu, kura sekas bieži vien ir lielāki vai mazāki zaudējumi.²⁴⁰ Turpretī Civillikums vispārīgi neparedz tiesības no līguma atkāpties (tās var izmantot Civillikuma 1590.pantā

²³⁷ Sk., piemēram, ZAB „Lejiņš, Torgāns un Partneri” Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizācijas nepieciešamība un aktuālo privāttiesiskā regulējuma tendenču (UNIDROIT, ELTP) iespējamā ietekme uz Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizāciju. Rīga: [B.i.], 2007; Kārklīņš J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006.

²³⁸ Grozījumi Latvijas Republikas Civillikumā. Likumprojekts. (Nr.528/Lp9) Pieejams: http://www.tm.gov.lv%2Fobjs%2Ftm_projects%2Fproject_68978.doc&ei=rVvCT6qlOMfi4QSix_nECO&usg=AFQjCNE3bF96FT5P3tO4BAq5geNSMZizHg&sig2=Xz17cVVPC0A35yEoOayfJA [aplūkots: 27.05.2012.]

²³⁹ sk. piemēram, DCFR, ELTP, Vīnes konvencijas regulējumu

²⁴⁰ Bosch D., Hondinds E., van Kooten H., Schelhaas H. N. The Principles of European Contract Law (Part III) and Dutch Law: A Commentary II, Volume 2, Kluwer Law International: [b.v.], 2006

noteiktajos gadījumos: 1) atkāpšanās pamatota ar līguma raksturu; 2) to atļauj likums vai 3) puses līgumā pielīgušas šādu tiesību), un paredz tiesības prasīt līguma atcelšanu daudz ierobežotākā skaitā gadījumu (kur nepieciešama otras puses piekrišana vai tiesas spriedums).

Iedvesmojoties no ELTP regulējuma, 2006.gadā asoc.prof. J. Kārklīšs ierosināja mainīt Civillikuma 1588.pantu, paredzot, ka puse var no līguma atkāpties, ja līguma neizpilde ir būtiska, paredzot trīs situācijas, kurās līguma pārkāpums uzskatāms par būtisku: 1) līguma neizpilde ir ciešā saistībā ar līguma mērķi; 2) līguma neizpildes dēļ cietušā puse nevar saņemt to, ko tā bija plānojuši saņemt līguma izpildes rezultātā vai 3) līguma neizpilde veikta ar nodomu un dod cietušajai pusei iemeslu uzskatīt, ka saistība netiks izpildīta.²⁴¹ Tādējādi ierosināts Civillikumā iekļaut tiesības atkāpties no līguma vienā no VETN paredzētajiem 3 gadījumiem – tiesības atkāpties no līguma, ja saistības neizpilde ir būtiska. Ja salīdzina kritērijus, kas izmantoti VETN un asoc.prof. J. Kārklīņa ierosinājumā, jāsecina, ka abi regulējumi paredz, ka saistības neizpilde ir būtiska, ja tā liedz otrai pusei saņemt to, ko tai bija tiesības sagaidīt saskaņā ar līgumu, tomēr VETN uzsver, ka šim liegumam jābūt ievērojamam. Tāpat abās normās paredzēts, ka neizpilde ir būtiska, ja tā liek apšaubīt saistības izpildi nākotnē, vien asoc.prof. J. Kārklīņa ierosinājumā piebilsts, ka neizpildei jābūt veiktai ar nodomu, kas diezgan droši ļauj apšaubīt, ka saistība netiks izpildīta vispār. Autores ieskatā asoc.prof. J. Kārklīņa nosauktais trešais gadījums, kad saistības izpilde uzskatāma par būtisku – ja neveiktais izpildījums ir ciešā saistībā ar līguma mērķi – uz pirkuma līgumiem nebūtu attiecināms, jo tā saturs ir neskaidrs, turklāt autores ieskatā ne vienmēr visu līguma priekšmetu raksturojošo saistību neizpilde būs būtiska.²⁴²

2007.gadā tika ierosināts Civillikumu papildināt ar 1592.¹pantu, kas paredzētu pusēm tiesības prasīt līguma izbeigšanu, ja saistības neizpilde ir būtiska, kā arī tad, ja nokavēta saistības izpilde netiek veikta tam papildus piešķirtā izpildes termiņā.²⁴³ Saskaņā ar šo priekšlikumu līguma pārkāpums ir būtisks šādos trīs gadījumos: 1) saistības precīzai izpildei ir svarīga nozīme; 2) līguma neizpildes rezultātā puse lielā mērā zaudē to, ar ko tā bija tiesīga rēķināties saskaņā ar līgumu, izņemot gadījumus, kad parādnieks šādas sekas neparedzēja un saprātīga persona analogiskos apstākļos tos nebūtu paredzējusi vai 3) neizpildīšana ir tīša un dod kreditoram pamatu uzskatīt, ka viņš nevar paļauties uz saistības izpildīšanu nākotnē.²⁴⁴ Šie gadījumi ir līdzīgi kā asoc.prof. J. Kārklīņa nosauktie tikai precīzāk formulēti un ierobežotāki. Turklāt šis ierosinājums ietver visus VETN paredzētos gadījumus, kad vispār pieļaujama vienpusēja atkāpšanās no pirkuma līguma. Tomēr autores ieskatā pirmais

²⁴¹ Kārklīšs J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006, 142.lpp.

²⁴² sk., piemēram, darba V.nodaļu par preces neatbilstību līguma noteikumiem

²⁴³ Likumprojekts: Grozījumi Latvijas Republikas Civillikumā, 18.05.2007., 1.lpp.

²⁴⁴ Turpat.

gadījuma, kas uzskatāms par būtisku – saistības precīzai izpildei ir būtiska nozīme – lieki dublē otro gadījumu.

Ņemot vērā to, ka pašreizējais Civillikuma regulējums neparedz ātru, efektīvu un liekus zaudējumus neradošu mehānismu, kā pusei aizsargāt savas ar pirkuma līgumu aizskartās tiesības, ja pirkuma līguma pilnīgas un līguma noteikumiem atbilstoša izpilde ir kļuvusi teju neiespējama, kā arī augstāk minētos apsvērumus, autore ierosina izteikt Civillikuma 2039.pantu šādā redakcijā:

2039. (1) *Puse var vienpusēji atkāpties no pirkuma līguma, ja otra puse pielaiž būtisku līguma neizpildi. Pirkuma līguma neizpilde ir būtiska, ja: 1) līguma neizpilde ievērojami liedz cietušajai pusei to, ko tai bija tiesības sagaidīt ar līgumu tā noslēgšanas brīdī, izņemot gadījumus, kad līgumu pārkāpusī puse neparedzēja vai nevarēja paredzēt šādu rezultātu; 2) līguma neizpilde ir tīša un dod aizskartajai pusei pamatu uzskatīt, ka viņa nevar paļauties uz saistības izpildīšanu nākotnē.*

(2) *Puse var vienpusēji atkāpties no līguma arī tad, ja saistības neizpilde nav būtiska, bet līgumu neizpildījusī puse neizpilda līgumu arī saistības izpildei papildus piešķirtajā saprātīgā termiņā.*

VII. ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBA

Tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību pieder pie civiltiesiskās atbildības grupas kopā ar līgumsodu (ja tas konkrētajā tiesību instrumentā ir paredzēts). Arī VETN kā vienu no tiesiskās aizsardzības līdzekļiem paredz tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību. Šādas tiesības pirkuma līguma pārkāpuma gadījumā ir gan pircējam (sk. VETN 106.pantu), gan pārdevējam (sk. 131.pantu), kā arī klientam saistītu pakalpojumu saņemšanas gadījumā (sk. VETN 155.panta pirmās daļas e.punktu). Tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību atšķiras no pārējiem iepriekš aplūkotajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem ar piemērošanas iespējām un VETN regulētas atsevišķā nodaļā, tādējādi vēl uzsverot šo atšķirību.

Līdzās zaudējumu atlīdzības jautājumam VETN regulē arī nokavējuma procentus, kas par zaudējumiem tiek uzskatīti naudas saistībās, taču šim jautājumam autore darbā nepievērsīsies. VETN izpratne par nokavējuma procentiem būtiski neatšķiras no Civillikuma regulējuma, un normās vairāk risināta pareizās nokavējumu procentu likmes aprēķināšana.

7.1. Zaudējumu jēdziens un veidi

Jēdziens „zaudējumi” (loss) regulas priekšlikumā ir definēts atsevišķi no vienotajiem tirdzniecības noteikumiem Regulas tekstā. Regulas 2.panta c.apakšpunkts paredz, ka ar zaudējumiem saprot gan ekonomisku, gan neekonomisku zaudējumu sāpju vai ciešanu veidā, jeb mantisku un nemantisku zaudējumu.²⁴⁵ Šī definīcija pilnībā sasaucas ar DCFR piedāvāto zaudējumu definīciju,²⁴⁶ taču, salīdzinot ar Civillikuma definīciju un izpratni par to, kas ir zaudējumi, konstatējamas būtiskas atšķirības.

Regulas priekšlikumā zaudējumu jēdziena definīcija ir neskaidra, jo zaudējumi tiek skaidroti „*idem per idem*”, turpretī Civillikuma 1770.pants nosaka, ka zaudējums ir katrs mantiski novērtējams pametums. Kaut arī Civillikums nedod skaidrojumu, kas ir jāsaprot ar pametumu, to daļēji var izsecināt no turpmākajiem pantiem, kas nosaka zaudējumu veidus, piemēram, 1772.pants paredz, ka jau cēlies zaudējums ir cietušā mantas samazinājums vai sagaidāmās peļņas atrāvums. Šādu secinājumu apstiprina jēdziena valodiskais skaidrojums: ar zaudējumu saprot jebkādu mantas samazinājumu, zudumu vai bojājumu, kā arī peļņas

---

²⁴⁵ Regulas Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem” 2.panta c.apakšpunkts paredz šādu zaudējumu definīciju: „zaudējumi” ir gan mantisks zaudējums, gan nemantisks zaudējums sāpju vai ciešanu veidā, izņemot citus nemantiska zaudējuma veidus, piemēram dzīves kvalitātes pasliktināšanos un baudas atrāvumu.

²⁴⁶ sk. Art.III-3:701 para.3 Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition, Munich: Sellier. European law publishers., 2009, p.250

atrāvumu, papildu izdevumus un citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas.²⁴⁷ Protams, jāņem vērā arī apstākļi, ka Civillikumā piedāvātā definīcija attiecas ne tikai uz pirkuma līgumu, bet zaudējumiem, kas rodas jebkurās privāttiesiskajās attiecībās.

Autoresprāt, zaudējumu definīcija regulas projektā ir neveiksmīga, jo īsti neskaidro zaudējumu jēdzienu, tomēr tajā pašā laikā piedāvā zaudējumu iedalījumu divās grupās. Savukārt Civillikuma definīcija, lai arī tā saistīta ar zināmām neskaidrībām, tomēr vairāk paskaidro, kas ir zaudējums, nevis pasaka loģiski izdarāmu slēdzienu – zaudējumi ir zaudējumi.

Regula zaudējumus iedala divās grupās – ekonomiskie un neekonomiskie. Latviešu valodas redakcijā zaudējumi tiek dalīti mantiskos un nemantiskos,²⁴⁸ taču autoresprāt ne latviešu valodā, ne angļu valodā lietotā terminoloģija nav veiksmīga. Aplūkojot DCFR ietverto zaudējumu definīciju un skaidrojumu tam, kas ir ekonomiski un neekonomiski zaudējumi, var secināt, ka runa patiesībā ir par kaitējumu un tā veidiem. Ar ekonomiskiem zaudējumiem saprot ienākumu vai peļņas zaudējumu, apgrūtinājumus un īpašuma vērtības samazinājumu, jeb to, ko Civillikumā saprot ar materiālu kaitējumu.²⁴⁹ Savukārt ar neekonomisku zaudējumu saprot sāpes un ciešanas, kā arī dzīves kvalitātes samazinājumu, jeb to, ko Civillikumā saprot ar nemateriālu jeb morālo kaitējumu. VETN regulējums atšķirībā no DCFR ierosinātā regulējuma izslēdz daļu nemateriālā kaitējuma atlīdzības attiecināšanu uz pirkuma līgumiem, ierobežojot nemateriālā kaitējuma atlīdzības piemērošanu pirkuma līguma gadījumā – ar nemateriālu kaitējumu VETN saprot tikai zaudējumu, kas izpaužas sāpju vai ciešanu veidā, izņemot citus nemantiska zaudējuma veidus, piemēram dzīves kvalitātes pasliktināšanos un baudas atrāvumu.²⁵⁰

VETN ietvertais kaitējuma dalījums un izpratne, kā arī nemateriālā kaitējuma attiecināšana uz līgumtiesībām ir vairāk pazīstama anglo-sakšu tiesību sistēmā, kur kaitējuma atlīdzības kārtību nosaka pēc ekonomiskā kaitējuma doktrīnas (economic loss doctrine).²⁵¹ Šī doktrīna paredz, ka līdzīgi kā saskaņā ar Civillikumu, materiālo kaitējumu atlīdzina saskaņā ar līgumtiesību regulējumu, savukārt nemateriālo kaitējumu atlīdzina saskaņā ar delikttiesību

---

²⁴⁷ Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Rīga: Mans īpašums, 2000, 267.lpp.

²⁴⁸ 2.panta c.apakšpunkts, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

²⁴⁹ Art.III-3:701 para.3 Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition, Munich: Sellier. European law publishers., 2009, p.250

²⁵⁰ 2.panta c.apakšpunkts., Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011

²⁵¹ Dannemann G., Vogenauer S. The Common European Sales Law in Context: Interactions with English and German Law Oxford University Press: Oxford, 2013, p.674 - 675

regulējumu.²⁵² Tomēr problēmas praksē rada tas, ka šie divi kaitējumu veidi ir grūti nošķirami, kā arī to, ka līguma pārkāpuma rezultātā var rasties nemateriāls kaitējums.²⁵³ Tāpēc atsevišķos gadījumos atlīdzība par nemateriālu kaitējumu, kas radies līguma neizpildes gadījumā, var tikt piedzīta saskaņā ar līgumtiesību regulējumu. Tādējādi VETN piedāvātā kaitējuma definīcija paredz plašāku līguma pārkāpuma rezultātā radītā kaitējuma izpratni, kā tas ir Civillikumā un arī, piemēram, Vācijā.²⁵⁴ Tāpēc diskutabls ir jautājums, vai ar VETN ir jāiedibina jauna izpratne par līguma pārkāpuma sekām, paredzot kaitējuma un kaitējuma atlīdzības sistēmu, kas atšķiras pat no Vīnes konvencijas regulējuma.

Tiesību doktrīnā Latvijā arī kaitējumu daļa divās grupās – mantisks un nemantisks kaitējums. Mantiska kaitējuma sekas ir zaudējumi (mantiski novērtējams pametums), savukārt nemantiskā jeb morālā kaitējuma sekas ir ar nemantisku raksturu un rada tiesības uz morālo kompensāciju.²⁵⁵ Turklāt līgumtiesībās skatās tikai mantisko kaitējumu un piemēro tikai zaudējumu atlīdzību, savukārt ārpuslīgumiskās attiecībās var jau runāt par nemantiskā kaitējuma kompensēšanu.

Civillikums zaudējumus nedala pēc to materiālās dabas, bet gan tādos, kas jau cēlušies un tādos, kas vēl stāv priekšā, kā arī paredzēts, ka pirmajā gadījumā cietušajam rodas tiesības prasīt zaudējumu atlīdzināšanu, bet otrajā – tiesības prasīt nodrošinājumu.²⁵⁶ Savukārt Civillikuma 1772.pants nosaka, kas ir cēlies zaudējums, izdalot divus zaudējumu veidus: 1) cietušā tagadējās mantas samazinājums un 2) sagaidāmās peļņas atrāvums. Jānorāda, ka priekšā stāvošiem zaudējumiem iedalījums netiek dots. Tomēr, autoresprāt, nav nozīmes vai zaudējums jau cēlies, vai tikai priekšā stāvošs, jo arī priekšā stāvošam zaudējumam, ja tas iestātos, būtu kāda izpausme un tā noteikti būtu vai nu esošās mantas samazinājums, vai sagaidāmās peļņas atrāvums.²⁵⁷

Jāsecina, ka, runājot par zaudējumu un kaitējuma veidiem pēc mantiskās dabas, ir liela atšķirības starp Civillikumā lietoto pieeju un Regulas projektā doto skaidrojumu, kas no terminoloģijas viedokļa nav savienojams ar Civillikuma regulējumu un dod plašāku skatījumu uz kaitējumu, kura atlīdzību var prasīt pirkuma līguma gadījumā. Autores ieskatā Civillikumā paredzētais kaitējuma dalījums praksē šobrīd nav radījis problēmas un neprasa plašāku atlīdzināmā kaitējuma izpratni Civillikumā. Savukārt VETN izmantotā terminoloģija latviešu

²⁵² Anzivino R. The Economic Loss Doctrine: Distinguishing Economic Loss from Non-Economic Loss, December 23, 2008Ibid. p.1116

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ Dannemann G., Vogenauer S. The Common European Sales Law in Context: Interactions with English and German Law Oxford University Press: Oxford, 2013, p.675

²⁵⁵ Bitāns A., Par morālā kaitējuma izpratni Latvijā, „Jurista Vārds”, Nr. 27 (220), 2001.gada 18.septembris

²⁵⁶ 1771.pants, Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots: 27.05.2102.]

²⁵⁷ Kalniņa V. Zaudējumu veidi Civillikumā, tiesu praksē un tiesību unifikācijas dokumentos. Studiju darbs. Rīga, 2012, 5.-6.lpp.

valodas versijā būtu jāmaina, precizējot, ka 2.panta c.apakšpunktā ir runa nevis par zaudējumiem, bet gan kaitējumu.

Regulas teksta 2.panta pirmās daļas g.punktā ir dota zaudējumu (jāsaprot: kaitējuma) atlīdzības (damages) definīcija – tikai naudas summa, ko persona var prasīt kā kompensāciju par zaudējumu, ievainojumu vai kaitējumu. Tātad arī zaudējumu atlīdzības jēdziens ir plašāks, ņemot vērā plašo zaudējumu definīciju. Regulas projekta izpratnē zaudējumu atlīdzība sevī ietver visas kompensācijas arī par morālo kaitējumu. Savukārt Civillikuma regulējums zaudējumu atlīdzību saprot šaurāk un attiecinā tikai uz zaudējumiem (mantisko pametumu). Regulas tekstā cits zaudējumu dalījums netiek piedāvāts, tomēr VETN noteikumu VI daļā zaudējumu atlīdzība tiek regulēta detalizēti. 159.panta otrā daļa nosaka, ka atlīdzināmi arī nākotnē iespējami zaudējumi, ja tos zaudējumu nodarītājs varēja saprātīgi paredzēt.

VETN 160.pants nosaka vispārīgo principu par kreditora tāda stāvokļa radīšanu, kādā kreditors būtu, ja līgums tiktu pienācīgi izpildīts, ar piebildi, ka, ja to nav iespējams realizēt, tad pēc iespējas jānodrošina līdzvērtīga situācija. Papildus tam 160.panta otrais teikums paredz, jāsedz tādi zaudējumi, kas ir radīti kreditoram, (mantisks samazinājums) un labumus, ko kreditors nav guvis (atrautā peļņa). Šeit parādās pazīstamais zaudējumu dalījums, kurš saglabājies kopš Senās Romas laikiem,²⁵⁸ un šajā normā nav saskatāmas inovācijas un atšķirības no pierastās izpratnes gan Civillikuma, gan citu valstu civiltiesībās.

Atšķirībā no Vīnes konvencijas un UNIDROIT, VETN neparedz tādu zaudējumu veidu kā iespējas zaudējums. Vīnes konvencijā šis zaudējumu veids ietilpst atrautajā peļņā²⁵⁹ un ir saprotams kā zaudēta iespēja iestāties citās tiesiskās attiecībās, kas dotu materiālu labumu pusei, tāpēc, ka puse nav izpildījusi savu saistību.²⁶⁰ Piemēram, puses noslēdz līgumu par zābaku piegādi līdz š.g. 5.maijam. Pircējs darbojas kā mazumtirgotājs un pārdod zābakus internetā, kur viņam mājaslapā ir pieejams zābaku katalogs. Viens patērētājs katalogā 7.maijā izvēlas zābakus, bet mazumtirgotājs atsaka darījumu, jo noliktavā nav pieprasīto zābaku, jo piegādātājs nokavē preču piegādi par 4 dienām, piegādājot mazumtirgotājam zābakus 9.maijā. Šajā situācijā mazumtirgotājs zaudējis iespēju nopelnīt zābaku piegādātāja kavējuma dēļ.

Arī UNIDROIT komerclīgumu principi izdala iespējas zudumu kā zaudējumu veidu, attiecinot to uz gadījumiem, kad, piemēram, zaudēta iespēja attīstīties un laist tirgū savu produkciju, ja otra puse nav pildījusi līgumu un nav nodevusi informāciju par tehnoloģiju

²⁵⁸ Kalniņš V. Romiešu Civiltiesību pamati. Izdevniecība „Zvaigzne”: Rīga, 1977, 172.lpp.

²⁵⁹ CISG-AC Opinion No. 6, Calculation of Damages under CISG Article 74. Rapporteur: Professor John Y. Gotanda, Villanova University School of Law, Villanova, Pennsylvania, USA. Pieejams: http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html#* [aplūkots: 30.04.2012.] Citting: SCHLECHTRIEM/SCHWENZER/Stoll/Gruber, op. cit., art. 74, para.22

²⁶⁰ Ibid, Citting: Saidov D, Damages: The Need for Uniformity, paper presented at 25 Years United Nations Convention of Contracts for the International Sale of Goods (CISG) § 3.4, p. 9 (Vienna Mar. 15-16, 2005). Cf. MURRAY, MURRAY ON CONTRACTS, LexisNexus, 4th ed., 2001, § 121[C]

(know-how).²⁶¹ UNIDROIT komercilīgumu principos tiek norādīts arī uz šādu zaudējumu atlīdzības aprēķināšanu – proporcionāli iespējamībai, ka iespēja tiktu izmantota.²⁶²

Autoresprāt, iespējas zaudējums tomēr ir ļoti tuvs atrautajai peļņai, jo cerība uz iespējas izmantošanu zūd brīdī, kad tiek izdarīts līguma pārkāpums, kā arī sekas līguma gadījumā ir tīri ekonomiskas un izmērāmas kā peļņas daļa, kas nav iegūta. Protams, zaudēto cerību atlīdzības summa tiek rēķināta pēc citiem principiem – proporcionāli iespējas rašanās un izmantošanas iespējamībai un noteiktībai, taču šis apstāklis tomēr nav pietiekams, lai uzskatītu iespējas zaudējumu kā trešo zaudējumu veidu, bet gan par atrautās peļņas paveidu ar stingrā regulētu zaudējumu apmēru. Līdz ar to, autores ieskatā, iespējas zaudējums nav īpaši jāizceļ ne Civillikumā, ne arī VETN, jo jau esošais regulējums spēj nodrošināt attiecīgā zaudējuma atlīdzināšanu.

7.2. Zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumi

Visupirms Vienoto Eiropas tirdzniecības noteikumu 159.panta pirmā daļa nosaka, ka kreditoram (jeb zaudējuma cietējam) ir tiesības uz zaudējumu atlīdzību, ko radījusi debitora saistību neizpilde, ja vien tā nav attaisnota. Šajā pantā var konstatēt 3 priekšnoteikumus zaudējumu atlīdzībai (saistības rašanās pamati): 1) saistības neizpilde; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp saistības neizpildi un zaudējumiem. 1.kriterijs sevī ietver arī jautājumu par saistības neizpildes attaisnojāmību.

Ilgu laiku tika uzskatīts, ka Civillikuma 1635.pants paredz četrus atbildības (priekšnoteikumu attiecināmība ir plašāka kā Vienoto Eiropas tirdzniecības noteikumu attiecināmība, skarot ne tikai zaudējumu atlīdzību) iestāšanās priekšnoteikumus: 1) prettiesiska darbība; 2) zaudējumi; 3) cēloniskais sakars starp prettiesisku darbību un zaudējumiem; 4) vaina. Vainas konstatācijas nepieciešamība ir diskutēta Latvijas tiesību zinātnieku aprindās, kā arī tiesu praksē vainu nemēdz konstatēt.²⁶³ Prof. K. Torgāns pierāda vainas kā kritērija nepieciešamības trūkumu un piedāvā citu 1635.panta definīciju: „persona, kurai kaitējusi neatļauta darbība, ir tiesīga prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņa (aizskārēja) darbība nav attaisnojama”.²⁶⁴ Savukārt asoc.prof. J. Kārklīš vispār pierāda, ka esošais Civillikuma regulējums nemaz neprasa vainas pierādīšanu kā priekšnoteikumu

²⁶¹ ICC Starptautiskās šķīrējtiesas 1997.gada spriedums lietā: Nr.8264. Pieejams: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=2&do=case&id=658&step=Abstract> [aplūkots 30.04.2012.]

²⁶² Art.7.4.3. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010. Pieejams: <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/blackletter2010-english.pdf> [aplūkots 30.04.2012.]

²⁶³ 2008.gada 2.aprīļa Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedums Lietā Nr. SKC – 143/2008, Pieejams: <http://at.gov.lv/info/archive/departament1/hronologiskaseciba/2008/> [aplūkots 22.10.2012.]

²⁶⁴ Torgāns K. Saistību tiesības: mācību grāmata. I daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 192.lpp.

zaudējumu atlīdzībai, jo runājot par prettiesisku darbību, tiek risināts arī jautājums par tādu apstākļu pastāvēšanu, kas attaisno darbību (darbība vairs nav prettiesiska, ja pastāv attaisnojoši apstākļi).²⁶⁵ Assoc.prof. J. Kārkliņa piedāvātie priekšnoteikumi civiltiesiskās atbildībai (arī zaudējumu atlīdzībai) sakrīt ar Vienoto Eiropas tirdzniecības noteikumu regulējumu. Visbeidzot 2008.gadā arī Augstākās tiesas Senāts ar judikatūru apstiprināja, ka zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumi ir tikai trīs: 1) prettiesiska darbība un tās attaisnojumu neesamība; 2) zaudējumi un 3) cēloniskais sakars starp prettiesisku darbību un zaudējumiem.²⁶⁶

VETN noteikumu 161.pants nosaka zaudējumu paredzamības principu, kurš pazīstams arī Vīnes konvencijā, UNIDROIT komercīgumu principos, kā arī DCFR. Princips paredz, ka debitors ir atbildīgs tikai par tādiem zaudējumiem, ko viņš paredzēja vai ko viņam, objektīvi vērtējot, vajadzēja paredzēt līguma slēgšanas brīdī.²⁶⁷ Civillikumā šāds princips nav ietverts, stingri saglabājot *pacta sunt servanda* principu līgumtiesībās. 2007.gadā pirmo reizi tika norādīts, ka Civillikumā ir nepieciešams veikt grozījumus, iekļaujot zaudējumu paredzamības principu,²⁶⁸ pamatojoties uz Vīnes konvencijas un UNIDROIT komerciesību principu ieviesto pasaules praksi. Tāpat 2007.-2008.gadā Saeimā tika virzīti Civillikuma 1587.panta grozījumi, kas piesardzīgi paredzēja vairākas atkāpes no *pacta sunt servanda* principa, kā arī 1785.panta grozījumi, kas paredzēja panta papildināšanu ar zaudējumu paredzamības principu.²⁶⁹ Šādu grozījumu nepieciešamība tika pamatota ar nepieciešamību ieviest Civillikumā aktuālus un pasaulē atzītus noteikumus, iedvesmojoties no Eiropas līgumtiesību principiem un UNIDROIT komercīgumu principiem.²⁷⁰

Attiecībā uz 1785.panta grozījumiem, tie netika veikti, taču pēc Saeimas Juridiskās komisijas ierosinājuma Civillikumā tika iekļauts 1779.¹pants, kas paredz, ka zaudējuma nodarītājs atlīdzina zaudējumus tādā apmērā, kādu varēja paredzēt darījuma noslēgšanas brīdī kā darījuma neizpildīšanas sekas.²⁷¹ Papildus tam ir iekļauta atruna par to, ka šis noteikums

²⁶⁵ Kārkliņš J. Vainas nozīme, nosakot civiltiesisko atbildību. Jurista Vārds, Nr.15(370), 2005.gada 26.aprīlis

²⁶⁶ 2008.gada 2.aprīļa Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedums Lietā Nr. SKC – 143/2008, Pieejams: <http://at.gov.lv/info/archive/department1/hronologiskaseciba/2008/> [aplūkots 22.10.2012.]

²⁶⁷ Honnold J. O. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. 3rd ed. Kluwer Law International: Hague, 1999, p. 445-448

²⁶⁸ ZAB „Lejiņš, Torgāns un Partneri” Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizācijas nepieciešamība un aktuālo privāttiesiskā regulējuma tendenču (UNIDROIT, ELTP) iespējamā ietekme uz Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizāciju. Rīga: [B.i.], 2007, 17.lpp.

²⁶⁹ Grozījumi Latvijas Republikas Civillikumā. Likumprojekts. (Nr.528/Lp9) Pieejams: http://www.tm.gov.lv%2Fobj%2Ftm_projects%2Fproject_68978.doc&ei=rVvCT6qlOMfi4QSix_nECO&usg=AFOjCNE3bF96FT5P3tO4BAq5geNSMZizHg&sig2=Xz17cVVPC0A35yEoOayfJA [aplūkots: 27.05.2012.]

²⁷⁰ Sk. Likumprojekta “Grozījumi Civillikumā” (Nr.528/Lp9) anotācija Pieejams: http://helios-web.saeima.lv/saeima9/lasa?dd=LP0528_0 [aplūkots: 27.05.2012.]

²⁷¹ Likumprojekts Saeimas 3.lasījumam „Grozījumi Civillikumā” (Nr.528/Lp9) Pieejams: http://helios-web.saeima.lv/saeima9/lasa?dd=LP0528_3 [aplūkots: 27.05.2012.]

nav piemērojams, ja persona rīkojusies ar ļaunu nolūku vai pielaidusi rupju neuzmanību, kas nav atrodama ne Vienotajos Eiropas tirdzniecības noteikumos, ne DCFR, Vīnes konvencijā, UNIDROIT komercīgumu principos. Apspriežams ir jautājums par to, vai piebilde ir nepieciešama un vai tā ir samērīga, vai varbūt pastāv citi instrumenti, kā atlīdzināmi zaudējumi, kas nodarīti ar ļaunu nolūku vai aiz rupjas neuzmanības. Šādas piebildes iekļaušanu mēģina attaisnot ar viedokli, ka bez piebildes personas, slēdzot līgumu, jau paredzēs tā neizpildi un ļaus zināmā mērā līguma pārkāpējam noteikt atlīdzināmo zaudējumu apmēru.²⁷² Tomēr, autoresprāt, šāds viedoklis un šaubas ir aplamas. Nav nekāda pamata uzskatīt, ka norma paredz līguma pārkāpēja subjektīvo zaudējumu apmēru kā mērauklu atlīdzināmajiem zaudējumiem, tieši pretēji, par pamatu būtu jāņem „saprātīgās personas tests”.²⁷³ Tādējādi potenciālais pārkāpējs var paredzēt pats savu zaudējumu apmēru, taču ne vienmēr tas noteiks atlīdzināmo zaudējumu robežu. Turklāt līguma slēdzēja domas par līguma pildīšanu vai nepildīšanu neietekmē Civillikuma normas un ja ir liela vēlēšanās līgumu nepildīt, tad nenosakāms zaudējumu apmērs nebūs tas šķērslis, kas pusi atturēs no līguma pārkāpuma.

Autoresprāt piebilde ir neatbilstoša divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, viens un tas pats zaudējums nekļūst lielāks vai sāpīgāks, atkarībā no attieksmes pret līguma pārkāpumu. Otrkārt, šāda atruna rada atšķirīgus situācijas iznākumus divās praktiski vienādās situācijās – ja divas personas cieš vienādus zaudējumus, no kuriem vienāda daļa ir bijusi paredzama līguma slēgšanas brīdī un daļa – nē, bet viena persona cieš zaudējumus, jo otra puse rīkojusies ar ļaunu nolūku, bet otrai personai līgumu pārkāpusī puses rīcībā nav saskatāms ļauns nolūks vai neuzmanība, viena cietusī persona saņems lielāku zaudējumu atlīdzību nekā otra. Šeit jāatgādina, ka civiltiesiskās attiecībās nav pareizi runāt par kādas puses sodīšanu un otras puses iespējamu iedzīvošanos uz soda sankcijas piemērošanas rēķina.²⁷⁴ Autoresprāt, šāda situācija nav attaisnojama, un atruna Civillikuma 1779.¹pantā rada netaisnīgu iznākumu, tāpēc būtu izslēdzama.

---

²⁷² ZAB „Loze, Grunte & Cers” 2008.gada 3.marta vēstule Par likumprojektu „Grozījumi Civillikumā” Pieejams: http://knl.lv/raksti_data/384/Loze.pdf [aplūkots: 27.05.2012.]

²⁷³ kāds tas ir pazīstams, piemēram, Vīnes konvencijas piemērošanā

²⁷⁴ Sk. līdzīgu secinājumu attiecībā uz līgumsodu: Torgāns K. Līgumsods nosakāms konkrētā summā. Jurista Vārds, 2013.gada 29.janvāris, Nr. 4 (755)

SECINĀJUMI

Ņemot vērā maģistra darbā veikto analīzi autore izvirza aizstāvēšanai šādus secinājumus un tēzes:

1. Pastāv risks, ka VETN regulējums attiecībā uz komersantiem nevajadzīgi konkurēs ar Vīnes konvencijas regulējumu. VETN un Vīnes konvencijas regulējums ir ļoti līdzīgs, turklāt attiecībā uz strīdīgiem jautājumiem attiecībā uz Vīnes konvenciju ir izveidojusies tiesu prakse, kas atvieglo tās piemērošanu. Jautājumus, kuru atrisināšana ir būtiska ES iekšējā tirgus darbībai, bet ko nerisina Vīnes konvencija, var atrisināt ar ne tik apjomīgu instrumentu kā VETN. Kaut arī 4 ES dalībvalsts nav parakstījušas Vīnes konvenciju, tas nav pietiekams iemesls attiecībā arī uz pārējām ES dalībvalstīm ieviest Vīnes konvencijai analogu, konkurējošu regulējumu.

2. Civillikumā paredzētā tiesiskās aizsardzības līdzekļu koncepcija vērsta uz līguma saglabāšanu un izpildi, mēģinot to nodrošināt ar aizliegumu atkāpties no līguma (*pacta sunt servanda* princips). Lai sasniegtu pirkuma līguma izpildi nepieciešams abu līguma pušu līdzvērtīgs ieguldījums līguma izpildē, ko līguma pārkāpuma gadījumā palīdz īstenot tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas no vienas puses aizsargā cietušo pusi, bet no otras puses mudina līgumu pārkāpušo pusi veikt darbības līguma izpildes nodrošināšanai. Tāpēc, par paraugu ņemot VETN kā arī citus starptautiskos tiesību unifikācijas instrumentus, jāattīsta tiesiskās aizsardzības līdzekļu, kas piemērojami pirkuma līgumam, regulējums Civillikumā.

3. Lai nodrošinātu pirkuma līguma mērķa sasniegšanu, papildus Civillikuma 1619.-1634.panta vispārīgajam regulējumam, līdzīgi kā tas ir noteikts VETN 110.pantā pircējam jāparedz tiesības prasīt līguma neatbilstošas lietas remontu vai apmaiņu pret līgumam atbilstošu lietu, iekļaujot Civillikumā šādu 2032.¹pantu:

2032.¹ (1) *Ja pārdevējs pircējam nodevis lietu, kas neatbilst pirkuma līguma noteikumiem, pircējam pēc savas izvēles ir tiesības prasīt pārdevējam uz sava rēķina saprātīgā termiņā veikt pārdotās lietas apmaiņu pret pirkuma līguma noteikumiem atbilstošu lietu vai arī novērst lietas trūkumus, veicot tās remontu. Ja pārdevējs pēc pircēja pieprasījuma saprātīgā termiņā neveic pārdotās lietas apmaiņu vai remontu, pircējs ir tiesīgs izmantot Civillikuma 1619. – 1634.pantā paredzētās tiesības.*

(2) *Ja lietas apmaiņa vai remonts nav iespējama vai, vērtējot pircēja ieguvumu, rada pārdevējam nesamērīgus izdevumus, tad pircējs nevar prasīt lietas apmaiņu vai remontu, bet var izmantot Civillikuma 1619. – 1634.pantā paredzētās tiesības.*

4. Lai dotu pusēm iespēju saglabāt pirkuma līgumu, bet tajā pašā laikā novērst zaudējumu iestāšanos aizskartajai pusei, ja otra puse nepilda savu saistību, kas tai jāizpilda pirmajai vai

reizē ar otru pusi, VETN 113. un 133.pants paredz tiesiskās aizsardzības līdzekli – tiesības apturēt savas saistības izpildi. Šāds tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir piemērots ne tikai gadījumā, ja pircējs pārkāpj līgumu, bet arī tad, ja pārdevējs nepilda savu saistību, tāpēc Civillikumā paredzamas tiesības apturēt pirkuma līguma izpildi arī pircējam, ietverot šādu 2030.¹pantu:

2030.¹ (1) *Ja pārdevējs nepilda saistību, kas tam ir jāizpilda pirmajam vai vienlaicīgi ar pircēju, tad pircējs ir tiesīgs apturēt savas saistības izpildi, līdz pārdevējs izpilda savu saistību vai arī sniedz garantiju par savas saistības izpildi.*

(2) *Ja pircējam sava saistība ir jāizpilda pirmajam, pircējs var apturēt savas saistības izpildi, ja pastāv pamatotas šaubas, ka pārdevējs savu saistību nepildīs, jo 1) pārdevējs nespēj izpildīt citas savas saistības vai arī 2) pārdevēja rīcība, sagatavojot līguma izpildi liecina par savu saistību neizpildīšanu. Pircējs tādā gadījumā savas saistības izpildi var apturēt līdz brīdim, kad šīs šaubas tiek novērstas.*

(3) *Izpilde, ko pircējs var apturēt saskaņā ar šo pantu, ir visa saistību izpilde vai izpildes daļa tādā apmērā, kā to attaisno neizpilde. Ja pārdevēja saistības jāizpilda atsevišķās daļās vai tās ir citādi sadalāmas, pircējs var apturēt izpildi tikai attiecībā uz to saistību daļu, kas nav izpildīta, ja vien pārdevēja neizpilde nav tāda, ka tā attaisno visas izpildes apturēšanu no pircēja puses.*

5. Civillikuma 2033.pants jau paredz pārdevējam zināmas tiesības apturēt savas saistības izpildi – lietas nodošanu –, ja pircējs neveic pirkuma maksas samaksu. Tomēr pārdevēja tiesību apturēt savas saistības izpildi apjoms būtu paplašināms, lai šo tiesiskās aizsardzības līdzekli varētu piemērot arī gadījumos, kad pircējs nepilda kādu savu saistību, tādējādi ļaujot pārdevējam novērst lieku zaudējumu iestāšanos. Pārdevēja tiesības apturēt savas saistības izpildi nosakāmas tādā pašā apjomā kā pircējam, ietverot Civillikumā 2037.¹pantu šādā redakcijā:

2037.¹ (1) *Ja pircējs nepilda saistību, kas tam ir jāizpilda pirmajam vai vienlaicīgi ar pārdevēju, tad pārdevējs ir tiesīgs apturēt savas saistības izpildi, līdz pircējs izpilda savu saistību vai arī sniedz garantiju par savas saistības izpildi.*

(2) *Ja pārdevējam sava saistība ir jāizpilda pirmajam, pārdevējs var apturēt savas saistības izpildi, ja pastāv pamatotas šaubas, ka pircējs savu saistību nepildīs, jo 1) pircējs nespēj izpildīt citas savas saistības vai nespēj maksāt vai arī 2) pircēja rīcība, sagatavojot līguma izpildi liecina par savu saistību neizpildīšanu. Pārdevējs tādā gadījumā savas saistības izpildi var apturēt līdz brīdim, kad šīs šaubas tiek novērstas.*

(3) *Izpilde, ko pārdevējs var apturēt saskaņā ar šo pantu, ir visa saistību izpilde vai izpildes daļa tādā apmērā, kā to attaisno neizpilde. Ja pircēja saistības jāizpilda atsevišķās daļās vai*

tās ir citādi sadalāmas, pārdevējs var apturēt izpildi tikai attiecībā uz to saistību daļu, kas nav izpildīta, ja vien pircēja neizpilde nav tāda, ka tā attaisno visas izpildes apturēšanu no pārdevēja puses.

6. Lai nodrošinātu pirkuma līguma pusēm iespēju ātri reaģēt uz otras puses izdarītu līguma neizpildi, kas padara līguma normālu, netraucētu izpildi par teju neiespējamu, Civillikumā jāpārņem VETN, kā arī Vīnes konvencijā un ELTP atzītais tiesiskās aizsardzības līdzeklis – tiesības atkāpties no līguma -, izsakot Civillikuma 2039.pantu šādā redakcijā:

2039. (1) *Puse var vienpusēji atkāpties no pirkuma līguma, ja otra puse pielaiž būtisku līguma neizpildi. Pirkuma līguma neizpilde ir būtiska, ja: 1) līguma neizpilde ievērojami liedz cietušajai pusei to, ko tai bija tiesības sagaidīt ar līgumu tā noslēgšanas brīdī, izņemot gadījumus, kad līgumu pārkāpusī puse neparedzēja vai nevarēja paredzēt šādu rezultātu; 2) līguma neizpilde ir tīša un dod aizskartajai pusei pamatu uzskatīt, ka viņa nevar paļauties uz saistības izpildīšanu nākotnē.*

(2) *Puse var vienpusēji atkāpties no līguma arī tad, ja saistības neizpilde nav būtiska, bet līgumu neizpildījusī puse neizpilda līgumu arī saistības izpildei papildus piešķirtajā saprātīgā termiņā.*

7. Regulas 2.panta c.apakšpunkts, kas definē zaudējumus VETN, pēc būtības runā par kaitējumu un tā veidiem, un lai nejauktu terminu lietojumu latviešu valodā, Regulas 2.panta c.apakšpunktā termins „zaudējumi” būtu jāaizstāj ar terminu „kaitējums”.

8. VETN paredz, aizskārumu nodarījušajai pusei jāatlīdzina cietušajai pusei tas, ko Civillikumā saprot ar zaudējumiem, kā arī atlīdzību par sāpēm un ciešanām, kas ietvertas saistībā ar anglo-sakšu tiesību sistēmai piederošajās valstīs piemērotā ekonomiskā zaudējuma doktrīnas īstenošanas problēmām. Latvijā līdzīgas problēmas noteikt uz kāda pamata prasīt kaitējuma atlīdzību nav, tāpēc ar pirkuma līguma pārkāpumu radīta kaitējuma atlīdzības koncepcijas maiņa nav nepieciešama.

9. Civillikuma 1772.pantā un VETN 160.pantā regulētā atrautā peļņa kā zaudējumi aptver arī tādu UNIDROIT un Vīnes konvencijā atsevišķi izdalītu zaudējumu veidu kā iespējas zaudējums, tāpēc šādu zaudējumu veidu nav nepieciešams Civillikumā atsevišķi izcelt.

10. Civillikuma 1779.¹pantā frāze „ja vien neizpildīšana nav notikusi ļauna nolūka vai rupjas neuzmanības dēļ” būtu izslēdzama, lai novērstu līguma pārkāpumu izdarījušās puses sodīšanu aizskartajai pusei īstenojot tiesiskās aizsardzības līdzekļus.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

Literatūra

1. Balodis K. Ievads civiltiesībās. Apgāds Zvaigzne ABC: Rīga, 2007
2. Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. Izdevniecība AGB: Rīga, 1997
3. Cakuls S. Kā nošķirt piegādes līgumu no citiem līgumiem. Jurista Vārds, 2002.gada 27.augusts, Nr.17 (250)
4. Kalniņa V. Zaudējumu veidi Civillikumā, tiesu praksē un tiesību unifikācijas dokumentos. Studiju darbs. Rīga, 2012
5. Kalniņš E. Privāttiesību teorija un prakse. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2005
6. Kalniņš V. Romiešu civiltiesību pamati, Izdevniecība „Zvaigzne”: Rīga, 1977
7. Kārklīšs J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs, Latvijas Universitāte: Rīga, 2006
8. Kārklīšs J. Vainas nozīme, nosakot civiltiesisko atbildību. Jurista Vārds, Nr.15(370), 2005.gada 26.aprīlis
9. Torgāns K. zin. red. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Mans īpašums: Rīga, 2000
10. Torgāns K. Līgumsods nosakāms konkrētā summā. Jurista Vārds, 2013.gada 29.janvāris, Nr. 4 (755)
11. Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata, Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2006
12. Torgāns K. Saistību tiesības II daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra: Rīga, 2008
13. Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības, Latvijas juristu biedrība: Rīga, 1996
14. ZAB „Lejiņš, Torgāns un Partneri” Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizācijas nepieciešamība un aktuālo privāttiesiskā regulējuma tendenču (UNIDROIT, ELTP) iespējamā ietekme uz Civillikuma Saistību tiesību daļas modernizāciju. Rīga: [B.i.], 2007
15. ZAB „Loze, Grunte & Cers” 2008.gada 3.marta vēstule Par likumprojektu „Grozījumi Civillikumā” Pieejams: http://knl.lv/raksti_data/384/Loze.pdf [aplūkots: 27.05.2012.]
16. Anzivino R. The Economic Loss Doctrine: Distinguishing Economic Loss from Non-Economic Loss, December 23, 2008
17. Bosch D., Hondinds E., van Kooten H., Schelhaas H. N. The Principles of European Contract Law (Part III) and Dutch Law: A Commentary II, Volume 2, Kluwer Law International: [b.v.], 2006

18. Butler P. UN Law on International Sales: The UN Convention on the International Sales of Goods. Springer: Berlin, 2009
19. Chantal M. In Defence of CESL, Draft paper Conference 'European contract law: A law-and-economics perspective', Chicago, 27 and 28 April 2012, Available: <http://www.law.uchicago.edu/files/files/Mak%20paper.pdf> [last visited 21.04.2013.]
20. Dannemann G., Vogenauer S. The Common European Sales Law in Context: Interactions with English and German Law Oxford University Press: Oxford, 2013
21. Gotanda J. Y. CISG-AC Opinion No. 6, Calculation of Damages under CISG Article 74. Pieejams: http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html#* [aplūkots: 30.04.2012.]
22. Graffi L. Case Law on the Concept of „Fundamental Breach” in the Vienna Sales Convention, pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/graffi.html>, [aplūkots: 23.03.2013.]
23. Herbots J. editor / Blanpain R. general editor, International Encyclopaedia of Laws - Contracts, Suppl. 29 (December 2000), Lookofsky J. The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Article 72, Available: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/loo72.html> [last visited: 23.03.2013.]
24. Honnold J. O. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. 3rd ed. Kluwer Law International: Hague, 1999
25. James S., Plattern H. United Kingdom: Does Business Want an EU contract law? The Clifford Chance Survey, Pieejams: <http://www.mondaq.com/article.asp?articleid=32445> [aplūkots 26.05.2012.]
26. Kritzer A. H. General observations on use of the UNIDROIT Principles to help interpret the CISG, Available: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/matchup/general-observations.html> [last visited 21.04.2013.]
27. Lando O. Article 31, Book: Bianca C. M., Bonell M.J. Commentary on the International Sales Law, Giuffrè: Milan, 1987
28. Leczykiewicz D. „Where Angels Fear to Tread”: The EU Law of Remedies and Codification of European Private Law, (2012) 8 European Review of Contract Law 47-81. University of Oxford, Legal Research Paper Series, Paper No 18/2012, April 2012
29. Lilleholt K. The Draft Common Frame of Reference and “Cancellation” of Contracts. *Juridica International*, XIV 2008, Available: <http://www.juridicainternational.eu/?id=12710> [last visited 21.04.2013.]
30. Magnus U. CISG and CESL. „Max Planck Private Law Research Paper No. 12/27” October 31, 2012

31. Posner E. A. The Questionable Basis of the Common European Sales Law: The Role of an Optional Instrument in Jurisdictional Competition, April 6, 2012, Available: <http://www.law.uchicago.edu/files/files/Posner%20paper.pdf> [last visited 21.04.2013.]
32. Varul P. Performance and Remedies for Non-performance: Comparative Analysis of the PECL and DCFR, *Juridica International*, Available: <http://www.juridicainternational.eu/?id=12708> [last visited: 06.04.2013.]
33. Wagner G. Termination and Cure under Common European Sales Law: Avoiding Pitfalls in Contract Remedies
34. [b.a.] A European contract law for consumer and businesses: Publication of the results of the feasibility study carried out by the Expert Group on European contract law for stakeholders' and legal practitioners' feedback, Available: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/feasibility_study_final.pdf [last visited 21.04.2013.]
35. [b.a.] Art.7.4.3. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010. Pieejams: <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/blackletter2010-english.pdf> [aplūkots 30.04.2012.]
36. [b.a.] Remedies. TransLegal, Available: <http://www.translegal.com/lets/remedies-2> [last visited 21.04.2013.]
37. Law Society of England and Wales Common European Sales Law: Response to UK Government Call for Evidence. The Law Society: [b.v.], May 2012, Available: http://international.lawsociety.org.uk/files/The%20Law%20Society%20Response%20to%20CESL%20consultation_0512_Final.pdf [last visited 21.04.2013.]
38. MPs back Government over Common European Sales Law stance and question legal basis for proposed regime, Out-Law.com, 04 January, 2013, Available: <http://www.out-law.com/en/articles/2013/january/mps-back-government-over-common-european-sales-law-stance-and-question-legal-basis-for-proposed-regime/> [last visited 21.04.2013.]
39. Statement of the European Law Institute on the Proposal for a Regulation on a Common European Sales Law. The European Law Institute: Vienna, 2012
40. Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Interim Outline Edition Sellier European law publishers: Munich, 2008
41. Study Group on a European Civil Code Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition, Sellier. European law publishers: Munich, 2009

42. Berwanger J. Rechtsmittel. Gabler Wirtschaftslexicon. Verfügbar: <http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/rechtsmittel.html> [zuletzt besucht 21.04.2013.]
43. Honsel H. Römisches Recht. Heidelberg: Springer, 2010
44. Kaufvertragsrecht und Gewährleistungsansprüche, Anwaltskanzlei Henrich & Coll, Verfügbar: <http://www.my-anwalt.info/kaufvertragsrecht.htm> [zuletzt besucht 21.04.2013.]
45. Дождев Д. В. Римское частное право. Учебник для вузов. Москва: Инфра-М-Норма, 1996

Normatīvie akti

46. Līgums par Eiropas Savienības darbību: Starptautisks līgums, Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2008.gada 9.maijs, Nr.C 115/47, Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:lv:PDF> [aplūkots 21.04.2013.]
47. Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=44192> [aplūkots 21.04.2013.]
48. Par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I): Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 593/2008, 2008.gada 17.jūnijs, Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:LV:PDF> [aplūkots 21.04.2013.]
49. Par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK: Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2011/83/ES, 2011.gada 25.oktobris, Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:LV:PDF> [aplūkots 21.04.2013.]
50. Civillikums: LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots 21.04.2013.]
51. Patērētāju tiesību aizsardzības likums: LR likums, Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=23309> [aplūkots 21.04.2013.]

Juridiskās prakses materiāli

52. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada 17.oktobra spriedums lietā Nr.SK-579/2012, Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/info/archive/> [aplūkots 21.04.2013.]

53. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 7.decembra spriedums lietā Nr.SKC-289/2011
54. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 2.aprīļa spriedums Lietā Nr. SKC – 143/2008, Pieejams: <http://at.gov.lv/info/archive/department1/hronologiskaseciba/2008/> [aplūkots 22.10.2012.]
55. District Court Brussels 13 November, 1992 decision in case Maglificio Dalmine v. Covires, Available: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/921113b1.html>, [last visited: 08.04.2013.]
56. ICC Starptautiskās šķīrējtiesas 1997.gada spriedums lietā: Nr.8264. Pieejams: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=2&do=case&id=658&step=Abstract> [aplūkots 30.04.2012.]

Citi avoti

57. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu „Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem” COM(2011) 636 final – 2011/0284 (COD) un par tematu „Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Vienoti Eiropas tirdzniecības noteikumi, kas veicinās pārrobežu darījumus vienotā tirgū”” COM(2011) 636 final, Ziņotāja: Bontea kundze, Brisele, 2012.gada 29.marts
58. Eiropas Parlamenta Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta Politikas departaments C: Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, Priekšlikums regulai par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem: jurista viedoklis. Kopsavilkums., Eiropas Savienība
59. Grozījumi Latvijas Republikas Civillikumā. Likumprojekts. (Nr.528/Lp9) Pieejams: http://www.tm.gov.lv%2Fobj%2Ftm_projects%2Fproject_68978.doc&ei=rVvCT6qlOMfi4QSix_nECQ&usg=AFQjCNE3bF96FT5P3tO4BAq5geNSMZizHg&sig2=Xz17cVVPC0A35yEoOayfJA [aplūkots: 27.05.2012.]
60. Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdes 2012.gada 24.janvāra protokols Nr.5
61. Likumprojekta “Grozījumi Civillikumā” (Nr.528/Lp9) anotācija Pieejams: http://helios-web.saeima.lv/saeima9/lasa?dd=LP0528_0 [aplūkots: 27.05.2012.]
62. Likumprojekts Saeimas 3.lasījumam „Grozījumi Civillikumā” (Nr.528/Lp9) Pieejams: http://helios-web.saeima.lv/saeima9/lasa?dd=LP0528_3 [aplūkots: 27.05.2012.]
63. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”. Paskaidrojuma raksts., Brisele: Eiropas Komisija, 2011

64. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regula „par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem”, Brisele: Eiropas Komisija, 2011
65. Tieslietu ministrijas 2012.gada 20.janvāra Informatīvais ziņojums „Par Latvijas nacionālo pozīciju Nr. 1 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vienotajiem tirdzniecības noteikumiem”
66. Tieslietu ministrijas 2012.gada 1.jūnija Informatīvais ziņojums par Eiropas Savienības Tieslietu un iekšlietu ministru padomes 2012. gada 7.-8.jūnija sanāksmē izskatāmajiem jautājumiem
67. Commission Communication on "European Contract Law and the revision of the aquis: the way forward" - COM(2004) 651, 11.10.2004.
68. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council A more coherent European contract law. An action plan. COM(2003) 68, 12.2.2003. Available: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0068:FIN:EN:PDF> [last visited: 27.05.2012.]
69. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament On European Contract Law. COM(2001) 398, 11.7.2001. Available: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0398en01.pdf [last visited: 27.05.2012.]
70. Commission staff working paper, Impact Assessment. Accompanying the document. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, Brussels, 11.10.2011., p.44, Available: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1165:FIN:EN:PDF> [last visited 27.05.2012.]
71. European Commission Flash Eurobarometer. Business attitudes towards enforcement and redress in the internal market. Analytical report, 2009, Available: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/Fl278_Analytical_Report_final_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]
72. European Commission, Flash Eurobarometer 332, Consumers’ attitudes towards cross-border trade and consumer protection, June 2012, Available: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_332_sum_en.pdf, [last visited: 18.04.2013.]
73. European Commission Flash Eurobarometer 299. Cross-border trade and consumer protection. Analytical report, 2011, Available: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/consumer_eurobarometer_2011_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]

74. European Commission Flash Eurobarometer 300. Retailers' attitude towards cross-border trade and consumer protection, 2011, Available: http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/retailers_eurobarometer_2011_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]
75. European Commission, Flash Eurobarometer 331, Retailers' attitudes towards cross-border trade and consumer protection, June 2012, Available: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_331_sum_en.pdf, [last visited: 18.04.2013.]
76. European Commission Special Eurobarometer 292. Civil justice in the European Union. Report, 2008, Available: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_292_en.pdf [last visited: 26.05.2012.]
77. Green paper from the Commission on policy options for progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, Brussels, 01.07.2010.
78. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law, Brussels, 11.10.2011.
79. The Principles Of European Contract Law, European Union, 2002

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Maģistra darbs „Tiesiskās aizsardzības līdzekļu salīdzinājums priekšlikumā Regulai par vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem un Civillikumā” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Vija Kalniņa

22.04.2013.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Asociētais profesors Dr. iur. Jānis Kārklis

___.___.2013.

Recenzents/-e:

Darbs iesniegts LU Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedrā __. __. 2013.

Dekāna pilnvarotā persona: studiju metodiķe Tija Brūvere

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

___. __. 2013. prot. Nr. __ vērtējums __ (_____)

Komisijas sekretārs/-e: